

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
 โครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรี
 พัฒนาบ้านพอเทพ หมู่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ระยะที่ ๑

คณะผู้วิจัย

๑. นางสาวอารีดา	เวาะแซ	หัวหน้าโครงการ
๒. นางประไพ	นัยสุวรรณ	รองหัวหน้าโครงการ
๓. นางสาวฟาตีเม๊ะ	วากือ	ทีมวิจัย
๔. นางซีเยาะ	ดือระ	ทีมวิจัย
๕. นางมารีตะ	เปาะแต	ทีมวิจัย
๖. นางสาวตีเมาะ	มะลี	ทีมวิจัย
๗. นางบารีตะ	เตะ	ทีมวิจัย
๘. นางสาวสุรียานา	นาแว	ทีมวิจัย
๙. นางเจาะเยาะ	ลีมิง	ทีมวิจัย
๑๐. นางฮาซ็อนะ	สะนิ	ทีมวิจัย
๑๑. นางแมะ	วาดิง	ทีมวิจัย
๑๒. นางสาวดารีเสาะห์	ลีมิง	ทีมวิจัย
๑๓. นางสาวบีบ๊ะ	ลีมิง	ทีมวิจัย
๑๔. นางสาวซารียะ	โตะมะ	ทีมวิจัย
๑๕. นางสาวรอด๊ะ	ลีมิง	ทีมวิจัย
๑๖. นางสาวนัรมิน	โตะมา	ทีมวิจัย
๑๗. นางฟาตีเม๊ะ	โตะมา	ทีมวิจัย
๑๘. นางสาวसानะ	ลีมิง	ทีมวิจัย
๑๙. นางตีเมาะ	ยาลา	ทีมวิจัย
๒๐. นางสาวซง	อาแวโย	ทีมวิจัย
๒๑. นางแยณะ	ลีมิง	ทีมวิจัย
๒๒. นางกาย๊ะ	ลีมิง	ทีมวิจัย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเองและสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และ ให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ช่างราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะ ประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำ มีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “การวิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการ บันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ ที่ผูกขาดอยู่กับครูปาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการ ดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงาน ด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจ

ให้แก่ นักวิจัย เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาให้รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ นักวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องโครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ หมู่ 5 ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) เพื่อศึกษาการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพเพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร 3) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.การนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ

จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านบ้านพ่อเทพ มีการนำส่วนประกอบของต้นจาก คือ ส่วนก้านช่อดอกและใบจาก มาสร้างเป็นอาชีพเสริม 2 อาชีพ คือ การทำน้ำส้มสายชูกลั่นจากต้นจากและการลอกใบจากเพื่อใช้มวนยาสูบ ซึ่งอาชีพดังกล่าวถือเป็นอาชีพดั้งเดิมที่มีการทำมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1.1 อาชีพการทำน้ำส้มสายชูจากต้นจาก ปัจจุบันมีชาวบ้านที่ยึดเป็นอาชีพเสริม จำนวน 2 ราย ไม่มีคนสืบทอดอาชีพนั้นส่วนหนึ่งเพราะขั้นตอนความยุ่งยาก ต้องอาศัยความขยัน อดทน และความสามารถของบุคคล รายได้จากการผลิตน้ำส้มจากต่อเดือนตกประมาณ 2,000-10,000 บาท การทำอาชีพนั้นจะมีการลงทุนเพียงครั้งเดียว คือช่วงที่เริ่มแรกที่ทำโดยจะลงทุนซื้ออุปกรณ์ ได้แก่ ถังหมัก ถูพลาสติกหรือขวดบรรจุน้ำส้มจาก ยางรัด และลวด ราคารวมประมาณ 300 บาท แต่การทำน้ำส้มจากจะเน้นหนักที่การลงทุนทางด้านแรงงานมากกว่า แต่การลงทุนในแต่ละครั้งจะคุ้มค่ากับเงินที่ได้รับเพราะปัจจุบันนี้ น้ำส้มจากมีราคาดี ส่วนการตลาดนั้นเป็นลักษณะขายส่ง โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่บ้าน การกำหนดราคานั้นจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคนขาย ซึ่งพ่อค้าคนกลางสามารถต่อรองราคาและเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย ปัจจุบันราคาขายลิตรละ 50 บาท โดยจะซื้อต่อครั้งอย่างน้อย 100 ลิตร

ปัญหาที่พบของอาชีพทำน้ำส้มสายชูจากต้นจาก คือ

- (1) ขั้นตอนการทำน้ำส้มจากมีความยุ่งยาก คนที่จะทำอาชีพนี้ต้องมีความขยัน อดทน และต้องมีความเชี่ยวชาญ
- (2) หนูจะกัดขวดที่รองน้ำส้มจากทำให้ขวดมีรูรั่ว
- (3) ไม่สามารถนำส้มได้ตลอดปี ต้องหยุดทำในช่วงฤดูฝนเพราะน้ำจะท่วมในบริเวณป่าจาก

(4) ปริมาณผลผลิตที่ได้แต่ละครั้งไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ถ้าอากาศร้อนจะมีน้ำส้มน้อย (ปริมาณน้ำส้มจาก ถ้าไหลมากวันหนึ่งก็จะได้ประมาณ 2 ลิตร ถ้าไหลน้อยก็จะได้ประมาณ 1 ลิตร)

1.2 อาชีพลอกใบจาก อาชีพนี้คนบ้านพ่อเทพส่วนใหญ่ทำอาชีพหลัก ยึดเป็นอาชีพมาตั้งแต่อดีต การลอกใบจากในวันหนึ่งสามารถลอกได้ประมาณ 20-25 ยอด โดยยอดจาก 1 ยอด ลอกเป็นใบจากได้ประมาณ 100 ใบ พอลอกเสร็จก็นำไปตากบริเวณหน้าบ้านใช้เวลา 1 วัน ก็สามารถเก็บไปขายได้ การตลาดจะมีแม่ค้าคนกลางมารับซื้อไปขายต่อ ราคาขายคิดตามความยาวและขนาด คือ ใบจากขนาดยาว 100 ใบ ราคา 10-12 บาท ส่วนใบจากขนาดสั้น ราคา 8-10 บาท เฉลี่ยรายได้ประมาณ 4,000-6,000 บาทต่อเดือน/ต่อครัวเรือน

ปัญหาที่พบของอาชีพลอกใบจากสำหรับมวนยา คือ

(1) ยอดจากสามารถตัดได้ประมาณ 2-3 ครั้ง/เดือน หลังจากนั้นก็ต้องหยุดตัดเพื่อรอให้ขึ้นยอดใหม่ประมาณ 2-3 เดือนถึงจะตัดได้อีก

(2) ต้องสั่งซื้อใบจากมาจากจังหวัดสตูลและนครศรีธรรมราช ในระหว่างที่รอยอดจากขึ้นใหม่หรือยอดจากมีน้อย

(3) ช่วงฤดูฝนไม่สามารถตากใบจากได้ ใบจากจะขึ้นและกลายเป็นสีแดงทำให้ขายไม่ได้

(4) แม่ค้าที่รับซื้อใบจากไม่จ่ายเงินสด ต้องรอประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือจนกว่าจะขายใบจากได้ถึงจะได้รับเงิน

(5) ก้านจากที่เหลือจากการลอกใบจาก มีจำนวนมากส่วนใหญ่จะตั้งทิ้งบริเวณข้างบ้าน ไม่มีการจัดการให้ถูกสุขลักษณะ

5.2 แนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร พบว่า

5.2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ฯ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจากผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล สทนากลุ่มย่อยและศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสรุปวิเคราะห์ ประเมินความเป็นไปได้ทางการตลาด สรุปเป็น 2 อาชีพ คือ การทำน้ำส้มสายชูจากต้นจาก โดยต่อยอดจากคนที่ทำเป็นอาชีพด้วยการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์และทำฉลากโลโก้สินค้า และ การทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจาก ซึ่งเป็นเศษวัสดุเหลือใช้มีจำนวนมากในพื้นที่

5.2.2 จัดอบรมปฏิบัติการและฝึกทำผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบสวยงามหลากหลาย โดยการเชิญวิทยากรมาสอนในพื้นที่และไปเรียนรู้จากกลุ่มที่มีประสบการณ์ กลับมาถ่ายทอดและฝึกทำอย่าง

สม่ำเสมอ รวมทั้งมีการนัดพบกลุ่มสัปดาห์ละครั้งเพื่อมาฝึกทำผลิตภัณฑ์และตีพิมพ์ผลิตภัณฑ์ที่ทำสมาชิกร่วมมาส่ง

5.2.3 จัดทำสื่ออธิบายขั้นตอนการผลิตภัณฑ์จักสานกำนจาก เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับที่จะสอนให้กับคนสนใจในพื้นที่

5.3 แนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง มีแนวทางดังนี้

5.3.1 พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดการการตลาดเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีความต่อเนื่องตามความต้องการของตลาด ด้วยการประชุมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มรับรู้และสามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพ

5.3.2 พัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิกกลุ่มและคนสนใจในพื้นที่ ด้วยการอบรมและฝึกฝนทำผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามหลากหลายรูปแบบและมีความต่อเนื่องในการผลิต

5.3.3 กำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ร่วมกันให้เป็นราคามาตรฐาน ด้วยการร่วมกันวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและกำหนดราคาขายที่เป็นราคามาตรฐาน

5.3.4 จัดทำแผนการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานจากกำนจาก ด้วยการให้สมาชิกกลุ่มมาร่วมกันวางแผนการทำผลิตภัณฑ์จักสาน ให้มีความหลากหลายสวยงามและมีความต่อเนื่อง โดยประเมินจากความสามารถของสมาชิกกลุ่มที่สามารถทำได้

5.3.5 จัดทำโลโก้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค สื่อถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ สร้างตัวตนให้กับผลิตภัณฑ์ ที่มีเอกลักษณ์ และความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค

5.3.6 การจัดการด้านการตลาด มี 2 รูปแบบ คือการขายปลีกโดยสมาชิกกลุ่มจะเป็นหมุนเวียนกันไปขายตามงานออกร้านของหน่วยงานราชการภายในจังหวัดปัตตานีและ การฝากขายกับเครือข่าย OTOP ที่มีประสบการณ์ในการขายและมีตลาดอย่างต่อเนื่องตลอดปี นำผลิตภัณฑ์ไปขายให้ โดยทางกลุ่มจะขายให้ราคาส่ง การจ่ายเงินจะได้รับหลังจากเขานำผลิตภัณฑ์ไปขายแล้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	17
บทที่ 4 บริบทบ้านพ่อเทพ	26
บทที่ 5 ผลการศึกษาวิจัย	39
ภาคผนวก	57

บทที่ ๑ บทนำ

หลักการและเหตุผล

ชุมชนบ้านพ่อเทพ อยู่ในหมู่ที่ ๕ ของตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี มีประชากรทั้งสิ้น ๕๓ ครัวเรือน ๒๔๕ คน อาชีพของคนบ้านพ่อเทพ ผู้ชายประกอบอาชีพประมง ส่วนผู้หญิงประกอบอาชีพลอกใบจาก เป็นอาชีพหลัก ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมชนบ้านพ่อเทพ คือ ต้นจากขึ้นกระจายหนาแน่นบริเวณ ริมคลองรอบ ๆ หมู่บ้าน ประมาณ ๕๐ ไร่ ต้นจากนับเป็นแหล่งอาหารและแหล่งรายได้สำคัญของคนบ้านพ่อเทพ แม้อันจากจะขึ้นในที่สาธารณะ แต่คนบ้านพ่อเทพถือว่าต้นจากเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ที่คนเฒ่าคนแก่ในอดีตได้จับจองพื้นที่แสดงความเป็นเจ้าของ และส่งต่อกรรมสิทธิ์การถือครองการใช้ประโยชน์ และการดูแลรักษา สู่คนรุ่นลูกรุ่นหลาน ทุกคนในบ้านพ่อเทพต่างยอมรับ เคารพ ในกติการ่วมของชุมชน ทำให้ไม่เกิดกรณีพิพาทเรื่องการใช้ประโยชน์จากต้นจากตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

อดีตคนบ้านพ่อเทพ ใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของต้นจากเพื่อตอบสนองปัจจัย ๔ และใช้ทุกส่วนของต้นจากให้เกิดประโยชน์ เช่น ใบจากทำหลังคา/หมวก เสื่อกันแดดฝน(สาแหม) ยอดจากทำใบยาสูบ ท่อขนม ก้านจากทำจักสาน (เสวียนหม้อ) ไม้กวาด ดอกทำอาหาร น้ำส้มจาก น้ำตาลจาก ผลจากทำขนมหวาน ทางจากทำฝ้ายบ้าน/จักสาน และ รากจากช่วยบรรเทาอาการความดันโลหิตสูง ฯลฯ ต่อมาคนบ้านพ่อเทพ ได้เปลี่ยนการใช้ประโยชน์ส่วนประกอบของต้นจากเพื่อสร้างรายได้แก่ ครอบครัว โดยให้ความสำคัญและเลือกใช้ประโยชน์เฉพาะส่วนยอดของต้นจาก พัฒนาเป็นอาชีพลอกใบจากจนถึงปัจจุบัน

การทำอาชีพลอกใบจาก จะใช้เฉพาะส่วนยอดของต้นจาก การเก็บยอดจากใช้วิธีการเดินลุยน้ำและพายเรือไปเก็บเมื่อเก็บแล้วก็จะนำมาลอกทันที วันหนึ่งสามารถลอกใบจากได้ประมาณ ๒๐-๒๕ ยอด โดยยอดจาก ๑ ยอด ลอกเป็นใบจากได้ประมาณ ๑๐๐ ใบ พอลอกเสร็จก็นำไปตากบริเวณหน้าบ้าน ใช้เวลา ๑ วัน ก็สามารถเก็บไปขายได้ ซึ่งการขายก็จะมีแม่ค้าในหมู่บ้านหรือแม่ค้าที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียงมารับซื้อถึงบ้าน ราคาขายคิดตามความยาวและขนาด คือ ใบจากขนาดยาว ๑๐๐ ใบ ราคา ๑๐-๑๒ บาท ส่วนใบจากขนาดสั้น ราคา ๘-๑๐ บาท เฉลี่ยรายได้ประมาณ ๔,๐๐๐-๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน/ต่อครัวเรือน

กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๕๔ มีสมาชิกจำนวน ๒๒ คน ได้รับการสนับสนุนจากโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาเรื่องรายได้ เพราะอาชีพลอกใบจากมีข้อจำกัด ไม่สามารถทำได้ต่อเนื่องตลอดปี เนื่องจากยอดจากสามารถตัดได้ประมาณ ๒-๓ ครั้ง/เดือน หลังจากนั้นก็ต้องหยุดตัดเพื่อรอให้ขึ้นยอดใหม่ประมาณ ๒-๓ เดือนถึงจะตัดได้อีก ในระหว่างที่รอยอดจากขึ้นใหม่หรือยอดจากมีน้อย ชาวบ้านบางส่วน ก็สั่งซื้อยอดจากจากจังหวัดสตูล และนครศรีธรรมราช และ ช่วงฤดูฝนไม่สามารถตากใบจากได้ ใบจากจะขึ้นและกลายเป็นสีแดงทำให้ขายไม่ได้ รวมทั้งแม่ค้าที่รับซื้อใบจากไม่จ่ายเงินสด ต้องรอประมาณ ๑-๒ สัปดาห์หรือจนกว่าจะขายใบจากได้ถึงจะได้รับเงิน

จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ร่วมกับโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีการประชุมสมาชิกกลุ่ม เพื่อพัฒนาอาชีพเสริมจากส่วนประกอบของต้นจาก เพราะมีแหล่งวัตถุดิบในพื้นที่ ไม่ต้องลงทุน และมีผู้รู้ที่มีประสบการณ์การใช้ประโยชน์จากต้นจากที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นถึงราก รวมทั้งสมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์การทำเสวียนหม้อจากก้านจากซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้จากการลอกใบจากไว้ใช้ในครัวเรือนและขายให้คนสนใจ ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้และ เห็นช่องทางที่จะพัฒนาอาชีพเสริมจาก "ต้นจาก" อย่างคุ้มค่าตั้งแต่รากถึงยอดจึงเป็นที่มาของการทำโครงการ

คำถามการวิจัย

๑. ชาวบ้านบ้านพ่อเทพนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมอย่างไรบ้างจากอดีตถึงปัจจุบัน มีปัญหาอย่างไรบ้าง เงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างไร

๒. กลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพจะนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้อย่างไร เพื่อให้สามารถใช้เป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร

๓. กลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพจะจัดการด้านการตลาดอย่างไร เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

กลุ่มเป้าหมาย

ทีมวิจัย : สมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ และ นักพัฒนาของอบต.ไทรทอง รวม ๒๒ คน

พื้นที่การศึกษา

พื้นที่ดำเนินงาน : บ้านพ่อเทพ ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการเตรียมทีมวิจัยและพื้นที่

๑. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือนเพื่อสรุปและวางแผนการทำงานร่วมกัน

๒. ประชุมชี้แจงโครงการเพื่อชี้แจงรายละเอียดการทำโครงการและขอความร่วมมือในการดำเนิน

โครงการ

ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

๓. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมจากอดีตถึงปัจจุบัน ปัญหา และเงื่อนไขของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยวิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล และสนทนากลุ่มย่อยผู้รู้และผู้ที่มีประสบการณ์ในพื้นที่

๔. จัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อตรวจสอบและสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างอาชีพเสริมจากส่วนประกอบของต้นจาก

๕. ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ และการจัดการด้านการตลาด

๖. ประชุมกลุ่มเพื่อสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลและวางแผนการสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

ขั้นตอนทดลองปฏิบัติการ “การสร้างผลิตภัณฑ์และการจัดการด้านการตลาด”

๗. ฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก โดยการเชิญผู้รู้ในหมู่บ้านและผู้รู้/วิทยากรจากภายนอกชุมชนมาสอนที่กลุ่ม

๘. ฝึกอบรมการเรื่องการจัดการด้านการตลาด โดยการเชิญวิทยากรจากภายนอกชุมชนมาให้ความรู้ที่กลุ่ม

๙. ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการจัดการด้านการตลาด

๑๐. ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

๑๑. ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ / หาดตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

๑๒. ประชุมกลุ่มเพื่อสรุป-วิเคราะห์ผลการสร้างผลิตภัณฑ์และการจัดการด้านการตลาด

ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัย

๑๓. จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อสร้างการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ขยายผลงานวิจัยสู่ชุมชน เครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานเชิงวิจัย

๑. ความรู้เรื่องการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ

๒. แนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควรของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ

๓. แนวทางการจัดการด้านการตลาดเพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่องกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ ขยายผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

ผลงานเชิงพัฒนา

๑. กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ มีรายได้เสริมจากการขายผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

๒. กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ มีความรู้เรื่องการสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก การจัดการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่กลุ่มที่สนใจได้

๓. กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ได้รับการสนับสนุนต่อยอดกิจกรรมของกลุ่มจากหน่วยงานในพื้นที่ และนโยบายกองทุนพัฒนาสตรี

๔. โรงเรียนในพื้นที่นำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องโครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ หมู่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ระยะที่ ๑ ทีมวิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับต้นจากและการใช้ประโยชน์จากต้นจาก และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับต้นจากและการใช้ประโยชน์จากต้นจาก

ต้นจาก เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของชาวบ้านในภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง และบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีลักษณะเป็นดินเลนของภาคใต้

ต้นจาก Nipa Palm มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Napa fruticans* swmb ซึ่งเป็นพืชในตระกูลปาล์ม ชอบขึ้นอยู่ในบริเวณที่มีน้ำเค็มท่วมถึง ต้นจากมักจะขึ้นเป็นดงขนาดใหญ่ เรียกว่า ป่าจาก หรือดงจาก จากสามารถเติบโตได้ดีในดินโคลน ตามป่าชายเลน หรือบริเวณริมคลองที่มีไม้ให้ร่มเงาปะปนอยู่ด้วย มักอยู่ในช่วงที่มีน้ำจืดและน้ำกร่อยปนกัน แต่บนบกที่น้ำท่วมถึงก็พบจากได้บ้างเช่นกัน หากดินไม่แห้งแล้งนานจนเกินไป

ต้นจาก เป็นพืชตระกูลปาล์มในวงศ์ arecaceae (กองประมงน้ำจืด, ๒๕๓๘) ซึ่งจัดเป็นพืชป่าชายเลนชั้นใน โดยจะขึ้นกระจายบริเวณปากแม่น้ำและริมสองฝั่งคูคลองที่น้ำทะเลขึ้นถึงหรือบริเวณน้ำกร่อย สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินเลนค่อนข้างแข็งและเหนียวจัด ทนต่อความเค็มของดิน น้ำ และแสงแดด ได้ดี ซึ่งต้นจาก มีลำต้นอยู่ใต้ดินเป็นกลุ่มกอ เรียกว่า “หินจาก” มีใบแทงขึ้นมาเป็นกอ ใบเป็นใบประกอบขนาดใหญ่ มีใบย่อยเรียงคล้ายขนนก ดอกมีสีเหลืองแสด ช่อดอกหรือเรียกว่า “นกจาก” เป็นวงแหวนออกมาระหว่างกาบใบที่อยู่ใต้ดิน หรือเรียกว่า “พอนจาก” ผลมีสีน้ำตาลเข้มเปียกติดกันเป็นกระจุกเรียก ทะลาย หรือ “โหม่งจาก” ต้นขยายพันธุ์โดยการแตกหน่อจากกอหนึ่งเป็นอีกกอหนึ่ง และเมล็ด ซึ่งเมื่อผลแก่จัดจะหลุดร่วงจากทะลายลอยตามน้ำไปติดตามตลิ่งหรือหาดเลนแล้วแตกหน่องอกรากเติบโตเป็นต้นใหม่ได้ ต้นจากจะออกลูกเมื่ออายุประมาณ ๔-๕ ปี และสามารถปาดวง หรือเรียกว่า “ปาดตาล” เพื่อนำน้ำหวานมาทำเป็นน้ำตาลจาก ซึ่งให้ผลผลิตได้ดีเมื่ออายุประมาณ ๖-๗ ปี (นิคดา หงส์วิวัฒน์ และทวีทอง หงส์วิวัฒน์, ๒๕๕๐)

ต้นจากเป็นพืชที่มีส่วนประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ลำต้น (stem) ต้นจากเป็นพืชตระกูลปาล์มที่มีลำต้นเป็นกลุ่มกอ (clusters stem) มีลักษณะเป็นไหล (rhizome) อยู่ใต้พื้นดิน โดยไม่มีลำต้นเหนือดินเลย (ปิระ บุณนา, ๒๕๒๔) โตเต็มที่将有มีความสูง ๕.๕-๗.๕ เมตร นริศ แก้วสินวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (Jones, ๑๙๘๘)

๒. ใบ (leaf) ลักษณะใบจะเป็นใบรวม (compound leaf) คล้ายใบมะพร้าว เรียกว่า ทางจาก หรือพอนจาก และมีใบย่อยเล็กๆ ลักษณะใบเป็นรูปขนนก (pinnate หรือ feattler leaf) แกนกลางของทางใบ เรียกว่า rachis และมีใบย่อยแตกออก เรียกว่า leaflet หรือ pinnae สีของใบเมื่อแก่จะสีเขียวเข้มและสีเหลืองในใบอ่อน นริศ แก้วสินวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (Krempin, ๑๙๙๓)

๓. ดอก (flower) สีเหลืองแสด โดยมีช่อดอกจะออกระหว่างกาบใบที่อยู่ใต้ดินแทงโผล่ขึ้นมาเป็นดอกไม้สมบูรณ์เพศแบบ Monoecious ดอกตัวเมียอยู่ที่ปลายช่อดอกรวมกันเป็นกระจุกเล็ก ดอกตัวผู้จะมีขนาดเล็กแตกแขนงออกจากก้านดอกตัวเมีย นริศ แก้วสินวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (ปิระ บุณนา, ๒๕๒๔)

๔. ผล (fruit) มีสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลแดง มีผลรวมกันอัดแน่นออกผลรอบแกนอันเดียวกัน (aggregate) เรียกว่าทะลายหรือโหม่งจาก (bunches) แต่ละผลที่อยู่รวมกันติดแน่นนั้น มีลักษณะโคนผลใหญ่ มีหนามแหลมสั้นๆ อยู่ตรงโคนผล ผลมีรูปร่างคล้ายสามเหลี่ยมภายในผลมีเมล็ดเดี่ยว เมล็ดมีเนื้อในกลาง (hollow endosperm) เปลือกเป็นเส้นใย นริศ แก้วสีนวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (ปิระ บุณนาค, ๒๕๒๔) ขนาดความยาวประมาณ ๕ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เซนติเมตร หนึ่งทะลายจะมีจำนวนผลประมาณ ๕๐-๑๒๐ ผล มีน้ำหนักประมาณ ๑๐-๒๐ ผลต่อกิโลกรัม นริศ แก้วสีนวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (Siddiqi et al., ๑๙๙๓)

การขยายพันธุ์ต้นจาก

โดยทั่วไปพืชตระกูลจาก จะขยายพันธุ์ โดยการเลื้อยไปตามใต้ดินแล้วแตกหน่อใหม่ และขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ในสภาพธรรมชาติ ผลของต้นจากเมื่อแก่เต็มที่จะหลุดร่วงจากทะลาย ลงสู่พื้นดินเลนแฉะ หรือลอยไปตามน้ำ และงอกออกเป็นต้นอ่อนใช้เวลาประมาณ ๑ เดือน ส่วนการขยายพันธุ์ โดยวิธีชาวบ้าน ก็จะเก็บเอาผลที่งอกเป็นต้นอ่อนแล้ว ซึ่งมีความสูงประมาณ ๑๐-๑๒ เซนติเมตร นำไปปลูกตามริมคลองหรือที่ลุ่มชื้นแฉะ

การเจริญเติบโตของต้นจาก

เนื่องจากความรู้เรื่องต้นจากมีการศึกษากันน้อยมาก จากการศึกษาการเพาะต้นกล้าจากในประเทศบังคลาเทศ พบว่า มีผลสำเร็จในการงอก ๙๕ เปอร์เซ็นต์ โดยเริ่มงอกตั้งแต่วันที่ ๗ จนถึงวันที่ ๓๐ ของการเพาะ ส่วนการเจริญเติบโตในด้านความสูง มีรายงานว่า มีความสูง ๘๐-๙๐ เซนติเมตร เมื่อต้นกลามีอายุ ๑๐ เดือน นริศ แก้วสีนวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (Siddiqi et al., ๑๙๙๓) แต่จากการสังเกตในสภาพธรรมชาติ จะพบว่า เมื่อโตเต็มที่จะมีความสูง ๗.๕ เมตร นริศ แก้วสีนวล (๒๕๓๙) อ้างจาก (Gibbons, ๑๙๙๓) และจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ ๕-๖ ปี

ความสำคัญของระบบนิเวศป่าจาก

ป่าจาก นอกจากจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของชุมชนแล้ว ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศ พื้นที่ป่าจากนั้นนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน้ำกร่อย ซึ่งต้นจากไม่ได้เป็นพืชชนิดเดียวที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ป่าจาก แต่ยังมีพันธุ์ไม้อีกหลากหลายชนิด รวมถึงสัตว์น้ำที่อาศัยพึ่งพิงป่าจากเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร และเพาะพันธุ์อีกด้วย รวมถึงการเป็นแนวป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของตลิ่งได้อย่างดีอีกด้วย

ลักษณะโครงสร้างของป่าจาก

นักนิเวศวิทยาสาขาพืชมองพืชพันธุ์ในที่ต่างๆ ในรูปของสังคม หมายถึง การอยู่รวมกัน โดยมีกฎเกณฑ์แห่งความสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตาม Tansley (๑๙๓๙) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า พันธุ์พืชที่ขึ้นอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนนั้นเป็นเพราะพันธุ์พืชต่างๆ แต่ละต้นฝังรากติดแน่นติดอยู่กับดินเป็นส่วนใหญ่ แล้วทำการสืบลูกหลานโดยสร้างส่วนสืบพันธุ์อย่างมากมายให้กระจายออกไปจึงมักจะพบพืชชนิดเดียวกันเกิดขึ้นใกล้ๆ กันคลุมพื้นที่กว้าง และถ้ามีพืชหลายชนิดในพื้นที่นั้นจะเป็นการขึ้นผสมปนเปกันไป กลุ่มก้อนที่ขึ้นผสมกันเช่นนี้เป็นพื้นที่กว้าง เรียกว่า สังคมพืช (plant community) หากมีการเจาะจงกลุ่มพืชลงไปว่ามีโครงสร้างอย่างไร อยู่ในพื้นที่ไหน จะเรียกว่า แอสโซซิเอชัน (association) ซึ่งหมายถึง สังคมพืชที่บอกถึงองค์ประกอบที่แน่นอน จะประกอบไปด้วยหมู่ไม้ (stand) ต่างๆ ที่เหมือนกันในระดับหนึ่ง ซึ่งจะต้องเป็นพืชปกคลุมดินที่มีพื้นที่แน่นอนมีโครงสร้างและองค์ประกอบเหมือนกันตลอดพื้นที่ที่มีความเป็นเนื้อเดียวกันตลอดทั้งหมู่ไม้ (homogeneity)

ดินในป่าจาก

เนื่องจากต้นจากเป็นพืชป่าชายเลนที่อยู่ในแนวหลังสุดของป่าชายเลนน้ำทะเลเลขึ้นถึงบ้าง เป็นครั้งคราวที่มีน้ำท่วมขังสูงสุดเท่านั้น ลักษณะดินที่อยู่แนวหลังสุดของป่าชายเลนจะเป็นดินเลนค่อนข้างแข็ง สีของดินเป็นสีเหลืองแสดถึงสีสนิมเหล็ก มีความเป็นกรด ดินป่าชายเลน เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่ไหลมากับน้ำจากแหล่งต่างๆและการตกตะกอนของสารแขวนลอยในมวลน้ำตลอดจนการสลายตัวของอินทรีย์สารตามช่วงเวลาทับถมกัน (สนธิ อักษรแก้ว, ๒๕๓๒) อนันต์ คีตากร (๒๕๕๒) ได้ศึกษาสมบัติของดิน ในแนวบริเวณป่าชายเลนธรรมชาติตามระยะต่างๆจากชายฝั่ง โดยศึกษาตัวอย่างดินที่ระดับผิวน้ำดินจากบริเวณนอกเขตป่าจนถึงระยะ ๘๐ เมตรจากขอบป่าเข้าไปเป็น clay loam ต่อจากระยะนี้จนถึงสุดเขตป่า เนื้อดินจะเป็น san clay loam ค่าพีเอชของดินในบริเวณนอกเขตป่ามีสภาพเป็นกรดและจากบริเวณขอบป่าลึกเข้าไปจนถึงในบริเวณในสุดเขตป่าจะมีค่าพีเอชต่างกันเล็กน้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยประมาณ ๔.๙-๕.๒ (พิสุทธ์ วิจารณ์, ๒๕๓๒ และสมศักดิ์ มณีพงศ์, ๒๕๓๗)

การใช้ประโยชน์จากต้นจาก สถาบันทักษิณคดีศึกษา(๒๕๒๗:๗๔๐-๗๔๖) ได้อธิบายไว้ดังนี้

๑. ใบจาก สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

๑.๑ ใบจากสำหรับม้วนบุหรี มีวิธีทำคือ เลือกยอดจากที่ใบยังห่อตัวไม่แผ่ออกจากทาง

ตัดออกจากกอ รับประทานจากยอด เริ่มจากโคนยอดไปหาปลายยอด สับครึ่งหนึ่งดึงใบออก จนกระทั่งดึงปลายของยอดจึงหยุด เพราะปลายยอดใบสั้นเล็กขาดคุณภาพเอาใบจากอ่อนที่ได้แล้วตากแดดประมาณ ๒ วัน ถ้าต้องการทำเป็นสินค้าจำหน่ายปกติจะต้องลอกเอาเยื่อที่อยู่หน้าใบออกแล้วตัดสั้น ๆ ประมาณ ๓ นิ้ว ทำเป็นมัด ๆ เพื่อจำหน่าย

๑.๒ ภาชนะตักน้ำ หรือ “หมาจาก” มีวิธีทำคือ เลือกเอาใบจากอ่อนที่มีลักษณะตามข้อ

๑.๑ มาตัดให้มีขนาดเท่าๆ กัน ตามความต้องการแล้วนำใบจากแต่ละใบมาสอดต่อ ๆ เข้ากันจนเป็นแผ่นเดียวกันจนมีความกว้างตามขนาดที่ต้องการ หลังจากนั้นก็รวมปลายทั้ง ๒ ข้างผูกติดกัน ก็จะได้หมาจากตามความต้องการ

๑.๓ ท่อต้มปัด เมื่อถึงเทศกาลลากพระ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านจะทำต้มปัดเอาไปร่วมพิธี วิธีทำใช้ใบจากอ่อนขนาดทำใบจากหรือหมาจาก ตัดหัวและปลายใบออกให้เหลือส่วนกลางยาวประมาณ ๑๕-๑๘ นิ้ว แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน เอาข้าวเหนียวที่คลุกกะทิขึ้นไปผัดครึ่งสุกครึ่งดิบใส่ลงในส่วนกลางของใบจากที่แผ่ไว้ เกลี่ยให้ยาวตามส่วนนั้นแล้วพับอีก ๒ ส่วน หัวท้ายที่เหลือให้ซ้อนกัน มัดด้วยเชือกกล้วย หรือเชือกโบลาน หรือเชือกปอเส้นเล็กพันโดยตลอดผูกหัวท้ายให้แน่นเป็นรูปปัดนำไปต้มจนสุกแกะออกมารับประทานได้

๑.๔ เปี้ยว เป็นเครื่องใช้สวมกันแดดกันฝน เปี้ยวมีลักษณะเป็นรูปกรวย ทรงกลมยอดแหลม วิธีทำ เลือกใบจากอ่อนที่มีใบใหญ่และยาวตัดหัวและปลายใบให้เหลือประมาณ ๗๐ เซนติเมตร จำนวนต้องเป็นคู่เสมอ อย่างน้อย ๒๐ คู่ แต่ละคู่วางซ้อนหัวซ้อนหางกลับกัน เอาทุกคู่วางซ้อนกันให้หัวท้ายเสมอกัน เจาะกึ่งกลางของความยาวให้ทะลุร้อยด้วยเชือกกล้วยหรือเชือกปอผูกปมด้านล่างให้แน่นตั้งขึ้นบนไม้หลุด แล้วคลี่แต่ละใบออก แผ่โดยรอบเป็นแฉกรัศมี ให้แต่ละใบมีลักษณะต่างกัน ถ้า ๒๐ คู่ ก็จะแผ่ออกเป็น ๔๐ แฉก กึ่งกลางของรัศมีจะซ้อนกัน ช่องว่างระหว่างใบทุกแฉกแซมด้วยใบใหม่ จัดระยะให้ซ้อนใบหนึ่งกับขอบใบหนึ่งเกือบซ้อนกัน วางลงบนไม้ค้ำให้กึ่งกลางอยู่ตรงจุดกึ่งกลางของไม้ค้ำ ไข่มือหนึ่งดึงเชือกร้อยขึ้น อีกมือหนึ่งจัดให้ได้รูปทรงสอปลง เมื่อจัดได้ที่แล้วผูกปมของเชือกร้อยด้ายบนจนแน่นแล้วเย็บตะเข็บให้ติดกันข้างของใบแต่ละใบโดยรอบในทำนองเดียวกับเย็บผ้าด้วยมือเป็นรอบ ๆ จากรอบบนลงมารอบล่างทีละรอบ ๆ จนถึงรอบล่างสุดที่เป็นขอบริม ใช้หวายหรือค้ำผ้าจกตอกนียบขอบริมทั้งนอกและในเย็บขอบริมในทำนองสอปลายขอบกางเกง โดยเพิ่มความประณีตและทนทาน หลังจากนั้นก็ทำ “รังเปี้ยว” โดยใช้หวายหรือหลังจากทำเป็นวงกลมขนาดสมควรจะได้ ติดเข้าข้างในใกล้ช่วงจุดกึ่งกลางเย็บให้ติดกันกับตัวเปี้ยวเสียก่อนก็เป็นการเสร็จสมบูรณ์

๑.๖ จากลา เป็นเครื่องปกรองห้องข้าวและกันโคลนข้าวของชาวนาไทยทั่วไป จากลาทำด้วยใบจากแก่ วิธีทำเอาใบจากแก่วางซ้อนกันเป็นชุด ๆ ละ ใบ เช่นเดียวกับเย็บตับจาก วางราบกับพื้น เอาชุดที่ ๒ วางเรียงชุดแรกให้กลับหัวกลับปลายกัน เย็บด้วยดอกลำเป็น ๓ แถว ตรงริม ๒ ข้าง และ แถวกลาง แล้ววางชุดต่อไป และเย็บด้วยวิธีเดียวกันจนเสร็จ ความกว้างของจากลาจะเท่ากับความยาวของใบจาก ส่วนความยาวแล้วแต่ความต้องการแต่เท่าที่นิยมทำกัน จากลาผืนหนึ่ง ๆ ยาวราว ๘๐-๑๒๐ เซนติเมตร

๑.๗ แฉง (กระแสง) เป็นเครื่องมุงหลังคาสิ่งก่อสร้างชั่วคราวที่มีขนาดเล็ก เช่น ร้านขายขนม โรงครัวชั่วคราว หรือใช้มุงหลังคาเรือแจวกันฝนกันแดดแก่ผู้โดยสาร แฉงทำด้วยใบจากแก่ วิธีทำเหมือนเย็บจากลา แต่ต่อใบจากขึ้นอีกแถวหนึ่ง หรือ ๒ แถว เพื่อขยายความกว้างออก จึงมีความกว้าง ๒ ถึง ๓ เท่าของจากลา ขนาดของจากลา(จากลาผืนหนึ่งประมาณ ๑๖๐x๒๔๐ เซนติเมตร ถึง ๒๔๐x๓๖๐ เซนติเมตร) วิธีใช้เอาผืนแฉงพับขวางเข้ากึ่งกลางเพื่อวางรอยพับเข้ากับไม้คานของหลังคาในโอกาสที่ใช้เดียวกับมุงหลังคาด้วยผ้าเตนท์ แฉงยังใช้กันและกำบังลมชั่วคราวอีกด้วย

๑.๘ อีหุบ เป็นเครื่องใช้กันฝนสำหรับเด็ก เช่นเดียวกับเสื้อกันฝน ซึ่งคลุมตั้งแต่ศีรษะตลอดลำตัว อีหุบทำด้วยใบจากแก่เย็บด้วยดอกลำ วิธีเย็บเหมือนเย็บแฉงหรือจากลา ให้ได้ขนาด ๑๐๐ x ๒๐๐ เซนติเมตร แล้ววางราบกับพื้น ดึงมุมทั้งสองมาไขว้กัน เย็บแนวส่วนเชื่อมให้สนิทกันร่วน้ำ สามารถนำไปใช้คลุมกันฝนได้ดีมาก

๑.๙ แมงดา เป็นเครื่องใช้กันฝนสำหรับผู้ใหญ่ คลุมศีรษะตลอดลำตัวไม่ต้องมีมือจับ ใส่ทำงานท่ามกลางสายฝน แม้แต่ขณะแจวเรือ หรือพายเรือก็ยังใช้ได้ดี วิธีทำเหมือนกับอีหุบของเด็ก แต่มีขนาดใหญ่และยาวกว่า อีหุบใช้แฉงผืนเดียวแต่แมงดาใช้แฉง ๒ ผืนและมีหมวกเปียว หรือรังเปียวอยู่ด้านในด้วยเพื่อสวมศีรษะ จึงทำให้การใช้เพิ่มความสะดวกกว่าการใช้อีหุบ

๑.๑๐ โคน เป็นเครื่องเล่นชนิดหนึ่งของเด็ก ใช้เตะหรือโยนรับแทนลูกบอล วิธีทำใช้ใบจากแก่เอาก้านกลางและก้านข้างออก ตากแดดเสียก่อนเพื่อความอ่อนตัวในการสานแล้วสานคล้ายกับตะกร้อ แต่ระหว่างช่องแน่นไม่ห่างอย่างสานตะกร้อ สำหรับขนาดนั้นแล้วแต่จุดประสงค์การใช้งาน

๑.๑๑ ผาปิดตุ่ม ใช้สำหรับปิดตุ่มน้ำ ทำด้วยใบจากแก่สานเป็นลายขัดพับริม โดยรอบด้วยตัวของมันเอง รูปทรงแล้วแต่ต้องการ เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า สี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือทรงกลมทำได้ที่นั่น ทำเสร็จใช้ได้ทันที ปล่อยให้แห้งเองหรือตากให้แห้งเสียก่อนใช้งานก็ได้

๒. ทางจาก คือ ทางจากแก่ที่ตัดเอาใบออกหมดแล้ว ไม่นิยมทิ้งให้เป็นการสูญเปล่า แต่นิยมใช้ให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ การทำดับจากสำหรับมุงหลังคา หรือนำไปผ่าแตกแห้ง สำหรับทำร้านวางของ ทำดอกไก่ ฯลฯ อนึ่งหลังทางจากใช้ลอกเป็นเชือกมัดสิ่งของ วิธีลอกใช้มีดผ่าระหว่างเยื่อชั้นในกับหลังชั้นนอกของทาง แล้วลอกออก หากใช้สดจะกรอบเล็กน้อย ถ้าตากแดดพอเหี่ยวจะมีความเหนียวพอสมควร

๓. พอนจาก หรือ โคนทางจาก สามารถนำมาผูกมัดด้วยหลังจาก หรือ ร้อยด้วยไม้ปลายแหลม สำหรับทำแพหรือไว้เกาะสำหรับเรือจมนอกจากนั้นยังใช้ชุดเป็นเรือเล็ก ๆ ให้เด็กเล่น เนื้อในที่อ่อนนุ่มใช้ทำตุ๊กตา จุกขวด พอนจากแห้งใช้ทำเชื้อเพลิง พอนจากที่ผู้ใช้ผสมกับมูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ย

๔. งวงจากหนุ่ม ใช้ทำไส้ปิดแมลง ใช้ทำชด(แปรง) ล้างกระบอกน้ำตาล วิธีทำตัดงวงจากที่ยังหนุ่ม (สังเกตจากทะเลลายจากที่มีผลพันวัยอ่อนไปแล้ว) ออกจากกอ และตัดทะเลลายซึ่งอยู่ติด้านปลายออก แล้วใช้ไม้ทุบส่วนโคน จนแตกให้มีความยาวประมาณ ๑ คืบ จนเหลือแต่เส้นใยเป็นฝอย ส่วนหลายงวงที่ไม่ถูกทุบใช้เป็นด้ามสำหรับถือคอกแต่งเป็นลวดลายแล้วแต่ประดิษฐ์ นำไปแขวนตากแดดจนแห้งใช้ได้ดีและทนทาน

๕. นกจาก(ช่อดอก) นกจากที่ยังอ่อน ดอกยังพุ่ม ใช้ต้มเป็นผักจิ้มหรือแกงคั่วกับไก่ เนื้อกึ่ง วิธีทำเมื่อตัดนกจากออกจากกอแล้วปอกเปลือกหุ้มออก และงวงอ่อนออก ตัดเป็นชิ้น ๆ ต้มจนเปื่อยจนท้ายฝาดใช้เป็นผักจิ้มธรรมดาหรือลวกกะทิ หากใช้แกงแทนผักต้องต้มจนเปื่อย และหายฝาดแล้ว นำมาฉีก เป็นชิ้น ๆ แล้วปรุงกับเครื่องแกงและส่วนประกอบอื่น ๆ

๖. ลูกจาก ลูกจากอ่อนใช้รับประทานเป็นผัก ลูกจากหนุ่ม(ลูกจากทราหมกิน)ผ่าเอาเนื้อในมารับประทานสด หรือนำมาเชื่อม

๗. ก้านจาก นำมาसानเป็นเสวียนหม้อ(กันหม้อ) ไม้กวาด มูลี

๒.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ราชศุภฤกษ์ โรจนธรรม ได้ศึกษาภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพทำผลิตภัณฑ์จากต้นจากของชาวบ้าน ตำบลชนาบนาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

๑. ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพทำผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

๑.๑ องค์ประกอบและวิธีการผลิตมีดังต่อไปนี้ คือ เป็นลักษณะที่ชาวบ้านรู้จักตนเองทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพที่สืบทอดกันมาและลักษณะของอาชีพจักเป็นการเกษตรแบบยั่งยืนในลักษณะที่สอดคล้องกับพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้าน ทำให้เกิดการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไปพร้อมกับการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน

๑.๒ การจัดการด้านการตลาดมีดังต่อไปนี้ คือ ชาวบ้านยังมีภูมิปัญญาในการจัดการด้านตลาดน้อย ราคาของผลิตขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางและฤดูกาล

๑.๓ การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพมีดังต่อไปนี้ คือ เป็นอาศัยความสัมพันธ์ของระบบครอบครัว เป็นสื่อในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ โดยลูกจะเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากพ่อแม่ ด้วยวิธีการช่วยเหลือครอบครัวในการประกอบอาชีพ

๒.แนวทางพัฒนาอาชีพทำผลิตภัณฑ์จากต้นจากบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านมีดังต่อไปนี้

๒.๑ การตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้ผลิต

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบเตาเคี้ยวน้ำตาล

๒.๓ การพัฒนาระบบการปลูกแบบใหม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรจะมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของผลผลิตจากต้นจากโดยเฉพาะน้ำตาล เพื่อที่จะทำแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ควรจะมีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพทำผลิตภัณฑ์จากต้นจาก และควรจะมีศึกษาปัญหาและความต้องการในการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตำบลขนานนก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นต่อไป

จรรยาบรรณ จรรยาธรรม และ ประทับใจ สึกษา(ม.ป.ป.) ได้ศึกษาการพัฒนาเส้นใยของต้นจากเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑. การศึกษาการใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของต้นจาก พบว่า มีการใช้ประโยชน์จากส่วนของต้นจากในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ การใช้ประโยชน์ด้านที่อยู่อาศัย พบว่ามีการใช้ใบจากแก่ในการเย็บจาก เพื่อใช้ในการมุงหลังคาและกันห้องหรือทาฝ้าบ้าน ดังภาพที่ ๑ และภาพที่ ๒

ภาพที่ ๑ การเย็บดับจาก

ภาพที่ ๒ การใช้ดับจากมุงหลังคาและกันฝ้าบ้าน

๑.๒ การใช้ประโยชน์ด้านอาหาร พบว่ามีการนำส่วนต่างๆ ของต้นจากมาใช้เกี่ยวกับอาหาร ดังนี้ ๑) น้ำหวานจากก้านช่อดอกอ่อนของต้นจาก ได้มาจากการปาดก้านช่อดอกอ่อนหรือวงต้นจาก แล้วนำภาชนะมารองรับได้น้ำตาลสด นาน้ำตาลสดมาเคี้ยวให้แห้งได้น้ำตาลจาก หรือนำมาหมักได้น้ำส้มสายชู หรือนำไปใช้ทำแอลกอฮอล์ ๒) ขนมาจาก ใช้ใบจากแก่จากห่อขนมที่ทำจากข้าวเหนียวผสมมะพร้าวและน้ำตาลจาก แล้วนำไปปิ้งไฟจนสุก ๓) ลูกจากลอยแก้ว ได้จากเนื้อในเมล็ด (เอนโดสเปิร์ม) นำมาเชื่อมน้ำตาลเป็นขนมหวาน ๔) แกงนกจาก โดยนำช่อดอกอ่อน ที่เรียกว่านกจาก มาใช้ทำแกงเผ็ด ๑.๓ การใช้ประโยชน์ด้านการทำผลิตภัณฑ์สิ่งของเครื่องใช้ ๑) ใบจากแก่ ใช้ทำหมวกกันแดดและฝืน สานภาชนะต่างๆ ๒) ยอดจาก หรือใบอ่อน ตัดเป็นแผ่น ใช้มวนบุหรือสูบ หรือสานเป็นภาชนะตักน้ำเรียกว่า หมาจาก ๓) ก้านใบใช้สานเสวียนหม้อ ภาชนะสิ่งของเครื่องใช้ เช่น กระเช้า ตะกร้าใส่ของ ๔) ก้านช่อดอก หรือก้านช่อผล นำมาใช้ทำไส้ปิดแมลง

ภาพที่ ๓ โคนก้านใบต้นจากที่นำไปใช้ดึงเส้นใย ภาพที่ ๔ การดึงเส้นใยสดออกจากท่อนโคนก้านใบ

๒. การสรุปผลการดึงแยกเส้นใยโดยการแช่หมักโคนก้านใบในน้ำ จากงานวิจัยนี้เป็น การดึงเส้นใยออกจากท่อนของโคนก้านใบที่หมักในน้ำเป็นเวลา ๑๕ วัน ผลที่ได้เนื้อเยื่อของโคนก้านใบจะ เปื่อย และพบว่าการดึงแยกเส้นใยออกจากท่อนโคนก้านใบจะทำได้ง่าย และเร็ว เส้นใยที่ได้มีความสมบูรณ์ ไม่ฉีกขาดขณะที่ดึงเส้นใย โดยมีวิธีการทำ ดังนี้

๒.๑ ตัดท่อนโคนก้านใบที่อยู่วงนอกสุดจากต้นจาก ดังภาพที่ ๓

๒.๒ ปอกเปลือกแข็งด้านนอกออก

๒.๓ ผ่าซีกโคนก้านใบ

๒.๔ แช่หมักโคนก้านใบน้ำเปล่า ๑๕ วัน ดังภาพที่ ๕ พบว่ามีเส้นใยที่สามารถดึงแยกออก จากโคนก้านใบได้ ดังภาพที่ ๖

๒.๕ ดึงแยกเส้นใยออกจากท่อนโคนก้านใบด้วยมือ ดังภาพที่ ๔

๒.๖ นำเส้นใยไปตากแดดทำให้เกิดสีอ่อนหรือเข้ม หรือนำไปฟอกสี

๒.๗ เส้นใยแห้งนำไปแปรรูปโดยการถักฟันทึเกลียวเป็นเส้นเชือกหรือถักเปีย

ภาพที่ ๕ การแช่หมักท่อนโคนก้านใบในน้ำเปล่า ภาพที่ ๖ ลักษณะเส้นใยจากโคนก้านใบของต้นจาก

๓. การทดลองพัฒนาคุณภาพเส้นใยจากส่วนของโคนก้านใบต้นจาก ผู้วิจัยพบว่า เส้นใยที่ดึงแยกมาจากโคนก้านใบต้นจากมีคุณสมบัติเป็นเส้นยาวประมาณ ๙๐-๑๑๐ เซนติเมตร มีความ แข็ง และเหนียว มีลักษณะกลมขนาดเล็ก ไม่เหมาะในการนำเส้นใยเส้นเดียวไปใช้ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ ควรมี การพัฒนาคุณภาพเส้นใยโดยการนำเส้นใยพืชอื่นๆ เช่น เส้นใยป่านศรนารายณ์ ผักตบชวา กก และเส้นใย กล้วยมาผสมกับเส้นใยจาก ถักฟันทึเกลียวเป็นเส้นเชือก เพื่อให้เส้นใยผสมที่มีความเหนียวมากขึ้นเหมาะที่ จะนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์ที่ต้องการรับน้ำหนักมาก หรือให้เส้นใยผสมมีความอ่อนนุ่ม หรือมีสีสวยงาม ดังภาพ ที่ ๗

ภาพที่ ๗ เส้นใยผสมเส้นใยจากกับเส้นใยป่านศรนารายณ์ในอัตราส่วน ๕๐ : ๕๐ และ ๗๕ : ๒๕

ในการนี้ เพื่อให้วัสดุเส้นใยมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการใช้งานยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ทดลองผสมเส้นใยจากกับเส้นใยพีชอื่น ๆ ๔ ชนิด ได้แก่ เส้นใยจากกับเส้นใยป่านศรนารายณ์ ผักตบชวา กก และเส้นใยกล้วย ในอัตราส่วนเส้นใยจากกับเส้นใยพีชอื่น ๕๐ : ๕๐ และ ๗๕ : ๒๕ แล้วนำไปแปรรูปดักพื้นทีเกลียวเป็นเส้นเชือกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒.๓๐-๒.๕๐ มิลลิเมตร แล้วนำไปทดสอบหาค่าการรับแรงดึงสูงสุดเพื่อทดสอบค่าความเหนียวของเส้นใย

๔. การนำเส้นใยแปรรูปเพื่อพัฒนาขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ มีวิธีการขึ้นรูปที่เหมาะสมจำนวน ๓ วิธี คือ

๔.๑ การขึ้นรูปทรงอิสระ เป็นการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ด้วยการนำเส้นใยที่แปรรูปมาใช้สานทั้งเส้นตั้ง และเส้นนอน โดยไม่ต้องใช้แบบพิมพ์ในการขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เหมาะสำหรับการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการสานและงานสาน

ภาพที่ ๘ การขึ้นรูปทรงอิสระ

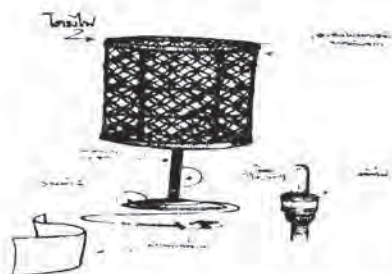
๔.๒ การขึ้นรูปด้วยการทอเป็นแผ่น เป็นการขึ้นรูปโดยทอบนที่ทอเส้นใยวัสดุเส้นเชือกเส้นปอ หรือเส้นเชือกในลอนมาซึ่งเป็นเส้นแนวตั้ง ส่วนเส้นแนวนอนจะใช้วัสดุชนิดเดียวกันหรือแตกต่างจากเส้นตั้ง เช่น เส้นเชือกจากเส้นใยจากก็ได้ เมื่อทอได้เป็นแผ่นแล้วนำแผ่นวัสดุที่ทอไปขึ้นรูปโดยการเย็บหุ้มขอบด้วยผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

ภาพที่ ๙ การขึ้นรูปด้วยการทอเป็นแผ่น

๔.๓ การขึ้นรูปทรงด้วยแบบพิมพ์หรือโครง เป็นการขึ้นรูปด้วยวิธีการถัก หรือสานบนแบบพิมพ์หรือโครง ที่ทำจากไม้ไผ่ หวาย พลาสติก หรือโลหะตามที่ต้องการ จะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงตามแบบพิมพ์ที่นำมาใช้ถัก หรือสาน

ภาพที่ ๑๐ การขึ้นรูปโคมไฟด้วยการถักเส้นใยจากโดยใช้โครงลวด

ธีระชัย สุขสด (๒๕๔๔) ได้กล่าว ถึงหลักในการคิดพัฒนาแก้ไข รูปทรงผลิตภัณฑ์ไว้ ๗ ประการ คือ

๑. การลดส่วน หมายถึง การตัดออกหรือการย่อส่วน เช่น การตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก การย่อสัดส่วนให้เล็กลง และการกระชับลงไปกว่าเดิม เป็นต้น

๒. การขยายส่วน หมายถึง การเพิ่มเติมส่วนใหม่ๆเข้าแทนของเดิม เช่นเพิ่มประโยชน์ใช้สอย ทางอ้อม เพิ่มความสูง ความยาว ความหนา ความแข็งแรง เป็นต้น

๓. การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การตัดแปลงแก้ไขบางส่วน อาจเป็นส่วนที่เล็กน้อยจากของเดิม เช่น เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปทรง เปลี่ยนเสียง เป็นต้น

๔. การจัดส่วนประกอบใหม่ หมายถึง การจัดส่วนประกอบให้ดูแปลกใหม่ไปจากเดิม โดยอาจจัดหรือสลับที่ทางใหม่ รวมถึงจังหวะช่องไฟ และองค์ประกอบต่างๆ เป็นต้น

๕. การกลับไปไปในทางตรงกันข้าม หมายถึง การกลับตำแหน่งทิศทางหรือเรื่องราวที่จากเดิมเคยมีอยู่ให้เป็นไปในทางตรงกันข้าม ดำเป็นขาว เหลี่ยมเป็นมนโค้ง ยาวเป็นสั้น เป็นต้น

๖. การรวมกัน หมายถึง การรวมกันผสมสิ่งที่ละม้ายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกัน คือ การรวมประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกัน ซึ่งก็ได้มีผลิตภัณฑ์หลายประเภทที่นิยมออกแบบในลักษณะนี้ เช่น มีตพกสารพัดประโยชน์ ปากกามีนาฬิกา แปรงดูตัวออกแบบด้ามถือเป็นที่เกาะหลัง เครื่องเสียงเป็นเซต มีวิทยุ เครื่องเล่นเทป เครื่องเล่นแผ่นซีดี เป็นต้น

๗. การแทนที่ใหม่ หมายถึง การทดแทนด้วยสิ่งใหม่เป็นส่วนใหญ่เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมหรือสิ่งอื่นๆ เช่น ใช้วัสดุใหม่ พลังงานใหม่ เปลี่ยนส่วนประกอบบางส่วนใหม่ เปลี่ยนระบบการทำงานแบบใหม่ เป็นต้น

๒.๓ เอกสาร/บทความที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้อง

นายสุทธิ สุจริยา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกษตรบ้านในลุ่ม ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กล่าวว่า สภาพพื้นที่ของบ้านในลุ่ม มีแม่น้ำตรังไหลผ่านทำให้มีดินจากชั้นตามริมแม่น้ำจำนวนมาก ชาวบ้านหลายชั่วอายุคนแล้วนำยอดอ่อนของจากฉีกกาบออก นำตากแดด แล้วตัดเป็นท่อนยาว ๕-๖ ซม. นำไปม้วนยากับเส้นสุบกัน ที่ชาวบ้านเรียกว่าสุบใบจากแทนบุหรี ส่วนใบแก่นำมาเย็บเป็นตลับใช้มุงหลังคาบ้านมีความคงทนมาก ขณะที่ผลจากนำมาเชื่อมกับน้ำตาลรับประทานกับน้ำแข็งใส

และก้านของผลจากเวลาตัดเอาผลออกแล้วจะมีน้ำตาลจากไหลออกมา ชาวบ้านจะนวดให้อ่อน เอากระบอกไปรอง เพื่อนำไปเคี้ยวทำเป็นตาลเหลวหรือน้ำตาลปีบ หากเก็บไม่ทันน้ำสดจากต้นจากจะมีรสชาติเปรี้ยว ชาวบ้านจะนำไปหมักใส่โอง ๑ อาทิตย์ ทำเป็นน้ำส้มจากบริโภคในครัวเรือน ที่เหลืออาจขายไปบ้าง ตอนหลัง นายสุทธิ บอกว่า ผลผลิตจากต้นจากเหล่านี้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้เกษตรกรบางส่วนที่มีที่ติดกับแม่น้ำต่างหันมาปลูกต้นจากรายละเอียด ๔-๑๐ ไร่ และมารวมกลุ่มเพื่อนำผลผลิตมาจากต้นจากมาแปรรูปเป็นสินค้าในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกษตรกรบ้านในลุ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เน้นการแปรรูปยอดจากที่ใช้สุบกับยาเส้นมาตัดเป็นท่อนบรรจุถุงขนาด ๕๐ ท่อน ใส่ถุงพลาสติกขาย ท่อละ ๓ บาท ในแต่ละเดือนทำรายได้เข้ากลุ่มตกเดือนละกว่า ๔ หมื่นบาท โดยมีตลาดหลักที่ จ.ตรัง จ.สงขลา จ.พัทลุง จ.ยะลา และ จ.ปัตตานี ที่นิยมสุบใบจากมาตั้งแต่บรรพบุรุษมาแล้ว ส่วนน้ำตาลบรรจุขวดขนาด ๗๕ ซีซี ขายขวดละ ๕๐ บาท มีรายได้จากขายน้ำตาลเดือนละ ๑.๕ หมื่นบาทนั้น และน้ำส้มขายขวดละ ๒๐ บาท มีรายได้เดือนละเกือบ ๑ หมื่นบาท "ที่จริงตลาดต้องการมากกว่าที่ขายอยู่ แต่เราผลิตไม่ทันเพราะปริมาณของผลผลิตมีจำกัด ลูกค้าหลักอย่างใบจากจะมีพ่อค้าคนกลางนำไปขายต่อ ส่วนน้ำตาลและน้ำส้มมีปริมาณไม่มากนักขายคนในพื้นที่ก็หมดแล้ว แต่น่าเสียดายตรงที่ว่าการขายปลูกต้นจากนั้นลำบากเพราะต้องเป็นริมแม่น้ำ หรือตามพรุที่มีน้ำท่วมขังเท่านั้น"

ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกษตรกรบ้านในลุ่ม ยังกล่าวว่า นายยูโสภ วัลแ อ เกษตรกรวัย ๕๐ ปี จากหมู่ ๒ ต.บ่อน้ำร้อน อ.กันตัง จ.ตรัง มีที่ติดริมแม่น้ำปลูกต้นจากไว้ ๔ ไร่ เพื่อแปรรูปทำเป็นใบจาก น้ำตาล และน้ำส้ม ไปขายตามงานต่างๆ ที่หน่วยงานรัฐและเอกชนจัดขึ้นมา เฉลี่ยแล้วในแต่ละเดือนจะมีรายได้กว่า ๑.๕ หมื่นบาท หากรวมทั้งปีแล้วจะได้กว่า ๒ แสนบาท รายได้มาจากการแปรรูปใบจาก หากคำนวณแล้วถือว่ามียาได้ดีพอสมควรหากเทียบกับปลูกพืชอย่างอื่น ที่สำคัญการปลูกต้นจาก ต้นทุนน้อย ไม่ต้องดูแลอะไรเลย พอปลูกได้ ๔ เดือน สามารถตัดยอดมาแปรรูปทำเป็นจากได้แล้ว ยอดจาก ๑ ยอด จะได้ใบจากกว่า ๑๐๐ ใบ ขายได้กว่า ๕๐ บาท นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่น่าสนใจอีกชนิดหนึ่ง ปลูกง่ายไม่ต้องดูแลมากนัก แต่น่าเสียดายตรงที่ว่า การที่จะปลูกต้นจากได้ต้องเป็นที่น้ำขังเท่านั้น^๑

ส่วนวิธีขาย สุขสด ได้กล่าวถึงคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ดีจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑. ความแปลกใหม่ คือ ควรเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซ้ำซาก มีการนำเสนอความแปลกในด้านต่างๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ วัสดุ เป็นต้น

๒. มีที่มา คือ ผลิตภัณฑ์มีประวัติหรือมีที่มาเล่าเรื่องได้ ไม่ว่าจะเป็นต้นกำเนิด ความคิดรวบยอดของการออกแบบให้ผู้บริโภคทราบถึงเรื่องราวเหล่านี้ เช่น นาฬิกาของพระศวิตเซอร์แลนด์ยี่ห้อหนึ่ง ที่กล่าวถึงต้นกำเนิดมาจากงานช่างฝีมือในหมู่บ้านที่เก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ที่มีการทำสืบทอดกันต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น

๓. ระยะเวลาเหมาะสม คือ มีระยะเวลาที่ทำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดนั้นเหมาะสมตามฤดูกาล หรือตามความจำเป็น หรือเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในช่วงเวลานั้นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์เสื้อกันฝนหรือร่ม ก็ควรจะออกสู่ตลาดฤดูฝน หรือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าชุดนักเรียน ก็ออกสู่ตลาดในช่วงฤดูกาลก่อนเปิดภาคเรียน เป็นต้น

๔. ราคาพอสมควร คือ ราคาขายเหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในตลาดที่ผลิตภัณฑ์นี้ส่งไปขาย ซึ่งคงจะต้องอาศัยการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ข้อมูลออกมาก่อนที่จะเริ่มทำการออกแบบและผลิต

¹ www.komchadluek.net

๕. มีข้อมูลข่าวสาร คือ ข้อมูลข่าวสารของตัวผลิตภัณฑ์ควรจะสื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบ และเข้าใจอย่างถูกต้องในด้านของการใช้งานประโยชน์ใช้สอย ผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนของการเสนอขายผลิตภัณฑ์ทุกระดับต้องมีความรู้เรื่องของผลิตภัณฑ์นั้นอย่างละเอียด เพื่อการถ่ายทอดข้อมูลของผลิตภัณฑ์ไปยังผู้ซื้อได้ถูกต้อง จะบังเกิดความเข้าใจและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผลิตภัณฑ์นั้น

๖. เป็นที่ยอมรับ คือ ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือชุมชนทุกชั้นทุกระดับที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ ไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสีย หรือขัดต่อขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม หรือศาสนา

๗. มีอายุการใช้งานเหมาะสม คือ อายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์มีความแข็งแรงคงทนต่อสภาพของการใช้งานเหมาะสมกับระยะเวลา หรือมีอายุการใช้งานที่เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือราคาที่เหมาะสม

กลยุทธ์การตลาด

กลยุทธ์การตลาดเกิดจากการนำเอาส่วนประสมหลักทางการตลาดคือ สินค้า (Product) ราคา (Price) ช่องทางจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริม (Promotion) มาใช้เพื่อให้ธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด โดยจัดส่วนประสม (Mixture) ของส่วนประสมหลักดังกล่าวให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และสถานการณ์ เพื่อให้กลยุทธ์การตลาดที่นำมาใช้มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

๑. กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) มีหลายแนวทางที่สามารถเลือกมาใช้ได้ตามความเหมาะสมแก่ธุรกิจ อาทิ กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ (Cost Leadership) การมีต้นทุนต่ำในการผลิตจะช่วยให้มีศักยภาพในการแข่งขันสูง กลยุทธ์ความแตกต่าง (Differentiation) ความแตกต่างของสินค้าและบริการจะช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ กลยุทธ์ความหลากหลาย (Diversity) ความหลากหลายของสินค้าและบริการจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการตลาดโดยรวม เป็นต้น

๒. กลยุทธ์ด้านราคา (Pricing Strategy) ธุรกิจสามารถที่จะพิจารณาใช้กลยุทธ์ทางด้านราคาในธุรกิจของตนเองใน ๔ แนวทางคือกลยุทธ์ราคาประหยัด (Economy) ตั้งราคาต่ำสำหรับสินค้าคุณภาพต่ำ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด กลยุทธ์ราคาเจาะตลาด (Penetration) ตั้งราคาต่ำสำหรับสินค้าคุณภาพสูง เพื่อเจาะตลาดให้รวดเร็วยิ่งขึ้น กลยุทธ์ราคาหิวกะทิ (Skimming) คุณภาพสินค้าและบริการไม่สูงนักแต่ตั้งราคาสูงไว้ในช่วงเริ่มต้นเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการขายในลักษณะของการลดราคาในภายหลัง กลยุทธ์ราคาแบบสินค้าคุณภาพ (Premium) เป็นการตั้งราคาไว้สูงของสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงสำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในตลาดระดับสูง ในส่วนของหลักการตั้งราคานี้เราสามารถเลือกใช้หลักการตั้งราคาแบบสะท้อนต้นทุน (Cost Base Pricing) และหลักการตั้งราคาแบบสะท้อนคุณค่า (Value Base Pricing) มาใช้ในการพิจารณาได้

๓. กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (Place Strategy) มีหลากหลายลักษณะให้เลือกใช้ในธุรกิจได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีอยู่ อาทิ การจำหน่ายตรง (Direct) โดยไม่ผ่านคนกลาง อาจจะได้กำไรโดยการเปิดหน้าร้านจำหน่าย (Outlet) เปิดเว็บไซต์จำหน่าย การใช้พนักงานขาย ฯลฯ โดยไม่ผ่านตัวแทน หรือพ่อค้าคนกลาง การจำหน่ายผ่านคนกลาง (Intermediary) โดยอาจจะมีคนกลางเพียงระดับเดียว ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นผู้ค้าปลีก (Retailer) หรือหลายระดับโดยผ่านทางผู้ค้าส่ง (Wholesaler) เพื่อให้สามารถกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดและจำหน่ายไปยังลูกค้าเป้าหมาย หรืออาจจะเลือกใช้ทั้ง ๒ รูปแบบในลักษณะของหลากหลายช่องทาง (Multi-Channel) ก็ได้

๔. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริม (Promotion Strategy) อาจแบ่งเป็นการส่งเสริมในหมู่ลูกค้า การส่งเสริมช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมภายในองค์กรเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้านยอดขาย รายได้ ภาพลักษณ์ และด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากไปจากนี้ โดยต้องนำเอาหลักการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication - IMC) มาใช้ มากกว่าการส่งเสริมเพียงด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ²

เครื่องมือของกลยุทธ์การตลาดสมัยใหม่ ๔C ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

C ตัวแรก คือ Convergence การรวมเข้าด้วยกัน เพราะว่า ความสำเร็จของกลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่ ผลผลิตทันทีใดๆ หรือการขาดพันธมิตร ผลผลิตทันทีนั้นมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จยาก เช่น บริษัท Sony พยายามทำให้ทุกผลิตภัณฑ์รู้จักกันภายใต้ “ภาษา Sony” คือ การมี Memory Stick ที่จะใช้เป็นสิ่งบันทึกข้อมูลและใช้ได้ทั้งกล้องดิจิทัล โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องพีดีเอ เครื่องเล่น VCD/DVD ซึ่งการรวมเข้ามามีด้วยกันจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีโอกาสเติบโตและกลายเป็นแบรนด์ที่โกอินเตอร์ได้ ถ้าเป็นแบรนด์นั้นอย่างถูกวิธี

C ตัวที่สองคือ Customer Value-คุณค่าสู่ลูกค้า การตลาดสมัยใหม่ ต้องสร้างคุณค่าสู่ลูกค้าโดยที่กระบวนการที่คนในการสร้างคุณค่าให้ลูกค้าจะมีอยู่ ๕ ขั้นตอน คือ (๑) มีความรู้หรือเข้าใจผู้บริโภคอย่างถ่องแท้ (๒) มุ่งมั่นผูกพัน เป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่จะทำให้ชนะการแข่งขัน จะพัฒนาเสนอสิ่งอะไรที่ดีที่สุด การจัดองค์กรที่เหมาะสม มีการสื่อสารที่ดีทั้งภายในและภายนอก และนิยามการวัดด้วย KPIs (๓) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่จะทำให้มุ่งมั่นนำคุณค่าสู่ลูกค้า (๔) การประเมินทางการตลาดว่ามีสิ่งใดที่จะทำให้เสียลูกค้า การจัดการอย่างรวดเร็วในข้อมูลย้อนกลับของลูกค้า การต่อว่าและประเมินผลสิ่งที่ทำกับสิ่งที่ลูกค้าคาดหวัง รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุง (๕) การปรับปรุง เช่น ลดช่องว่างที่เกิดปัญหา ความเข้าใจลูกค้าที่ท้าทาย การนิยามการมุ่งมั่นในคุณค่าสู่ลูกค้า การปรับปรุงคุณค่าสู่ลูกค้าและคาดการณ์การเปลี่ยนแปลง

C ตัวที่สามคือ Channels หมายถึง ช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งแต่เดิมจะพูดถึง สถานที่ (Place) แต่ในการตลาดสมัยใหม่เป็นเรื่องการบริหารช่องทาง (Channel Management) ทั้งนี้เพราะว่าปัจจุบันมีช่องทางการจัดจำหน่ายเกิดขึ้นมากมาย และบางครั้งผลิตภัณฑ์หนึ่งๆ สามารถที่จะนำไปถึงลูกค้าเป้าหมายได้หลายช่องทาง อาทิ ช่องทางการจำหน่ายแบบดั้งเดิม ช่องทางจำหน่ายผ่านโมเดิร์นเทรด ช่องทางด้านขายตรง ช่องทางอีคอมเมิร์ซ ช่องทางด้านโรดโชว์หรือการแสดงสินค้า ฯลฯ

C ตัวสุดท้าย คือ Communication หรือ Integrated Marketing Communication (IMC) เป็นการบูรณาการการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร หมายถึง จะใช้เครื่องมือทางการตลาดทั้งหมด เช่น โฆษณา ประชาสัมพันธ์ พนักงานขาย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ โบรชัวร์ บิลบอร์ด ฯลฯ เพื่อสื่อสารทั้ง ๔P ให้ลูกค้าได้รับรู้ ซึ่งในปัจจุบันจะใช้เทคโนโลยีผสมกับฐานข้อมูลมาช่วยในการจัดทำ IMC ให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การมีเว็บไซต์ที่ลูกค้าจะศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์หรือบริการ และติดต่อบริษัทได้ทางอีเมลการมีโปรแกรมสมาชิก หรือโปรแกรมที่จะให้ลูกค้าจรรู้รักภักดี โดยการทำให้เกิดการสื่อสารถึงลูกค้าอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง³

² www.ihotelmarketer.com)

³ ดร.ดนัย เทียนพุฒ,ม.ป.ป. www.bloggang.com

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมเป็นการดำเนินงานของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ หมู่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ระยะที่ ๑ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ๑) เพื่อศึกษาการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพเพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

๓.๑. ประชุมชี้แจงโครงการ

จัดเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง อ.ไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ พี่เลี้ยงสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี นายอำเภอไม้แก่น ผอ.กศน.อ.ไม้แก่น พัฒนาการอ.ไม้แก่น (ตัวแทน) ท้องถิ่นอำเภอไม้แก่น คณะผู้บริหาร อบต.ไทรทอง ผู้ใหญ่บ้าน ม.๑ และ ม. ๕ โครงการบัณฑิตอาสา มอ. กลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนบ้านใหญ่ ผลการดำเนินงาน ผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินโครงการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

ผอ.กศน.อ.ไม้แก่น : “ควรวิเคราะห์การตลาดให้ชัดเจน กศน.มีโครงการ OTOP MINI MBA”

ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านใหญ่ : ควรปรับปรุงความละเอียดของผลิตภัณฑ์ / เพิ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ดินหมา / จัดกระเช้าผลิตภัณฑ์สินค้าของอำเภอไม้แก่น

หัวหน้าส่วนสำนักงานปลัด : เวลาขายควรมีการแนะนำประโยชน์การใช้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (เช่น เสวียงหม้อมีประโยชน์มากกว่าที่รองหม้อ)

ท้องถิ่นอำเภอ : สถานการณ์ต้นจาก ณ ปัจจุบัน มีการลดน้อยลงอยากให้มีการฟื้นฟูการอนุรักษ์ต้นจาก ผลิตภัณฑ์ควรมีมาตรฐานรองรับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ หน่วยงาน อบต. ฯลฯ

ประธานกลุ่ม : สมาชิกกลุ่มมีการตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี / ขาดสถานที่กลุ่ม และขาดความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

หัวหน้าส่วนการคลัง อบต. : ผลิตภัณฑ์ควรมีการสร้างรูปแบบตัวผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

พัฒนาชุมชน : รับผิดชอบ OTOP / ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยจัดให้มีตลาดนัดวันพุธ / ควรทำสต็อกผลิตภัณฑ์ / ไม่ต้องกังวลเรื่องตลาด สมาชิกควรมีความตั้งใจ จริงใจ ทำต่อเนื่อง เพราะ พช.มีการออกร้านบ่อย

นายอำเภอไม้แก่น : การให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการลอกใบจาก และการสร้างรายได้ต่อเนื่องซึ่งควรสนับสนุน ซึ่งแนวทางการร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ ผอ.กศน.ไม้แก่น สนับสนุนความรู้เรื่องการบริหารธุรกิจ (Otop Mini Mba) ฯลฯ และได้ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ อบต.ในการจัดเตรียมสถานที่ประชุม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้และมีความเข้าใจในโครงการ
บรรยากาศการประชุมเวทีชี้แจงโครงการ

พี่เลี้ยง สกว.แนะนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ตัวแทนทีมวิจัยนำเสนอโครงการฯ โดยบัณฑิตอาสา

ผอ.กศน.อ.ไม้แก่นให้ข้อเสนอแนะเรื่องการตลาด

ทีมวิจัยได้พานายอำเภอเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์

๓.๒ ประชุมประจำเดือน

ทีมวิจัยจะมีการประชุมประจำเดือนอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อวางแผนการทำกิจกรรมและสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งก็จะมีพี่เลี้ยงจากสกว.จังหวัดปัตตานีมาร่วมรับฟังและให้คำแนะนำแก่ทีมวิจัยทั้งในเรื่องการวางแผน การสรุปการดำเนินงานและการสรุปการเงิน ใช้สถานที่ประชุมที่อบต.ไทรทองและศาลาหน้ามัสยิด ม.๕ บ้านพ่อเทพ (สะบือริงบารู) ต.ไทรทอง ผลการดำเนินงานที่ทีมวิจัยทุกคนได้รับรู้ มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ร่วมออกแบบและตีพิมพ์ผลิตภัณฑ์ของเพื่อนสมาชิก รวมทั้งได้สรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน เกิดความสามัคคี เพิ่มความสนิทสนมในระหว่างทีมวิจัยด้วยกันและทีมวิจัยกับพี่เลี้ยงจากสกว.จังหวัดปัตตานี

ชาวบ้านที่มววิจัยกำลังปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาฝีมือ

กล่องทึชซูที่ชาวบ้านที่มววิจัยผลิตออกมา

๓.๓ ศึกษาข้อมูลการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมจากอดีตถึงปัจจุบัน ปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาที่เกิดขึ้น

การศึกษาข้อมูลการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพฯ ใช้วิธีการสอบถามผู้รู้ในพื้นที่คนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นจากตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ผลการดำเนินงาน ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นจากตั้งแต่รากถึงยอด สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพเสริมแก่สมาชิกกลุ่มได้

๓.๔ จัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อตรวจสอบและสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างอาชีพเสริมจาก ส่วนประกอบของต้นจาก จัดเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาให้ที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วย ผู้รู้ที่มีประสบการณ์ การใช้ประโยชน์จากต้นจาก สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนหน่วยงานเกษตรอำเภอ กศน.อำเภอ พัฒนาชุมชน อำเภอ และ ตัวแทนจากอบต.ไทรทอง รับทราบเกี่ยวกับพื้นที่ป่าจาก ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนป่าจาก ในพื้นที่บ้านพ่อเทพ มีจำนวน ๙๘ ไร่ ชาวบ้านบ้านพ่อเทพถือครองที่ดินป่าจาก จำนวน ๖๓ ไร่ และส่วนที่เหลือจำนวน ๓๕ ไร่ เป็นของคณนอกพื้นที่ รวมทั้งนำเสนอภูมิปัญญาและประสบการณ์การใช้ประโยชน์จากต้น จากตั้งแต่รากถึงยอดของคนบ้านพ่อเทพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ประโยชน์ที่จำเป็นกับชีวิตประจำวัน เช่น ที่ อยู่อาศัย อาหาร และยาบรรเทาอาการ และส่วนประกอบที่นำมาสร้างเป็นอาชีพคือ ใบจาก นำมาลอกตาก แห้งแล้วขายสำหรับม้วนใบยาสูบ ซึ่งถือเป็นอาชีพดั้งเดิมและเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่คนในพื้นที่มายาวนาน รวมทั้งมีการนำลูกจากมาทำเป็นน้ำส้มสายชูจากต้นจากซึ่งมีคนทำเพียง ๒ รายในพื้นที่

ลูกจาก

๓.๕ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ และการ จัดการด้านการตลาด

ก่อนที่จะมีการศึกษาดูงาน ทีมวิจัยได้มีการประชุมในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อวาง แผนการดูงานร่วมกัน โดยสอบถามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มที่จะไปดูงานร่วมกันว่า “ แต่ละคนคาดหวัง อะไรกับการไปดูงานครั้งนี้” สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่บอกว่า อยากรู้ไปดูและฝึกทำจักสานจากกันจากให้สวยงาม ได้แก่ การจักสาน ตะกร้า , กระเป๋าผลไม้ , กล่องทิชชู , ฝาชี , ตีหมา(ที่ตักน้ำ) , กระดาษสาและวิธีการอนุรักษ์ พื้นฟูป่าจาก รวมทั้งประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่ม การผลิตและการตลาด เมื่อสมาชิกบอกความ คาดหวังแล้วก็แบ่งกลุ่มตามความคาดหวังแล้วให้มีพี่เลี้ยงอยู่ประจำกลุ่ม ซึ่งพี่เลี้ยงครั้งนี้ประกอบด้วย ทีมงาน จากโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พี่เลี้ยง : สกว. อบต. ไทรทอง และ เกษตรอำเภอก
พิจารณาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

บัณฑิตอาสา มอ.ชวนวางแผนการดูงาน

ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงก็ได้ไปเรียนรู้และฝึกการทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจากและทำกระดาษจากทางจาก รวมทั้งฟังประสบการณ์การฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าจากโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้านนายอดทอง-ทุ่งไทร หมู่ที่ ๕ ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ภาพบรรยากาศกิจกรรมศึกษาดูงาน

สมาชิกกลุ่มออกเดินทางสู่จังหวัดตรัง

การแสดงความรู้สึกของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มบ้านพอเทพศึกษาพื้นที่ป่าจาก โดยมีชาวบ้านจังหวัดตรังเป็นคนที่แนะนำพื้นที่

๓.๖ ประชุมกลุ่มเพื่อสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลและวางแผนการสร้างผลิตภัณฑ์จาก ส่วนประกอบของต้นจาก

หลังจากที่มิววิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นจากในพื้นที่ จัดเวทีเพิ่มเติมข้อมูล และ ไปเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมที่จังหวัดตรัง ทีมวิจัยได้กลับมาประชุมสรุป วิเคราะห์เพื่อร่วมกันวางแผนการสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยเลือก เอาส่วนประกอบของก้านจากมาพัฒนาเป็นอาชีพเสริมด้วยการทำผลิตภัณฑ์จักสาน ซึ่งผลิตภัณฑ์ จักสานนี้มี จุดเด่น ๑) จังหวัดปัตตานียังไม่มีพื้นที่ไหนทำ (เราทำคนแรก) ๒) มีวัสดุในพื้นที่จำนวนมาก (ก้านจาก) ๓) ทีมวิจัยหลายคนมีทักษะในการทำผลิตภัณฑ์จากการที่ได้ไปดูและฝึกทำที่บ้านนายอดทอง ตำบลวังวน อำเภอกันตัง และ ๔) เป็นการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหลือใช้คือก้านจากที่ก่อนหน้านี้ทำลายทิ้งด้วยการเผา นอกจากนี้ทางกลุ่มก็มองเห็นว่า น้ำส้มจากที่ได้จากส่วนประกอบของลูกจาก เป็นน้ำส้มที่มีคุณภาพดี มี ประโยชน์ต่อสุขภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดและคนรักสุขภาพ ในขั้นตอนการทำน้ำส้มจากยุ่งยาก มีคนทำเป็น เพียง ๒ คน ส่วนใหญ่จะขายส่งเป็นแกลลอน ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่จะอนุรักษ์สืบสานสู่คนรุ่นใหม่และช่วยทำ การตลาดให้เป็นที่รู้จักโดยการชื้อน้ำส้มจากมาทำการPackagingใหม่ในขวดเล็ก ๆ ขายปลีกในราคาไม่แพง เพื่อให้ผู้บริโภคได้ซื้อไปใช้หรือเป็นของฝาก

น้ำส้มจากที่หมักอยู่ในถังและขายส่งเป็นแกลลอน

น้ำส้มสายชูที่นำมาบรรจุในขวด
ขายปลีกให้กับผู้บริโภค

๓.๗ ฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

การฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก ทีมวิจัยได้มีโอกาสฝึกตอนไปศึกษา ดูงานเมื่อวันที่ ๑๗-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่บ้านนายอดทอง-ทุ่งโพร หมู่ที่ ๕ ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยสามารถทำผลิตภัณฑ์ได้ ๕ ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ๑) กระดาษสาจาก (ทางจาก) ๒) ฝาซี (ก้านจาก) ๓) กล่องทิชชู(ก้านจาก) ตะกร้า (ก้านจาก) และ การทำตีหมา(ที่ตักน้ำ ใบจาก) และ นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมที่จังหวัดตรัง มาสอนให้กับกลุ่มสนใจในพื้นที่ โดยตัวแทนกลุ่มที่ไปอบรม ทำผลิตภัณฑ์ ผลการดำเนินงาน สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ประณีตรวมทั้งได้ฝึกให้คนในพื้นที่ทำ ผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจากได้

ภาพบรรยากาศการอบรมทำผลิตภัณฑ์ที่บ้านนายอดทอง ตำบลวังวน

๓.๘ ฝึกอบรมเรื่องการบริหารจัดการด้านการตลาด

การอบรมเรื่องการบริหารจัดการด้านการตลาด ทีมวิจัยได้รับการจากภาคีเครือข่าย ได้แก่ กศน.อำเภอไม้แก่น มาสอนเกี่ยวกับการทำธุรกิจในหลักสูตร Mini MBA และ ได้รับการอบรมเรื่องการวางแผนธุรกิจกับอ็อกเพมประเทศไทยโดยการประสานของศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบจังหวัดปัตตานี(ศวชต.) ซึ่งผลจากการเข้าร่วมการอบรมทำให้ทีมวิจัยมีความรู้เรื่องการค้าต้นทุนการผลิต จุดคุ้มทุน เป็นประโยชน์มากต่อการนำมาพัฒนาการผลิตและการตลาดของกลุ่ม

๓.๙ ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการจัดการด้านการตลาด

ประชุมวางแผนการจัดการด้านการตลาด ที่ปรึกษากลุ่มซึ่งเป็นทีมวิจัยโครงการคือนางประไพ น้อยสุวรรณ ได้กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มตั้งเป้าหมายที่ต้องการจะไปถึงเรื่องการตลาด ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็มีความเห็นร่วมกันว่า ต้องการขายผลิตภัณฑ์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกแต่ละคนทำผลิตภัณฑ์แล้วมาขายให้กับกลุ่ม กลุ่มจะทำหน้าที่จัดการเรื่องการตลาด อย่างไรก็ตามสมาชิกกลุ่มก็มองเห็นว่า ปัจจุบันการทำผลิตภัณฑ์ยังไม่ต่อเนื่องและไม่มีการสต็อกสินค้า เมื่อมีOrder ก็ไม่สามารถส่งผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าได้ทำให้เสียลูกค้า ทางกลุ่มจึงเห็นความสำคัญที่ฝึกอบรมให้คนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงทำผลิตภัณฑ์จักสานให้เป็นและสวย เพื่อจะได้มีผลิตภัณฑ์ไว้รองรับกับความต้องการของลูกค้า โดยทางกลุ่มได้ฝึกอบรม ทำผลิตภัณฑ์จักสานแก่คนที่สนใจในพื้นที่เพื่อขยายกำลังการผลิตและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ และมาฝึกทำทุกวันอาทิตย์ ที่ตาดักกามัสยิดบ้านสะปือวังบารู

๓.๑๐ ทดลองสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก

การทดลองสร้างผลิตภัณฑ์จากส่วนประกอบของต้นจาก ทางกลุ่มได้เลือกทำ ๒ เรื่อง คือ ๑) การทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจาก ซึ่งสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการทำ เกือบทุกคน เพราะสามารถเอาก้านจากที่เหลือจากการลอกใบจากมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ โดยทำที่บ้านแล้วนำผลิตภัณฑ์มาส่งตรวจสอบผลงานทุกวันอาทิตย์ที่บ้านประธานกลุ่ม รวมทั้งไปเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์จักสานให้สวยงามเป็นเอกลักษณ์ เช่น ทำเป็นโคมไฟ ที่ใส่ผลไม้ทรงเรือกอและ ฯลฯ และ ๒) การนำน้ำส้มสายชูจากต้นจากมาใส่บรรจุภัณฑ์และโลโก้ของกลุ่มเพื่อนำไปขายเป็นผลิตภัณฑ์ เพราะน้ำส้มสายชูจากต้นจากเป็นน้ำส้มที่มีประโยชน์ในการปรุงอาหารและช่วยลดคอเลสเตอรอลได้ เบาเทาอาการความดัน เบาหวาน(ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของสมาชิกในกลุ่ม)

๓.๑๑ ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ / หาดตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ใช้วิธีการไปออกร้านขายตามที่หน่วยงานเชิญ และนำผลิตภัณฑ์ส่งเข้าประกวดในงานกาชาดของจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้รับรางวัลที่ ๑ , ๒ และ ๓ ทำให้ผลิตภัณฑ์จักสานของกลุ่มเป็นที่รู้จัก

ส่วนการหาดตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนั้น เนื่องจากสมาชิกกลุ่มไม่ค่อยมีประสบการณ์และไม่คล่องตัวที่จะไปหาดตลาดเอง ตลาดส่วนใหญ่ก็จะเป็นทำตาม Order และไปขายตามที่หน่วยงานเชิญรวมทั้งขายให้กับเครือข่ายจักสานที่มีตลาดแน่นอนอยู่แล้ว คือ กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านทุ่ง ตำบลท่าข้าม อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีที่จะสั่งแล้วนำไปขายตามงานต่าง ๆ หรือเครือข่าย OTOP ต่างๆ

๓.๑๒ ประชุมกลุ่มเพื่อสรุป-วิเคราะห์ผลการสร้างผลิตภัณฑ์และการจัดการด้านการตลาด

หลังจากที่ได้ทดลองทำผลิตภัณฑ์ ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และหาตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแล้ว สมาชิกกลุ่มก็ได้มีการประชุมเพื่อสรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน พบว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จัก ผู้บริโภคชื่นชอบในฝีมือที่ประณีตสวยงาม ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ราคาไม่แพง ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมและบางคนก็เป็นรายได้หลักจากการทำผลิตภัณฑ์ขาย แต่จุดอ่อนก็พบว่า สมาชิกกลุ่มไม่เก่งเรื่องการหาตลาดและการขาย อายุไม่กล้าแนะนำสินค้าเพราะส่วนหนึ่งพูดภาษาไทยไม่ชัด ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะทำได้เมื่อมี Order หรือทำไปขายเฉพาะออกร้านเท่านั้น ไม่มีการทำสต็อกสินค้า หลายครั้งที่ลูกค้าสั่งผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มไม่สามารถทำให้ทันกับความต้องการ ทำให้เสียลูกค้า

๓.๑๓ จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อสร้างการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ขยายผลงานวิจัยสู่ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

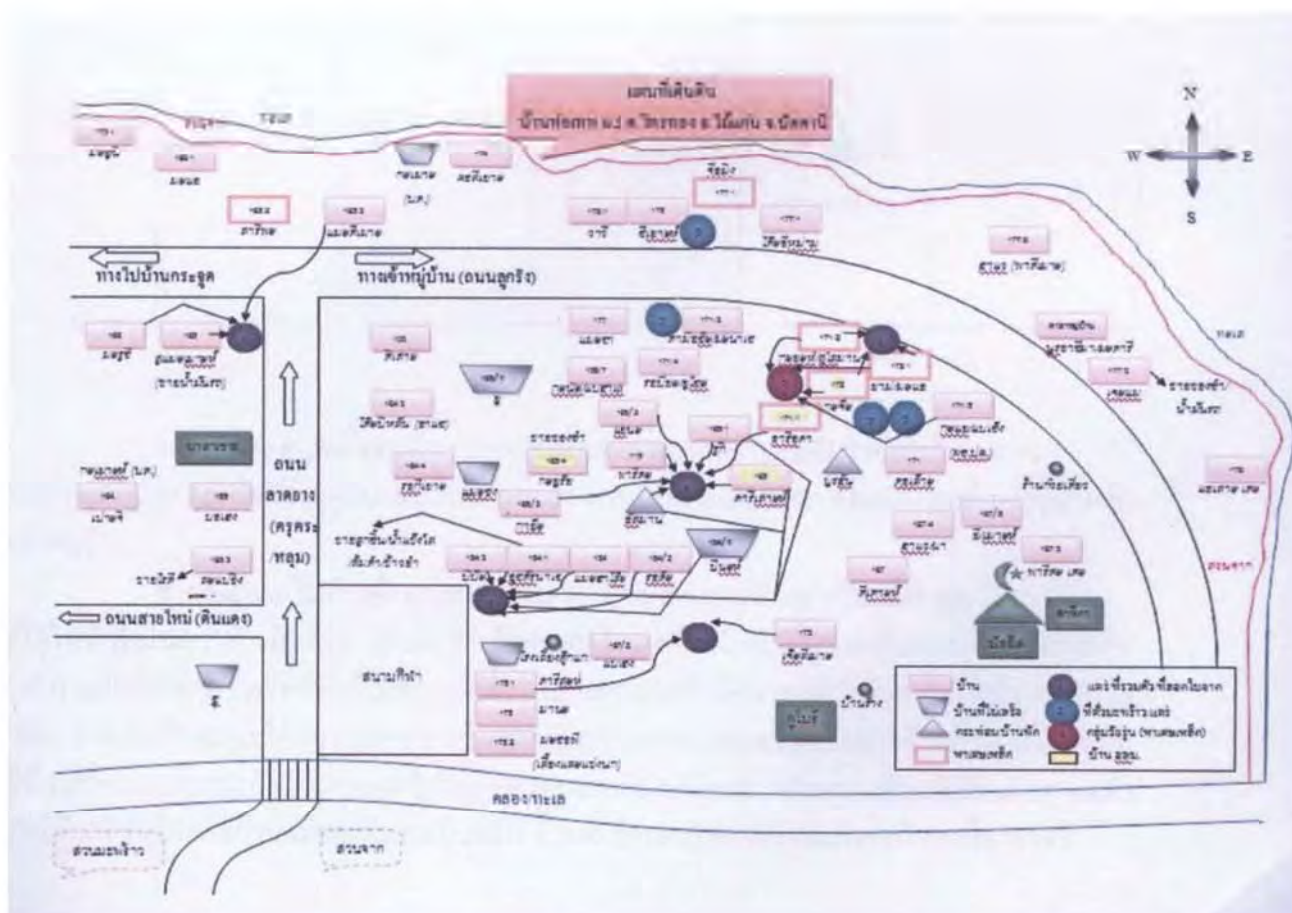
การจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อสร้างการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ขยายผลงานวิจัยสู่ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นกิจกรรมสุดท้ายที่ทีมวิจัยร่วมกันทำ เพื่อรายงานผลการทำโครงการให้รับทราบถึงความสำเร็จและความล้มเหลว เพื่อเป็นบทเรียนและแนวทางการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งแม้โครงการวิจัยจะสิ้นสุดลง การประชุมครั้งนี้มีปลัดอำเภอให้เกียรติมาเป็นประธานกล่าวเปิดการประชุม และนั่งรับฟังการนำผลการดำเนินโครงการวิจัยร่วมกับตัวแทนส่วนราชการในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ กศน.อำเภอ ตลอดจนชาวบ้านในพื้นที่และทีมวิจัย พร้อมทั้งมีเอกสารนิทรรศการประกอบการนำเสนอทำให้เห็นภาพชัดเจน โดยเฉพาะองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากต้นจากจากรากถึงยอด

บทที่ ๔ บริบทชุมชนบ้านพ่อเทพ

บ้านพ่อเทพ เป็นกลุ่มบ้านหนึ่งของบ้านท่าช้าง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๕ ของตำบลไทรทอง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดปทุมธานี มีประชากรทั้งสิ้น ๕๓ ครัวเรือน รวม ๒๖๖ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๑๒๓ คน เพศหญิง ๑๔๓ คน (ข้อมูล ณ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ มีแม่น้ำไหลผ่านลงสู่ทะเลและมีป่าจาก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของหมู่บ้านตลอดชายฝั่งคลองทั้งสองฝั่งคลอง ส่วนสภาพอากาศ แบ่งออกเป็น ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-กันยายน และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม-มกราคมของทุกปี

ที่ตั้งอาณาเขตของบ้านพ่อเทพ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านไม้แก่น หมู่ที่ ๑ ตำบลไม้แก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านสารวัน หมู่ที่ ๒ ตำบลไทรทอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านปลักแตน หมู่ที่ ๔ ตำบลไทรทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านกระจูด หมู่ที่ ๕ ตำบลไม้แก่น
		บ้านละเวง หมู่ที่ ๓ ตำบลดอนทราย
		บ้านดินเสมอ หมู่ที่ ๑ ตำบลตะโละไกรทอง

ประวัติความเป็นมาของบ้านพ่อเทพ

บ้านพ่อเทพ เดิมมีคนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นคนแรกชื่อ “พ่อเทพ” ซึ่งเป็นคนไทยพุทธอยู่กัน ๒ คนกับภรรยา ชาวบ้านสันนิษฐานว่าน่าจะอพยพมาจากสายบุรี และทั้งสองก็ได้เสียชีวิตไม่มีใครสืบทอดตระกูล จากนั้นชาวบ้านที่เป็นคนมุสลิมก็อพยพเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านนี้แทนเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านพ่อเทพ” ปัจจุบันชาวบ้านได้ตั้งชื่อใหม่เป็นภาษามลายูชื่อ “สะบือรังbaru” แต่จะเรียกกันในเฉพาะหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนทางราชการก็ยังคงเรียกบ้านพ่อเทพอยู่เหมือนเดิม

ตารางที่ ๑ พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของชุมชนบ้านพ่อเทพ

ปี พ.ศ. ๒๕๐๕	ปี พ.ศ.๒๕๑๘	ปี พ.ศ.๒๕๑๙	ปี พ.ศ.๒๕๔๗	ปี พ.ศ.๒๕๓๙	ปี พ.ศ.๒๕๕๖
ก่อตั้งหมู่บ้าน					→
	ไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้าน				→
		ถนนเข้ามาในหมู่บ้าน			→
			สร้างบ่อบาดาล		→
				สร้างมัสยิดและตาดีกา	→

พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อตั้งหมู่บ้าน เกิดจากการอพยพจากที่ราบลุ่มดินร่วนเหมาะแก่การเพาะปลูก แต่มีน้ำท่วมถึงในช่วงฤดูฝนและน้ำทะเลขึ้นสูง การเดินทางไม่สะดวก ต้องเดินทางด้วยเรือสำหรับการเข้าหมู่บ้าน

พ.ศ.๒๕๑๘ ไฟฟ้าเข้ามาในหมู่บ้าน จากการก่อตั้งหมู่บ้านมาเป็นเวลา ๑๓ ปี ชาวบ้านไม่ได้ใช้ไฟฟ้าใช้ในการดำเนินชีวิต เมื่อไฟฟ้าเข้ามาหมู่บ้านเครื่องไฟฟ้าชิ้นแรกที่แต่ละครอบครัวมีคือหลอดไฟ แต่ไม่ใช่ทุกครั้งเรือนที่ใช้ไฟฟ้า เนื่องจากบางครอบครัวมีความกลัวไม่กล้าใช้ไฟฟ้า ตามด้วยโทรทัศน์ ทำให้คนในชุมชนได้รับข่าวสารจากโลกภายนอก แต่ละครอบครัวก็เริ่มมาใช้ไฟฟ้าจนถึงปัจจุบัน การใช้ไฟฟ้าของคนชุมชนถ้าเป็นครอบครัวใหญ่แล้วจะแยกตัวในการสร้างบ้านของตัวเองเมื่อแต่งงานแล้ว แต่การใช้ไฟฟ้างก็เชื่อมต่อบ้านแม่ของตัวเองเป็นหลัก บ้านที่เชื่อมต่อไฟจากบ้านแม่ของตัวเองก็อาจจะไม่มี

เครื่องไฟฟ้าที่จำเป็นในครัวเรือน เช่น หลอดไฟฟ้าไม่เกิน ๒ ดวง หม้อหุงข้าว เตารีด มอเตอร์สูบน้ำไว้ใช้ในครอบครัว ส่วนโทรทัศน์ก็จะมาดูบ้านของแม่เป็นหลัก แต่สำหรับครอบครัวเล็กที่แยกจากครอบครัวใหญ่ การใช้ไฟฟ้าก็มีลักษณะคล้ายกัน แต่มีโทรทัศน์ไว้ในบ้าน ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ นั้นมีน้อยมากที่จะนำมาใช้ในครัวเรือน ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

พ.ศ.๒๕๑๙ ถนนเข้ามาในหมู่บ้าน เป็นถนนดินลูกรัง ทำให้คนในชุมชนสามารถเดินไปทางบกได้เร็วกว่าเดิม ทำให้สามารถเข้าบริการของภาครัฐ เช่น โรงพยาบาล เมื่อก่อนมอเตอร์ไซด์ถือเป็นเครื่องวัดฐานะทางเศรษฐกิจของคนบ้านพ่อเทพ หากใครที่สามารถซื้อรถมอเตอร์ไซด์มาใช้ถือว่าเป็นคนมีฐานะ ปัจจุบันเกือบทุกครัวเรือนมีมอเตอร์ไซด์ใช้ เพราะถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต มอเตอร์ไซด์จึงไม่ใช่เครื่องบ่งบอกถึงฐานะเหมือนแต่ก่อน

พ.ศ.๒๕๔๗ สร้างบ่อบาดาล เพื่อเป็นแหล่งน้ำที่สะอาดให้กับคนในชุมชนที่ภาครัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่คนในชุมชนส่วนใหญ่จะมีบ่อน้ำเป็นของตัวเองอยู่แล้ว การใช้ประโยชน์ในส่วนนี้มีน้อยคนนักที่จะมาใช้น้ำบาดาล ปัจจุบันบ่อบาดาลไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากสถานะน้ำที่มีกลิ่นสนิมและคันโยกที่ใช้ปั้มน้ำขึ้นมานั้น ได้ถูกขโมยเอาไปขายเป็นเศษเหล็ก

พ.ศ.๒๕๓๙ สร้างมัสยิดและตาดึกา การสร้างมัสยิดเริ่มจากการร่วมมือของชาวบ้านช่วยกันระดมทุนและสร้างมัสยิด ปัจจุบันนี้มีการบูรณะซ่อมแซมมัสยิดเป็นแบบอัฐปูน เนื่องจากได้รับการเงินบริจาคจากประเทศอาหรับให้สร้างมัสยิดให้แล้วเสร็จ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและศูนย์รวมของคนในชุมชน ต่อมา มีการสร้างตาดึกาขึ้น ปัจจุบันทางราชการเรียกว่า ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด แต่ชาวบ้านยังคงเรียกว่า ตาดึกา เหมือนเดิมเพื่อใช้เป็นสถานที่สอนวิชาทางศาสนาให้กับเยาวชนในหมู่บ้าน ครูสอนตาดึกา คือ โต๊ะอีหม่าม โต๊ะบิลหัน โต๊ะคอเด็บ ครูสอนตาดึกา เป็นต้น ในอดีตนั้นไม่มีค่าจ้างใด ๆ ทุกคนต่างทำหน้าที่ของตัวเองโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน นอกจากสิ่งตอบแทนจากพระเจ้าเพียงองค์เดียวเท่านั้น แต่ปัจจุบันตำแหน่งนั้นล้วนมีค่าตอบแทนที่ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ ถึงแม้ไม่มีค่าตอบแทนทุกคนยังทำหน้าที่ของตัวเองและสืบทอดอีกต่อไป

การประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๒ ปฏิทินการประกอบอาชีพของชุมชนบ้านพ่อเทพ

ที่	กิจกรรม	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ												หมายเหตุ	
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑	ลอบใบจาก	←												→	ส่วนใหญ่มุ่งผู้หญิงที่ทำงานอยู่กับบ้านเป็นคนลอบใบจาก
๒	หาเศษเหล็ก	←												→	จะรับซื้อเศษเหล็กในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง

ที่	กิจกรรม	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ												หมายเหตุ	
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๓	ประมง พื้นบ้าน					←								→	สำหรับผู้ชายคนมีเรือ เป็นเจ้าของ (จะออก หาปลา ปลาหมึก เป็น ต้น)
๔	ควมะพร้าว	←												→	เป็นธุรกิจครอบครัวจะ ช่วยกันควมะพร้าว บริเวณบ้านของตัวเอง
๕	ค้าขาย	←												→	ขายของชำในชุมชน และตามตลาดนัด
๖	รับจ้าง ก่อสร้าง	←												→	ทั้งใน พื้นที่และจังหวัด ใกล้เคียง
๗	ทอผ้า	←												→	เป็นของโครงการศูนย์ ศิลปชีพสำหรับผู้หญิง
๘	แกะสลักไม้	←												→	เป็นของโครงการศูนย์ ศิลปชีพสำหรับผู้ชาย
๙	ปลูกมันหลิน					←		→							ช่วง ระยะเวลา ปลูก มัน แน่นอน ปลูกบริเวณ บ้าน
๑๐	จับปลาเก๋า	←		→											จะใช้ย่านลิเภาเป็น อุปกรณ์ดักปลาเก๋า
๑๑	การเลี้ยงสัตว์	←												→	เลี้ยงบริเวณบ้าน

๑) **ลอกใบจาก** มีการลอกใบจากทั้งปี ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงที่ทำงานอยู่กับบ้านมีหน้าที่ลอกใบจากสดทั้งที่เป็นของตัวเองและรับจ้างลอกใบจาก และตากให้แห้ง จะมีแม่คนกลางในพื้นที่และนอกพื้นที่มาติดต่อรับซื้อไปจำหน่าย โดยส่วนใหญ่จะรับซื้อไปจำหน่ายก่อนแล้วค่อยมาให้เงินตามหลัง ราคาขึ้นอยู่กับขนาดและฤดูกาล การผลิตเพื่อจำหน่ายส่วนที่เหลือจะบริโภค

๒) **หาเศษเหล็ก หรือหาของเก่า** เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมจากคนในพื้นที่ เนื่องจากบางคนสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวจากอาชีพนี้ ส่วนใหญ่จะช่วยกันทำเป็นครอบครัวหรือเครือญาติเฉพาะผู้ชาย จะรับซื้อเศษเหล็กในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง และจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนเขาถึงโรงงาน

๓) **ประมงพื้นบ้าน** จะมีการออกเรือตลอดเพื่อหารายได้ให้ครอบครัว เหลือจากการบริโภคภายในครัวเรือน ก็จะนำไปจำหน่ายให้เพื่อนบ้าน ในกรณีได้ปลาไม่มาก จะใช้วิธีเอารากไม้ที่อ่อนแต่แข็งแรงมาร้อยปลาเป็นพวงหรือกะประมาณว่ากิโลกรัมแล้วตั้งราคาขาย แต่ถ้ากรณีได้เยอะ จะนำไปจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ใกล้เคียง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเรือของตัวเอง เหมือนสมบัติติดตัวของคนที่นี้สำหรับผู้ชายจะออกหาปลา ปลาหมึก ปลาเก๋า หอยนางรม เป็นต้น

๔) **จับปลาเก๋า** การจับปลาเก๋าจะใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยใช้ย่านลิเภาเป็นอุปกรณ์ดักปลาเก๋า หรือชาวบ้านเรียกว่า “เวาะพอแพ” จะทอดเรียงรายในทะเลรอดักปลาเก๋าที่มาพร้อมกับคลื่นปลาเก๋า จะมีขนาด ๑ นิ้ว ราคาไม่เกิน ๓ บาทต่อตัว จะจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ใกล้เคียง

เครื่องมือจับปลาเก๋า

๕) **คั่วมะพร้าว** การคั่วมะพร้าวจะเป็นธุรกิจครอบครัว โดยสมาชิกในครัวเรือนจะช่วยกัน คั่วมะพร้าวบริเวณบ้านของตัวเองมะพร้าวที่นำมาคั่วเป็นมะพร้าวในพื้นที่ที่รับซื้อจากชาวบ้านและ ของตัวเอง

๖) **ค้าขาย** เป็นการค้าขายขนาดเล็ก ขายของชำในชุมชนมี ๒ แห่ง และขายตามตลาดนัดสินค้า ส่วนใหญ่ที่ไปจำหน่าย ได้แก่ ใบจากแห้ง มะพร้าวแก่ ใก้บ้าน เป็นต้น

๗) **รับจ้างก่อสร้าง** เป็นการรับจ้างผ่านนายหน้าสำหรับเยาวชนชายที่ต้องการทำงาน และ ส่วนตัวสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์การก่อสร้างก็จะมีกรจ้างทำงานเลย ส่วนใหญ่รับจ้างจะเป็นประเภทสร้าง อาคาร บ้านเรือน ทั้งใน พื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง

๘) **ทอผ้า** การทอผ้าจะทอเฉพาะผ้าของศูนย์ศิลปาชีพเท่านั้น เดิมทีคนในพื้นที่จะไปทอผ้าที่ศูนย์ ศิลปาชีพซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านละเวง ทุกปีสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถจะเสด็จมาทรงงานที่พลับพลา บ้านละเวง ต่อมาหลังเกิดเหตุความไม่สงบในพื้นที่ศูนย์ศิลปาชีพบ้านละเวงก็ยุติบทบาท แต่งานทอผ้ายังคง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยปรับเปลี่ยนเป็นการให้สมาชิกทอผ้าที่บ้านของตนเอง โดยจะมีคนนำผ้าและ ลวดลายมาให้ที่บ้านของสมาชิก และ จะจ่ายค่าแรงตอนมารับชิ้นงาน ค่าจ้างขึ้นอยู่กับความยากง่ายของ ลวดลายผ้าที่ทอ

๙) **แกะสลักไม้** เป็นของโครงการศูนย์ศิลปาชีพสำหรับผู้ชาย โครงการนี้สามารถสร้างฝีมือ ให้กับเยาวชนรวมทั้งเยาวชนเองก็มีพื้นฐานด้านศิลปะอยู่แล้ว สืบเนื่องจากการสร้างสี่สีน ลวดลาย บนเรือของ ชาวบ้าน ปัจจุบันเป็นอาชีพอิสระ

๑๐) **ปลูกมันหลิ้น (มันขี้หนู)** ช่วงระยะปลูกไม้แน่นอน ปลูกบริเวณบ้าน การปลูกของชาวบ้าน ส่วนใหญ่ดำเนินการในลักษณะของสวนหลังบ้าน มีหลายชนิดผสมผสานกัน เช่น มันสำปะหลัง ตะไคร้ มะม่วง มะละกอ เป็นต้น ไม่ได้มุ่งเป้าหมายหลักในเชิงธุรกิจ

๑๑) **การเลี้ยงสัตว์** เลี้ยงบริเวณบ้าน เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ มีการเลี้ยงวัว แพะ เป็ด ไก่ แบบธรรมชาติ บริเวณหัวไร่ปลายนา หรือปล่อยเลี้ยงบริเวณอาคารบ้านเรือน

ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ(ผู้นำที่ชุมชนให้ความนับถือ) ประกอบด้วย

- นายสีอแม โตะมา (โตะอีหม่าน)
- นายตอเฮ ลีมีง (ครูสอนตาตีกาและอัลกุรอาน)
- นายอายุบ ดีเร๊ะ (โตะบิหลัน)
- นางสาวอารีอดา เวาะแซ (ประธานกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพและอสม.)

กลุ่มอาชีพ บ้านพ่อเทพ มีกลุ่มอาชีพทั้งหมด ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย

๑) **กลุ่มลอกใบจาก** สนับสนุนโดย หน่วยงานกลุ่มพัฒนาชุมชน ประธานกลุ่มคือ นางสาวอารีดา เวาะแซ มีสมาชิกทั้งหมด ๒๒ คน งบประมาณโครงการ ๔๕,๐๐๐ บาท (โดยให้เป็นใบจากแล้วนำไปขายไปขายได้เงินมาจำนวน ๔๕,๐๐๐ บาท)

การดำเนินโครงการ คือ นำเงินที่ได้ไปซื้อใบจากที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และสตูล แล้วนำมาขายให้กับชาวบ้าน เช่น ซื้อใบจากจากนครกันละ ๖ บาท ก็นำกลับมาขายให้กับชาวบ้านกันละ ๖.๕๐ บาท เพื่อให้ได้กำไรเข้ากลุ่ม ปัจจุบันนี้ไม่ได้ไปซื้อใบจากที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้วเนื่องจาก ค่าเดินทางแพงขึ้นทางกลุ่มคิดว่าไม่พอเหมาะกับเงินที่ได้จึงได้มีการหยุด ซื้อใบจากแต่มีการนำเงินนั้นให้ชาวบ้านยืมและมีการส่งคืนโดยให้ชาวบ้านผ่อนภายในระยะเวลาหนึ่งปี มีกฎของการยืมดังนี้ เช่น ชาวบ้านยืมเงิน ๒,๐๐๐ บาท แต่ถ้าส่งคืนต้องส่งจำนวน ๒,๒๐๐ บาท เพื่อให้เงินกลุ่มนั้นมีกำไรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีการแบ่งกำไรให้กับสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน

๒) **กลุ่มทอผ้าศูนย์ศิลปาชีพ** สนับสนุนโดยพระราชินี ประธานโครงการ คือ นางดีละ สาและ อยู่ที่หมู่บ้านละเวง หมู่ที่ ๓ ตำบลคอนทราย อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี มีสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้าน พ่อเทพ จำนวน ๓ คน คือ นางแอสาะ สิมิง นางฮัสนะ สนิ และ นางซง ฮาแวโย การดำเนินโครงการคือ ทอผ้าส่งที่ศูนย์ศิลปาชีพ

๓) **กลุ่มปักดอกส่งศูนย์ศิลปาชีพ** สนับสนุนโดยพระราชินี ประธานโครงการ คือ นางฮานา เจ๊ะเลาะ อยู่ที่ หมู่บ้านท่าช้าง ตำบลไทรทอง อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี มีสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้านพ่อเทพ จำนวน ๑๑ คน การดำเนินโครงการคือ ปักดอกไม้ส่งศูนย์ศิลปาชีพ

๔) **กลุ่มอนุรักษ์ป่าจาก** สนับสนุนโดย หน่วยงานสกว. (โครงการวิจัยลุ่มน้ำสายบุรีของอาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราคม ประธานโครงการ คือ นายมะยาก็ สิมิง มีสมาชิกจำนวน ๔ คน คือ นางสาวอารีดา เวาะแซ นางสาวดารีเสาะ สิมิง นายมะยาก็ สิมิง และ นายตอเฮ สิมิง การดำเนินโครงการคือ เป็นผู้นำเที่ยวชมป่าจากและทำหน้าที่ดูแล อนุรักษ์ป่าจาก

๕) **กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ** หน่วยงานที่สนับสนุน คือ โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สถาบันพัฒนาระบบสุขภาพภาคใต้:วพส.) และ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง (อบต.ไทรทอง) ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในเรื่องรถรับเวลาไปประชุม ออกร้านขายผลิตภัณฑ์ และอำนวยความสะดวกสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการประชุมหรือทำกิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งช่วยประชาสัมพันธ์ผลงานของกลุ่ม ประธานโครงการคือ นางสาวอารีดา เวาะแซ มีสมาชิกจำนวน ๒๒ คน การดำเนินโครงการ คือ เรียกชาวบ้านมาประชุมและไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการทำจักรสานจากต้นจาก ที่จังหวัดตรังเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้ถึงกระบวนการทำผลิตภัณฑ์จากต้นจากและนำมาผลิตเองในหมู่บ้านพ่อเทพ แล้วจึงนำมาขายให้ทางกลุ่มเพื่อทางกลุ่มนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด

สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

มีมัสยิดที่ได้แจ้งจดทะเบียน ๑ แห่ง คือ มัสยิดสะบือริงบารู (ซึ่งการจัดตั้งมัสยิดสะบือริงบารูเกิดจากปัญหาการสัญจรระหว่างชุมชนบ้านท่าช้างกับชุมชนบ้านพ่อเทพ มีสายน้ำ แม่น้ำคลองไม้แก่นเป็นช่องแยกระหว่างชุมชน โดยมีช่องทางของแม่น้ำ ๑๗๐ เมตร โดยเฉพาะหมู่บ้านพ่อเทพ มีแม่น้ำเป็นตัวตัดขาดระหว่างหมู่บ้าน) โดยได้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และมีการแต่งตั้งนายสือแม โต๊ะมา เป็นโต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิดฯ

ทรัพยากรธรรมชาติ

บ้านพ่อเทพ มีลำคลองไหลผ่านลงทะเลจำนวน ๑ สายคือ คลองไม้แก่น เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เช่น หอยนางรม ปลาเก๋า เป็นต้น ซึ่งถือเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในพื้นที่ และมีต้นจากทั้งสองฝั่งคลองถือเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน

พื้นที่ป่าจากบ้านพ่อเทพ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

พื้นที่ป่าจากของบ้านพ่อเทพ มีทั้งหมด ๙๘ ไร่ ชาวบ้านบ้านพ่อเทพที่ถือครองที่ดินป่าจากมี ๖๓ ไร่ ส่วนที่เหลืออีก ๓๕ ไร่เป็นของคนนอกพื้นที่ รายชื่อของผู้ที่ถือครองที่ดินป่าจากมีดังนี้

- บ้านเลขที่ ๑๗๒ ชื่อ นางแอสาะ เตะ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๗/๓ ชื่อ นายจะตะ ลิมิง ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก ชายของชำและขายน้ำมันรถ
- บ้านเลขที่ ๑๗๗/๒ ชื่อ นางพาดิเมาะ ยาลา ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก และเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ
- บ้านเลขที่ ๑๗๗/๑ ชื่อ นายสือแม โต๊ะมา(โต๊ะอิหม่าม) ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๕ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๘ ชื่อ นางซีเยาะห์ ตือเร๊ะ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๓ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพและเป็นผู้บุกเบิกการทำยาสมุนไพรจากรากต้นจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๘/๑ ชื่อ นางพาดิเมาะ โต๊ะมา ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ
- บ้านเลขที่ ๑๖๕/๓ ชื่อ นางมะ ตีเมาะ สาและ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๘ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๖๕ ชื่อ นางกือสุ สาและ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก ทำประมงและขายน้ำมันรถ

- บ้านเลขที่ ๑๖๔ ชื่อ นางตีเมาะ สาและ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๘ ไร่ (ถือจำนอง นายอิสมาแอ แวคาเดร์)มีอาชีพ ลอกใบจาก อดีตเคยทำสาแหมและพูดถึงภูมิปัญญาชาวบ้านว่าต้นจากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น เสวียนหม้อ ตับจาก ฝาบ้าน น้ำตาลจาก สาแหม
- บ้านเลขที่ ๑๗๕ ชื่อ นายมานะ มะละ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและรับจ้างขึ้นมะพร้าว
- บ้านเลขที่ ๑๖๗/๒ ชื่อ นายบือราเฮง แอแว ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๓ ชื่อ นางเจ๊ะลีเมาะ โต๊ะบา ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๘ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๑ ชื่อ นายตอเลาะ ลิมิง ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๑/๕ ชื่อ นางสาวนระ ลิมิงถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๒ ชื่อ นางรุสนานี โต๊ะเซ็ง ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๑/๑ ชื่อ นายสระรี เวาะแซ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๓ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก หาเศษเหล็ก และลูกสาวเป็นประธานกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ
- บ้านเลขที่ ๑๖๙ ชื่อ นางมีเนาะ เจะตะ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ
- บ้านเลขที่ ๑๗๑/๓ ชื่อ นายค่อมือชะ วาหลง ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๗๗ ชื่อ นางแมะซา เวาะแซ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๑ ไร่ มีสวนมะพร้าวและจ้างคนลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๕๘/๗ ชื่อ นางฮาฮือนะ สะนิ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๒ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ ทำประมงและรับซื้อปลาเก่า
- บ้านเลขที่ ๑๘๔ ชื่อ นางแมะ โต๊ะเซ็งถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๓ ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก
- บ้านเลขที่ ๑๘๔/๑ ชื่อ นายตอเฮ ลิมิง ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน ๓ ไร่ มีอาชีพทำน้ำส้มจาก

วัฒนธรรมชุมชน

ตารางที่ ๒ ปฏิทินวัฒนธรรมประเพณี บ้านพ่อเทพ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ที่	กิจกรรม	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ											หมายเหตุ		
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.		ธ.ค.	
๑	วันอาซูรอ	↔													ร่วมกันทำในชุมชน
๒	วันเมาลิด			↔											ร่วมกันรำลึกในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง
๓	กีฬาตาดีกา			↔											จัด ๑ วัน ๑ คืนภายในชุมชน
๔	งานเข้าสู่หนัด				↔										มีการจัดงานแบบส่วนตัวและหมู่คณะ
๕	ถือศีลอด							↔							๒๙ ถึง ๓๐ วัน
๖	แข่งเรือยอกอง									↔					๒ วัน จัดบ้านละเวงจัดทุกปี
๗	รายออติลพิตรี									↔					๑ วัน
๘	รายออติลอิฎฐา											↔			๑ วัน

(๑) วันอาซูรอ เป็นวันที่ ๑๐ ของเดือนมุฮัรรัม ถือเป็นเดือนในลำดับที่หนึ่งตามปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ศักราชของศาสนาอิสลาม (ประมาณเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๔) ซึ่งมีตำนานเล่าขานมาว่า ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในสมัยท่านนบีนุฮ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน ส่งผลให้สาวกของท่านนบีนุฮ และคนทั่วไปต้องอดอาหาร ท่านนบีนุฮจึงประกาศให้ผู้ที่มีสิ่งของเหลือพอจะรับประทานได้ ให้เอามากองรวมกัน และให้เอาของเหล่านั้นมากวนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ทุกคนได้รับประทานอาหารกันโดยทั่วหน้า

การกวนข้าวอาซูรอ (ขนมอาซูรอ) เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คำว่า อาซูรอ เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า การผสม การรวมกัน คือการนำสิ่งของที่รับประทานได้หลายสิ่งหลายอย่างมากรวมกัน มีทั้งชนิดคาวและหวาน การกวนข้าวอาซูรอจะใช้คนในหมู่บ้านมาช่วยกันคนละไม้คนละมือ เพื่อความสามัคคีและสร้างความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อันมีผลต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมอย่างมีความสุข ก่อนจะแจกจ่ายให้รับประทานกัน เจ้าภาพจะเชิญบุคคลที่นับถือของชุมชนขึ้นมากล่าวขอพร (ดูอา) ก่อน จึงจะแจกให้คนทั่วไปรับประทานกัน

(๒) วันเมาลิต เป็นงานฉลองการเกิดของศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ซึ่งตรงกับวันที่ ๑๒ เดือนรอบีอุลเอาวัล เป็นเดือนที่ ๓ ตามปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ศักราชของศาสนาอิสลาม (ประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔) ในวันดังกล่าว ชาวมุสลิมจะจัดงานเพื่อรำลึกถึงท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ในพิธีจะมีการนำประวัติของท่านศาสดามากล่าวถึงเป็นโวหารสวด มีทั้งการกล่าวด้วยร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งจะใช้นั่งสือ อัล-บัยร-ซันญี ในการอ่าน วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณท่านศาสดาผู้มีพระคุณและแสดงความกตเวทิตาคุณ และเพื่อสอนให้เยาวชนได้รู้จักบุคคลสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีการอ่านคัมภีร์อัล-กุรอาน การอ่านดุอาขอพรจากองค์อัลเลาะห์ เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาแล้วก็จะมีการทำบุญเลี้ยงกันที่มีสยิดหรือที่บ้าน ปัจจุบันมีการจัดวันเมาลิตรวมกันเป็นระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เรียกว่างานเมาลิตกลาง

(๓) กีฬาตาติกา เป็นการจัดแข่งขันกีฬาทุกประเภทของโรงเรียนสอนตาติกาของศาสนาอิสลาม เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล แครบบอล ชกเย่อ เกมเก้าอี้ดนตรี เกมเป่าลูกโป่ง เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามัคคี ส่งเสริมการออกกำลังกาย และเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การแข่งขันกีฬาดังกล่าวจะมีผู้ปกครองเข้าร่วมเชียร์และคอยให้กำลังใจลูกๆ และจะมีกิจกรรมภาคกลางคืน คือ การประกวดอนาซีร์ แลกของขวัญ แจกหางบัตร และแจกของรางวัล

(๔) เข้าสู่สูหนัต หรือ ตามภาษามลายูถิ่น เรียกว่า “มาโชะยะวารี” เป็นการชำระสิ่งสกปรกทางร่างกายอย่างหนึ่ง เพราะก่อนการละหมาดจะต้องมีการชำระล้างร่างกายด้วยน้ำสะอาด แต่บริเวณหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศคือแหล่งสะสมของเชื้อโรค จึงต้องทำการขลิบเพื่อการละหมาดอันบริสุทธิ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะแพทย์ ซึ่งระบุว่า การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศช่วยลดอัตราเสี่ยงต่อโรคร้าย เช่น มะเร็ง ความเสี่ยงในการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น เพราะเป็นแหล่งสะสมเชื้อแบคทีเรีย การเข้าสู่สูหนัตของเพศชายมักจะทำการเข้าสู่สูหนัตในช่วงอายุ ๑-๑๕ ปี และการเข้าสู่สูหนัตของเพศหญิงมักจะทำการเข้าสู่สูหนัตตั้งแต่คลอดใหม่ๆ แต่ไม่เกิน ๒ ปี

(๕) การถือศีล-อด หรือตามภาษามลายูถิ่น เรียกว่า “ปอซอ” เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็น ๑ ใน ๕ ตามหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม และตรงกับเดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นเดือนที่ ๙ ตามปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ศักราชของศาสนาอิสลาม (ประมาณเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔) เป็นการอดอาหารและเครื่องดื่มทุกชนิด รวมทั้งการละความชั่ว ยับยั้งสิ่งต่างๆ ที่เกิดจากอารมณ์ใฝ่ต่ำ ตั้งแต่ยามรุ่งอรุณจนกระทั่งถึงเวลาหลังตะวันตกดิน เพื่อฝึกความอดทนและให้คิดถึงคนที่อดอยากหิวโหย

(๖) แข่งเรือยอกอง เป็นประเพณีแข่งขันเรือพายพื้นบ้านที่ทางอำเภอไม้แก่นจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีกิจกรรมหลัก คือ แข่งเรือยอกอง ซึ่งจะมีตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมการแข่งขัน และจะมีชาวบ้านมาร่วมเชียร์ทีมของตน จากนั้นก็จะมีการตัดสินให้เงินและถ้วยรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศ รองอันดับ ๑ ๒ และ ๓ ตามลำดับ กิจกรรมรอง คือ การแสดงคอนเสิร์ต เป็นการเชิญนักร้องที่ร้องเพลงมลายู ได้แก่ เปาะเต๊ะ กูแบอ์แก อูเซ็ง เฟาซีเยห์ เป็นต้น มาร้องเพลงให้แก่ผู้ร่วมงานฟัง

(๗) วันรายอ หรือ วันอิด เป็นวันเฉลิมฉลองประจำปีของศาสนาอิสลาม โดยวันรายอจะมีกิจกรรมต่างๆ เช่น แต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย สวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ร่วมกันทำพิธีละหมาดวันรายอที่มีสยิด เยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง เป็นต้น ภายในหนึ่งปีจะมีวันรายอ ๒ ครั้ง คือ

๗.๑ วันรายอฮิลฟิตตรี เป็นวันออกบวช เนื่องจากสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ตรงกับวันที่ ๑ เชาวาล ซึ่งเป็นเดือนที่ ๑๐ ตามปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ศักราชของศาสนาอิสลาม (ประมาณเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๔)

การปฏิบัติของชาวอิสลามในวันรายอจะบริจาคทานเรียกว่า ซากัดฟิตเราะห์ (การบริจาคข้าวสาร) บริจาคทานแก่คนยากจน หลังจากนั้นจะร่วมละหมาดที่มีสยิด มีการขอภัยและให้อภัยต่อกัน เมื่อเสร็จจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแล้วมีการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องที่อยู่ใกล้และไกล และมีการเลี้ยงอาหารซึ่งอาหารหลักคือตุ๋ปะ

๗.๒ วันรายอฮิลอฎฮา หรือ วันรายอฮาญี ตรงกับวันที่ ๑๐ ชุลหิจญะฮ์ ซึ่งเป็นเดือนที่ ๑๒ ตามปฏิทินฮิจญ์เราะฮ์ศักราชของศาสนาอิสลาม (ประมาณเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๔) คำว่า ฮัจญฮา แปลว่า การเชือดพลี เป็นการเชือดสัตว์เพื่อเป็นอาหารแก่ประชาชนและคนยากจน เป็นเวลาเดียวกับ การประกอบพิธีฮัจญ์ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาราเบียของชาวอิสลามทั่วโลก

การปฏิบัติจะมีการละหมาดร่วมกันและเชือดสัตว์ เช่น อูฐ วัว แพะ แกะ เรียกว่า “กรูบาน” จากนั้นก็จะแจกจ่ายเนื้อเพื่อเป็นทานแก่เพื่อนบ้าน คนยากจน และญาติพี่น้อง เป็นการขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้เป็นผู้บริจาค รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ในวันฮารีรายอชาวมุสลิมจะเดินทางกลับภูมิลำเนาของตน มาร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยพร้อมเพรียงกัน ได้พบปะ สังสรรค์กับเพื่อนญาติพี่น้อง เพื่อจะได้ขอภัยต่อกัน

การวิเคราะห์ชุมชนบ้านพ่อเทพและกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ (SWOT)

๑. ปัจจัยภายในชุมชนที่เป็น “จุดแข็ง” S (Strength) ได้แก่

๑) มีการจัดประชุมกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒) มีทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ ดันจาก ดันมะพร้าว สวนปาล์ม เป็นต้น

๓) มีกลุ่มอาชีพสตรีปักจักร

๔) คนในชุมชนใช้ชีวิตแบบวิถีพอเพียง

๕) มีสถานศึกษาอยู่ชุมชน คือ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) สะบือรังบารู

๖) มีมัสยิดบ้านสะบือรังบารู มีการสอนอัลกุรอาน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและศูนย์รวมของ

คนในชุมชน

๗) คนในชุมชนมีความรักใคร่ มีน้ำใจ สามัคคีปรองดองกัน อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ

๘) สมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพบางส่วนมีทักษะในการทำผลิตภัณฑ์ขึ้นจากเดิม

๒. ปัจจัยภายในชุมชนที่เป็น “จุดอ่อน” W (Weakness) ได้แก่

๑) การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็ง

๒) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพลดน้อยลง

๓) การเข้าประชุมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ที่มีการจัดประชุมของหลายหน่วยงาน ทำให้สมาชิกกลุ่มฯ เข้าร่วม ทำให้ไม่มีเวลาในการทำผลิตภัณฑ์

- ๕) กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพอเทพไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ การตลาด การแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ๕) การทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพอเทพยังไม่ต่อเนื่อง และไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถตรวจสอบได้
- ๖) ช่วงฤดูฝนไม่สามารถลอกใบจากได้ ส่งผลให้คนในชุมชนขาดรายได้และไม่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จักสานได้
- ๗) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีน้อย เนื่องจากยังไม่มีส่งเสริมเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่เยาวชน ต่อไปในอนาคตภูมิปัญญาเหล่านั้นอาจสูญหายไปจากหมู่บ้าน เช่น การทำสาแหม การทำน้ำส้มจาก เป็นต้น
- ๘) ด้านการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานยังไม่สามารถรองรับตลาดที่มีความต้องการมากขึ้น มีความล่าช้าในการผลิต
- ๙) มะพร้าวไม่ขึ้นราคา
- ๑๐) รายได้ไม่พอกับรายจ่าย
- ๑๑) การศึกษาด้านศาสนาไม่ทั่วถึง
- ๑๒) เยาวชนผู้ชายส่วนใหญ่ขาดโอกาสการศึกษา ไม่มีงานทำส่งผลให้มีการรวมกลุ่มยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด
- ๑๓) คนในชุมชนส่วนใหญ่ ขาดการออกกำลังกาย ส่งผลให้มีโรคภัยไข้เจ็บ เช่น เบาหวาน ไขมันในเส้นเลือด โรคมะเร็ง รวมทั้งการบริโภคอาหารที่มีโคเลสเตอรอลสูง เช่น หอยนางรม ปลาหมึก
- ๓. ปัจจัยภายนอกชุมชนที่เป็น “โอกาส” O (Opportunity) ได้แก่**
- ๑) มีโครงการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพอเทพ หมู่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ของ สกว. ปัตตานีเข้ามาสนับสนุนในด้านของงบประมาณและองค์ความรู้ในการดำเนินโครงการ
- ๒) องค์กรชุมชนให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน
- ๔. ปัจจัยภายนอกชุมชนที่เป็น “ข้อจำกัด” T (Threat) ได้แก่**
- ๑) ชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐได้อย่างเต็มที่
- ๒) การติดต่อกับหน่วยงานราชการมีความล่าช้า เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่
- ๓) คณะติดตาม และประเมินผลไม่กล้าเข้าไปติดตามงานในพื้นที่ ทำให้ไม่ทราบผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

บทที่ ๕ ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากต้นจากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ หมู่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ระยะที่ ๑ มีวัตถุประสงค์หลักคือ ๑) เพื่อศึกษาการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพเพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษามีข้อค้นพบดังนี้

๕.๑ การนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรวมทั้งปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ

๕.๑.๑ การนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ชาวบ้านบ้านพ่อเทพ มีการใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของต้นจาก แบ่งได้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑) การใช้ประโยชน์ด้านที่อยู่อาศัย พบว่าในอดีตชาวบ้านบ้านพ่อเทพ มีการนำใบจากแก่มาทำตับจากเพื่อใช้ในการมุงหลังคาและกันห้องหรือทำฝาบ้าน

วิธีการทำตับจากมุงหลังคา

(๑) การคัดเลือกใบจาก ต้องคัดเลือกใบจากที่แก่จัด สังเกตจากใบของทางจากที่อยู่นอกสุดของกอจากจะมีสีเขียวเข้ม ถ้าแก่จัดจริง ๆ จะมีสีเหลือง ใบที่นำมาเย็บต้องเป็นใบที่สมบูรณ์ ไม่ฉีกขาด มีความยาวประมาณ ๖๐-๑๐๐ เซนติเมตร

(๒) ใช้มีดพร้าตัดใบจากให้หลุดจากทางจาก (ตัดจากโคนทางไปหาปลายทางจากเพื่อป้องกันไม่ให้ใบแตกหรือฉีกขาด

(๓) การเย็บตับจาก โดยการนำใบจาก ๒ ใบ ซ้อนทับกันโดยจะต้องให้ใบที่ ๒ ซึ่งอยู่ด้านหลังซ้อนทับแค่ครึ่งของใบแรก แล้วทับลงบนไม้ตับ การพับจะต้องไม่ให้ปลายทั้ง ๒ ด้านเสมอกัน คือต้องให้ปลายใบยาวกว่าโคนใบประมาณ ๓:๒ ส่วน และส่วนที่ทับลงนี้จะเป็นส่วนใต้ใบ เมื่อทับใบจากลงแนบกับไม้ตับแล้วก็ใช้มีดรวบให้ใบจากประกบกัน หลังจากนั้นใช้เชือกค้ำเย็บผูกติดกัน โดยใบจากคู่แรกจะต้องเย็บผูกเป็นเงื่อนตายเพื่อให้แน่น หลังจากนั้นก็นำใบจากคู่ใหม่มาซ้อน โดยจะต้องให้ใบจากคู่ใหม่ครอบคู่เดิมเข้าไปครึ่งหนึ่ง เมื่อเวลามุงหลังคาจะทำให้ฝนไม่รั่ว แล้วใช้เชือกค้ำผูกให้ติดกัน เวลาเย็บจะใช้ปลายเชือกค้ำที่มีการแต่งให้มีปลายแหลมแทงลงบริเวณใกล้กับแกนกลางของใบทั้ง ๒ ด้าน แหงลงครึ่งหนึ่งแล้วแทงขึ้นครึ่งหนึ่ง ทำอย่างนี้จนหมดความยาวของไม้ตับ แล้วจากนั้นก็เย็บสอดกลับมา ๑-๒ ครั้ง เพื่อป้องกันเชือกหลุด ในรอบ ๑ ปี สามารถตัดใบจากมาเย็บได้ประมาณ ๓ ครั้งเนื่องจากต้องรอเวลาให้ใบจากแก่จนได้ขนาดเสียก่อน

๒) การใช้ประโยชน์ด้านอาหาร พบว่าชาวบ้านบ้านพ่อเทพ มีการนำส่วนต่างๆ ของต้นจาก มาใช้ด้านอาหารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

(๑) ยำจากจากอ่อน ส่วนผสม ประกอบด้วย กาบจากอ่อน ปลาต้ม มะพร้าวคั่ว หอมแดง น้ำส้มจาก พริกขี้หนู พริกไทย เกลือ น้ำตาล หัวกะทิ และใบแพรว(ต้นปูกะกาลีอง)

วิธีการทำยำจากจาก โดยการแกะเปลือกนอกออก สับให้เป็นชิ้นเล็กๆ จากนั้นต้มให้เดือดประมาณ ๒ ชั่วโมง แล้วเอามาแช่ในน้ำเปล่าประมาณครึ่งชั่วโมง (เพื่อล้างความขม) จากนั้นเอามาบีบน้ำออกให้หมด จึงสามารถนำมายำได้ ส่วนรสชาตินั้นตามใจชอบ

(๒) ลูกจากเชื่อม วิธีทำ ผ่าลูกจากออกเป็นสองซีก แกะเนื้อลูกจาก แล้วต้มน้ำตาลทราย จากนั้นเอาเนื้อลูกจากใส่ลงไปแช่ในน้ำเชื่อม กินกับน้ำแข็ง

๓) การใช้ประโยชน์ด้านการทำเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งของเครื่องใช้

(๑) ใบจาก นำมาใช้ประโยชน์ในการทำที่กันแดด (สาแม)

สาแม เป็นที่ใช้กันแดดกันฝนสำหรับผู้ใหญ่ กลุ่มศิระชะตลอดลำตัวไม่ต้องมีมือจับ ใส่ทำงานท่ามกลางสายฝน แม้แต่ขณะแจวเรือ หรือพายเรือก็ยังใช้ได้

วิธีทำสาแม เอาใบจากแก่มาเรียง แต่ละแนวทับ ๒ ใบมาซ้อน แล้วเอาหวายที่เราผ่าออกเป็นชิ้นยาวๆมาสอดจนเป็นรูปสาแมสมบูรณ์แบบหลังคา จากนั้นเอามาซ้อนกันสองข้าง ในอดีตคนแก่เฒ่า เล่าว่าสมัยก่อนจะใช้สาแมในช่วงฤดูฝน เพราะสมัยก่อนนั้นไม่มีร่มเหมือนปัจจุบันและทำสาแมใช้เองกันทุกบ้าน แต่ปัจจุบันไม่มีทั้งคนทำและคนใช้สาแม ทำให้ลูกหลานไม่รู้จักสาแม

(๒) ใบจากแก่ ใช้ห่อขนมจาก ซึ่งเป็นขนมจากแป้นกลม และมะพร้าวเอามาผสมแล้วคนให้เหลว แล้วนำห่อด้วยใบจาก ปิ้งบนไฟก็ได้ขนมจากที่อร่อย มีกลิ่นหอม รสชาติดี ซึ่งเป็นขนมไทยอีกอย่างหนึ่งที่รู้จักกันดี

๔) การใช้ประโยชน์ด้านการบำบัดอาการของโรคและบำรุงสุขภาพ

(๑) น้ำส้มสายชูจากต้นจากถือว่าเป็นยาสามัญประจำบ้านสำหรับชาวบ้านบ้านพอเทพ เช่น ยาแก้ไอ ยาแน่นหน้าอก ยาหอบหืด เบาหวาน ความดันสูง

การรับประทานน้ำส้มจากมี ๓ สูตร ดังนี้

สูตรแรก น้ำตาลทราย การผสมขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำส้มจาก ถ้าหากน้ำส้มจากครึ่งแก้วน้ำชา จะต้องใส่น้ำตาลประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะ

สูตรที่สอง เอาน้ำส้มจากใส่ไว้ในแก้วแล้วเอาอินทผลัมใส่ลงไปในแก้วเดียวกัน หลังจากนั้นปิดให้มิดชิด ทิ้งไว้ประมาณ ๑ อาทิตย์ แล้วเอามารับประทานได้

สูตรที่สาม สำหรับผู้ชายเป็นยากระตุ้นทางเพศ คือ เอาน้ำส้มจากหนึ่งแก้วหรือใส่ขวดที่เราจะเก็บ แล้วเอาอินทผลัมประมาณ ๒๐ ผลหรือมากกว่าก็ได้ แล้วนำพริกไทยประมาณ ๒-๓ บาทมาบดให้ละเอียด แล้วเอาน้ำผึ้ง ๒-๔ ช้อนโต๊ะ และเนย แล้วเอาส่วนผสมทั้งหมดนี้ใส่ในภาชนะแล้วคนให้เข้ากัน เก็บทิ้งไว้ ๓-๔ อาทิตย์ ปิดให้สนิท หลังจากนั้นเอามารับประทานได้ สำหรับสูตรนี้รักษาได้หลายอย่าง

(๒) รากจาก มีสรรพคุณทางยา แก้กโรคเบาหวาน ความดัน สิ่งที่มาจากต้นจากที่ทำยาสมุนไพรรประกอบด้วย รากจากและลูกจากอ่อน

รากจากที่นำมาทำเป็นยาสมุนไพรร

ลูกจากอ่อน

วิธีการทำ

- เอารากจากมาล้างให้สะอาดให้หมดกลิ่นโคลน แล้วมาตัดเป็นท่อนๆ และเอาลูกจากอ่อน ๔-๕ ลูก มาล้างให้สะอาดมาต้มให้พร้อมกัน
- ใส่น้ำสะอาดประมาณ ๑ ลิตร ต่อรากจาก ๑ กำมือ ลูกจากอ่อน ๔-๕ ลูก ต้มน้ำจนน้ำเดือดให้น้ำลดประมาณครึ่งลิตร
- สมุนไพรรที่ต้มแล้วห้ามทิ้งจนกว่าต้มให้หมดรสชาติของยาอ่อนค้อยทิ้ง แล้วเอารากจาก ลูกจากมาใส่ใหม่การต้มเอาเฉพาะน้ำใสๆข้างบน ปริมาณการต้มตามใจชอบ มีรสชาติฝาดๆ

วิธีเก็บรักษาน้ำสมุนไพรรากจาก

- เอาน้ำสมุนไพรรากจากเก็บไว้ในภาชนะ แล้วใส่ไว้ในตู้เย็น กินแบบเย็น
- ให้น้ำสมุนไพรรากจากอยู่ในหม้อเดิม อุณหภูมิร้อนอยู่ตลอดเวลาที่จะดื่ม

๕.๑.๒ การนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นจากมาสร้างอาชีพเสริม จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านบ้านพ่อเทพ มีการนำส่วนประกอบของต้นจาก คือ ส่วนก้านช่อดอกและใบจาก มาสร้างเป็นอาชีพเสริมด้วยการทำน้ำส้มสายชูกลั่นจากต้นจากและลอกใบจากเพื่อใช้มวนยาสูบ ซึ่งอาชีพดังกล่าวถือเป็นอาชีพดั้งเดิมที่มีการทำมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) ก้านช่อดอกอ่อนของต้นจาก สามารถนำมาทำเป็นน้ำตาลจากได้ ด้วยการปาด ก้านช่อดอกอ่อนหรือวงต้นจาก แล้วนำภาชนะมารองรับได้น้ำตาลสด และเมื่อนำน้ำตาลสดมาเคี่ยว ก็ได้น้ำตาลจากหรือนำมาหมักไว้ประมาณ ๔๐ วันก็ได้น้ำส้มสายชูจากต้นจาก ที่บ้านพ่อเทพ มีคนที่ยึดการทำน้ำส้มจากเป็นรายได้เสริม จำนวน ๒ รายทำงานถึงปัจจุบันนี้

ส้มสายชูจากต้นจาก มีวิธีการทำดังนี้

(๑) ขั้นตอนเตรียม จะต้องมีการวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย มีด ตัดหญ้าวัชหรือมีดชนิดอื่นๆที่คม ใช้สำหรับกรีด กาบจาก ขวดน้ำพลาสติกเพื่อรองน้ำส้มจาก ลวดใช้สำหรับมัดกาบจากเพื่อตั้งกาบจากให้โค้ง ถังพลาสติกใช้สำหรับหมักน้ำส้มจาก ที่กรอง ใช้สำหรับกรองน้ำส้มจากเพื่อให้สารแขวนลอยหรือวัสดุต่างๆ เช่น มดและเศษไม้เล็กๆ ออกให้หมด ขวดหรือถุงพลาสติก ใช้สำหรับบรรจุน้ำส้มจาก

(๒) ขั้นตอนการผลิต

กาบจากอ่อน

หากาบอ่อน เพราะถ้าใช้กาบแก่จะทำให้หมักน้ำส้มจากไม่ออกและ ด้านในกาบจะแห้ง

การเขย่ากาบจาก

เขย่ากาบอ่อนทุกวันตลอดระยะเวลาประมาณ ๑ เดือน ให้ กาบโค้ง และอ่อนมากที่สุด เพื่อให้หมักน้ำส้มจากไหลได้ง่าย ข้อควรระวัง ควรเขย่าเบาๆ เพราะถ้าเขย่าแรงจะทำให้กาบจาก หักได้

การตัดลูกจาก

ตัดลูกจากทั้ง โดยใช้มีดกรีดหญ้าวัว หรือมีดชนิดอื่นๆที่คมกริบ การกรีดต้องกรีดให้เปลือกบางที่สุด เพราะน้ำส้มาจากจะออกง่าย ถ้ากรีดหนาจะทำให้ น้ำส้มาจากไม่ออกและจะทำให้ กาบจากเสียได้

การมัดกาบจาก

หลังจากตัดลูกจากแล้วให้เอาลวดมามัดกับกาบให้แน่น หลังจากนั้นนำลวดที่มัดกาบไปมัดกับไม้ที่ปักในโคลนให้แน่น เพื่อไม่ให้กาบจากเต่งกลับ เพราะกาบจากจะแข็งมาก

การรอน้ำส้มาจาก

นำขวดพลาสติกใส่หัวกาบ เพื่อรองรับน้ำส้มาจาก การเก็บน้ำส้มาจากมี ๒ ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้าและช่วงเย็น ทุกครั้งที่เก็บต้องตัดเปลือกแก่ออกประมาณ ๒-๓ ชั้น เพราะ ว่าเปลือกด้านนอกจะแห้งทำให้ น้ำส้มาจากไหลไม่สะดวก และ การตัดชั้นกาบนั้นอย่าตัดทางตรงต้องตัดให้เฉียง เพื่อจะให้น้ำส้มาจากไหลได้สะดวก

ก่อนนำน้ำส้มจากใส่ในถังควรกรองให้สารแขวนลอยหรือวัสดุต่างๆ เช่น มดและเศษไม้เล็กๆ ออกให้หมด หลังจากนั้นนำน้ำส้มจากที่กรองแล้วใส่ในถังที่เตรียมไว้

น้ำส้มจากที่กรองแล้ว

การหมักน้ำส้มจาก

ปิดฝาให้แน่นเก็บทิ้งไว้ ๔๑ วัน ถึงจะครบอายุของการเป็นน้ำส้มจาก การเก็บไว้ให้ครบ ๔๑ วันนั้นจะทำตามหลักของศาสนาอิสลาม เพราะ ถ้าหมักไม่ถึง ๔๑ วัน ตัวน้ำส้มจากนั้นเมื่อกินแล้วจะมีอาการเมา เพราะมีแอลกอฮอล์มาก ซึ่งผิดหลักศาสนาอิสลาม และอย่าเปิดฝาเด็ดขาด จนกว่าจะครบอายุของน้ำส้มจาก ถ้าเปิดฝาจะทำให้อุณหภูมิร้อนลดลง อาจทำให้น้ำส้มจากเน่าเสียได้ เมื่อครบ ๔๑ วันแล้วสามารถบรรจุขวดขายได้

การทำน้ำส้มจากจะมีแหล่งที่มาจากบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา ขั้นตอนความยุ่งยากของการทำน้ำส้มจากนั้นจะไม่มี แต่จะขึ้นอยู่กับความขยัน ความอดทนและความสามารถของบุคคล ปัญหาที่พบในการทำน้ำส้มจาก ก็คือ ปัญหาหนูจะกัดขวดที่รองน้ำส้มจากทำให้ขวดรั่ว ระยะเวลาที่ผลิตน้ำส้มจากนั้นในหนึ่งปีจะหยุดเฉพาะช่วงฤดูฝนเพราะน้ำจะท่วมในบริเวณป่าจาก

ผลผลิตที่ได้รับในแต่ละครั้งจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศถ้าอากาศร้อนจะมีน้ำส้มน้อย ปริมาณน้ำส้มจาก ถ้าไหลมากวันหนึ่งก็จะได้ประมาณ ๒ ลิตร ถ้าไหลน้อยก็จะได้ประมาณ ๑ ลิตร ส่วนรายได้จากการผลิตน้ำส้มจากต่อเดือนก็จะอยู่ระหว่าง ๒,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท

ด้านต้นทุน การทำน้ำส้มขายส่วนใหญ่จะมีการลงทุนเพียงครั้งเดียว คือช่วงที่เริ่มแรกที่ทำโดยจะลงทุนซื้ออุปกรณ์ ได้แก่ ถังหมัก ถังพลาสติกหรือขวดบรรจุน้ำส้มจาก ยางรัด และสวด มีราคารวมประมาณ ๓๐๐ บาท แต่การทำน้ำส้มจากจะเน้นหนักที่การลงทุนทางด้านแรงงานมากกว่า แต่การลงทุนในแต่ละครั้งจะคุ้มค่างกับเงินที่ได้รับเพราะปัจจุบันนี้ น้ำส้มจากมีราคาดี

ด้านตลาด การตลาดส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะขายส่ง โดยมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อ ที่บ้าน การกำหนดราคานั้นจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคนขาย ซึ่งพ่อค้าคนกลางสามารถต่อรองราคาและเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย ปัจจุบันราคาขายลิตรละ ๕๐ บาท โดยจะซื้อต่อครั้งอย่างน้อย ๑๐๐ ลิตร

(๒) ไบจาก

ไบจากนำมาลอกใช้สำหรับมวนยาสูบ ซึ่งคนบ้านพอเทพส่วนใหญ่ยึดอาชีพลอกไบจากเป็นอาชีพหลัก ยึดเป็นอาชีพจากรุ่นสู่รุ่น

การลอกไบจากจะใช้เฉพาะส่วนยอดของต้นจาก การเก็บยอดจากใช้วิธีการเดินลุยน้ำและพายเรือไปเก็บเมื่อเก็บแล้วก็นำมาลอกทันที วันหนึ่งสามารถลอกไบจากได้ประมาณ ๒๐-๒๕ ยอด โดยยอดจาก ๑ ยอด ลอกเป็นไบจากได้ประมาณ ๑๐๐ ไบ พอลอกเสร็จก็นำไปตากบริเวณหน้าบ้าน ใช้เวลา ๑ วัน ก็สามารถเก็บไปขายได้ ซึ่งการขายก็จะมีแม่ค้าในหมู่บ้านหรือแม่ค้าที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียงมารับซื้อถึงบ้าน ราคาขายคิดตามความยาวและขนาด คือ ไบจากขนาดยาว ๑๐๐ ไบ ราคา ๑๐-๑๒ บาท ส่วนไบจากขนาดสั้น ราคา ๘-๑๐ บาท เฉลี่ยรายได้ประมาณ ๔,๐๐๐-๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน/ต่อครัวเรือน

การลอกไบจาก

วิธีการลอกไบจาก

เริ่มจากนำไบจากอ่อนตากแดด แต่ไม่ตากให้แห้ง ถ้าแดดดีใช้เวลาตากประมาณ ๒ ชั่วโมง แล้วนำมาลอก การลอกจะง่ายและทำได้รวดเร็วมาก เริ่มต้นด้วยคนลอกต้องนั่งเหยียดขา ใช้นิ้วมือหรือปาก แกะด้านหัวไบจากออกเป็น ๒ ซีก แต่ละซีกติดทั้งเจี๊ยะผสมกับเส้นใยในใบ ใช้ปากหรือมือจับ แต่ละซีกนำไปหนีบระหว่างนิ้วหัวแม่มือและนิ้วกลางของเท้า แล้วใช้แรงดึงให้แยกออกจากกันโดยเร็ว ใช้เวลาเพียงไม่เกิน ๓ วินาทีต่อ ๑ ใบ นำไบจากส่วนที่ลอกได้แล้วไปตากแดดจัดๆ ประมาณ ๑ วันจะทำให้ใบแต่ละใบที่ได้ห่อตัวเองตลอดใบ แล้วมัดรวมกันเป็นมัดๆ ขายส่งให้กับแม่ค้าคนกลางมารับไปขายต่ออีกทีหนึ่ง

๕.๑.๓ ปัญหาและเงื่อนไขของปัญหาดังกล่าวของชาวบ้านบ้านพ่อเทพ

จากการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของต้นจากได้มีการปรับเปลี่ยนความนิยมไปตามกาลเวลา ปัจจุบันการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนด้านที่อาศัยไม่มีแล้วเพราะมีวัสดุทดแทนคือ หลังคาและฝ้าบ้าน ซึ่งวัสดุดังกล่าวมีความคงทนมากกว่า หมวกกันแดดกันฝนเวลาออกไปประกอบอาชีพก็ไม่ได้มีการใช้แล้ว ส่วนการใช้ประโยชน์ด้านอาหารการกิน ยาบรรเทาอาการโรคเรื้อรัง บำรุงกำลังนั้นคงยังมีอยู่แต่ก็ไม่มากนัก เพราะขั้นตอนในการทำมีความยุ่งยาก

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการนำส่วนประกอบของต้นจากมาใช้ในการประกอบอาชีพมีดังนี้

๑) การทำน้ำส้มสายชูจากต้นจาก

(๑) ขั้นตอนการทำน้ำส้มจากมีความยุ่งยาก คนที่จะทำอาชีพนี้ต้องมีความขยัน อดทน และต้องมีความเชี่ยวชาญ

(๒) หนูจะกัดขวดที่รองน้ำส้มจากทำให้ขวดมีรูรั่ว

(๓) ไม่สามารถนำส้มได้ตลอดปี ต้องหยุดทำในช่วงฤดูฝนเพราะน้ำจะท่วมในบริเวณป่าจาก

(๔) ปริมาณผลผลิตที่ได้แต่ละครั้งไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ถ้าอากาศร้อนจะมีน้ำส้มน้อย (ปริมาณน้ำส้มจาก ถ้าไหลมากวันหนึ่งจะได้ประมาณ ๒ ลิตร ถ้าไหลน้อยก็จะได้ประมาณ ๑ ลิตร)

๒) การลอกใบจากสำหรับมวนยา ปัญหาที่พบมีดังนี้

(๑) ยอดจากสามารถตัดได้ประมาณ ๒-๓ ครั้ง/เดือน หลังจากนั้นก็ต้องหยุดตัดเพื่อรอให้ขึ้นยอดใหม่ประมาณ ๒-๓ เดือนถึงจะตัดได้อีก

(๒) ต้องสั่งซื้อใบจากมาจากจังหวัดสุพรรณบุรีและนครศรีธรรมราช ในระหว่างที่รอยอดจากขึ้นใหม่หรือยอดจากมีน้อย

(๓) ช่วงฤดูฝนไม่สามารถตากใบจากได้ ใบจากจะขึ้นและกลายเป็นสีแดงทำให้ขายไม่ได้

(๔) แม้ค่าที่รับซื้อใบจากไม่จ่ายเงินสด ต้องรอประมาณ ๑-๒ สัปดาห์หรือจนกว่าจะขายใบจากได้ถึงจะได้รับเงิน

(๕) ก้านจากที่เหลือจากการลอกใบจาก มีจำนวนมากส่วนใหญ่จะตั้งทิ้งบริเวณข้างบ้าน ไม่มีการจัดการให้ถูกสุขลักษณะ

๕.๒ แนวทางการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรี บ้านพ่อเทพ เพื่อเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้และความมั่นคงพอสมควร พบว่า

๕.๒.๑ เริ่มจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการนำส่วนประกอบของต้นจากมาสร้างผลิตภัณฑ์ฯ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจากผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ ซึ่งกลุ่มบ้านพ่อเทพใช้วิธีศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล สนทนากลุ่มย่อยและศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์กลุ่มวิสาหกิจบ้านนายอดทอง ตำบลวงวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสรุปรวิเคราะห์ประเมินความเป็นไปได้ทางการตลาด และได้ข้อสรุปพร้อมว่าจะเลือก ๒ ผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาสร้างให้เป็นอาชีพเสริมฯ คือ น้ำส้มจากที่มีผู้รู้ยึดเป็น ๒ อาชีพจำนวน ๒ ราย สิ่งที่จะนำมาพัฒนาต่อคือการบรรจุภัณฑ์และการทำฉลากโลโก้สินค้า และการทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจาก ซึ่งเป็นเศษวัสดุเหลือใช้มีจำนวนมากในพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มบ้านพ่อเทพถือว่าเป็นกลุ่มแรกที่ทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจากของจังหวัดปัตตานี

๕.๒.๒ จัดอบรมปฏิบัติการและฝึกทำผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจากอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงามหลากหลายรูปแบบ โดยการเชิญวิทยากรมาสอนในพื้นที่ สมาชิกกลุ่มส่วนหนึ่งไปฝึกทำผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มวิสาหกิจบ้านนายอดทอง ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และกลับมาสอนและฝึกทำผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ โดยมีนัดพบกลุ่มทุกวันอาทิตย์เพื่อมาฝึกทำผลิตภัณฑ์และติชมผลิตภัณฑ์ที่ทำสมาชิกรนำมาส่ง ส่วนวันปกติสมาชิกแต่ละคนก็นั่งทำผลิตภัณฑ์ที่บ้านยามเมื่อมีเวลาว่าง

สมาชิกกลุ่มนั่งเหลาก้านจากเพื่อที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสวียนหม้อ กล้องทิชชู ฯลฯ

๕.๒.๓ จัดทำสื่ออธิบายขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานก้านจาก เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับที่จะสอนให้กับคนสนใจในพื้นที่

๑) วัตถุประสงค์และส่วนประกอบ ด้วย

- (1) ก้านจากที่ผ่านการเหลาให้สวยงาม และสะอาด
- (2) เชือกฟาง หรือเชือกที่ได้จากเถาวัลย์
- (3) วานิช หรือน้ำยาเคลือบ/น้ำมันสน
- (4) มีด
- (5) ไม้บรรทัด
- (6) แปรงทาสี

๒) ขั้นตอนการผลิต

เทคนิค ลอกใบจาก เหลาก้านจากให้สะอาด เอาก้านจากด้านข้าง คัดเลือกก้านจากที่ยาวเท่าๆกัน เพื่อให้วิธีการทำง่ายขึ้น เวลาถักเปียตอนเสร็จจะได้เปียที่เสมอกัน

ขั้นตอนการทำ ตั้งฐาน ๘ ฐาน ๆ ละ ๒๐ ก้าน ใช้การจากรวม ๑๖๐ ก้าน ถ้าเสวียนมีขนาดใหญ่ ต้องเพิ่มก้านจากฐานละ ๔๐ ก้านต่อ ๑ ฐาน เวลาตั้งฐานต้องดึงก้านให้ชิดกันห้ามให้ก้านจากทับกัน จะยากในการทำ เอาก้านจากอ่อนตรงกลางฉีกออกเป็น ๒ อัน แล้วเอาก้านจากที่ฉีกออกมาไว้ เพื่อไม่ให้ขาด เชือกตรงกลางใช้แทนเชือกฟาง เพื่อให้เหมือนธรรมชาติต่อจากนั้นก็ถัก

ขั้นตอนการถัก ยก ๓ ลง ๒ จำนวน ๘ ครั้ง หลังจากนั้นตัดเสวียนให้เป็นรูปทรง เอาไม้บรรทัดวัด ความสูง ให้เท่าๆ กัน

เคล็ดลับ

เลือกใช้ก้านจากด้านข้าง เพื่อให้ง่ายในการตัดและเป็นก้านอ่อน ดัดง่าย สะดวกในการทำ และไม่เจ็บนิ้วมือ เวลาทาแล็กเกอร์ผลิตภัณฑ์ห้ามตากแดด หรือห้ามโดนฝนเด็ดขาด เพราะจะทำให้แล็กเกอร์ เหลว ควรทาในที่ร่ม หรือที่มีลม เพื่อให้เกิดความเงางามของผลิตภัณฑ์

๕.๓ แนวทางการจัดการด้านการตลาดของกลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสามารถนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง มีแนวทางดังนี้

๕.๓.๑ พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดการการตลาด ให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ให้มีความต่อเนื่องตามความต้องการของตลาด ต้องเริ่มจากการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งเพื่อจะได้สามารถวางแผนการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาดได้ ซึ่งกลุ่มสตรีได้ดำเนินการดังนี้

๑) ประชุมกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ เพื่อให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในนามวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจากแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อเทพ เพื่อการผลิตและจำหน่ายบ้านพ่อเทพ ตามโครงสร้างของกลุ่ม มีการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา หน้าที่การทำงาน คณะกรรมการ การจัดกิจกรรม ทุนดำเนินการและค่าใช้จ่าย การจัดสรรผลประโยชน์เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ระเบียบข้อบังคับ

กลุ่มบ้านพ่อเทพว่าด้วยการดำเนินงานกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจากแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อเทพ เพื่อการผลิตและจำหน่ายบ้านพ่อเทพ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ได้จัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่ม
๒. เพื่อให้คนในชุมชนสามารถนำต้นจากมาใช้ให้เกิดประโยชน์
๓. เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพจึงได้วางระเบียบข้อบังคับไว้เป็นแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

ระเบียบทั่วไป

๑. ระเบียบนี้ เรียกว่าด้วยการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจากแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อเทพ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

๒. ระเบียบนี้ให้ใช้ได้เฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจากแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อเทพ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี เท่านั้น

๓. ระเบียบอื่นใดที่มีข้อความขัดกับระเบียบนี้ให้ใช้ข้อความในระเบียบนี้แทน

๔. สถานที่ทำการตั้งอยู่ ณ บ้าน เลขที่ ๑๗๑/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

๕. ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

๖. บุคคลที่เป็นสมาชิกต้องเสียค่าธรรมเนียมกันได้ลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว

๗. ให้ นายตอเฮ สีมิง เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ

ระเบียบสมาชิกภาพ

๘. สมาชิกต้องดำเนินการพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มนี้

๙. คุณสมบัติสมาชิก ประกอบด้วย

๙.๑ เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน หรือใกล้เคียงไม่จำกัด เพศ วัย

๙.๒ มีความเห็นชอบและพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

๑๐.หน้าที่ปฏิบัติ

๑๐.๑ การประชุมในแต่ละครั้งต้องเข้าร่วมอย่างน้อย ๘ คน

๑๐.๒ การประชุมแต่ละครั้งต้องจ่ายเงินเพื่อออมทรัพย์จำนวนเงิน ๒๐ บาท

๑๐.๓ ในการประชุมหากมีปัญหาในการลงมติให้ประธานเป็นผู้ชี้ขาด

๑๐.๔ สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน

๑๐.๕ สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

๑๐.๖ ตรงต่อเวลาในการมาประชุม

๑๐.๗ ในการเบิกจ่ายทุกครั้งต้องจัดทำบัญชีรับ-จ่าย

ระเบียบคณะกรรมการ

๑๑.การดำเนินงานของกลุ่ม มีคณะกรรมการ ๔ ฝ่าย รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการ
อำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ๑ คน รองประธาน จำนวน ๑ คน เลขานุการ
จำนวน ๑ คน เภรัณญิก จำนวน ๒ คน ปฏิคมประชาสัมพันธ์ จำนวน ๒ คน มีวาระ ๒ เมื่อครบ
กำหนดทำการคัดเลือกใหม่

ทุนดำเนินการและค่าใช้จ่าย

๑๒.กลุ่มมีทุนดำเนินการคือ

๑. ค่าหุ้น หุ้นละ ๒๐ บาท แต่สูงสุดไม่เกิน ๒๐ หุ้น ต่อคน

๒.การถอนหุ้นหรือเงินส่วนใดๆก็ตามให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร

การจัดกิจกรรม

๑๓.การจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมจะจัดขึ้นเดือนละครั้ง

๒.ในการจัดกิจกรรมต้องทำแบบเป็นกลุ่ม

๓.กิจกรรมไปดูงานจะมีปีละครั้ง

การจัดสรรผลประโยชน์

๑๔.ผลกำไร ในแต่ละครั้งของการขายจะต้องหักค่า % เท่าเทียมกัน เช่น ขายได้ ๕๐
บาท เข้ากลุ่ม ๒๕ บาทและได้สมาชิก ๒๕ บาท

การประชุม

๑๕.การประชุมตั้งแต่ ๒๓ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน คือวันที่ ๑๐ มิถุนายนที่
ผ่านมาและการประชุมจะประชุมทุกสัปดาห์ตรงกับวันอาทิตย์

๑.การประชุมในแต่ละครั้งต้องเข้าร่วมอย่างน้อย ๘ คนถือว่าครบองค์ประกอบ

๒.หากมีสมาชิกท่านใดอยากเสนอความคิดเห็นก็ควรเสนอในที่ประชุม

๒) พัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิกกลุ่มและคนสนใจในพื้นที่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความ
สวยงามหลากหลายรูปแบบและมีความต่อเนื่องในการผลิต โดยมีการอบรมการทำผลิตภัณฑ์จักสาน ได้แก่
การทำเสวียนหม้อ ที่รองแก้วนํ้า การทำกล่องทิชชู การทำโคมไฟ ฯลฯ

๓) กำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ร่วมกันให้เป็นราคารามาตรฐาน ด้วยการวิเคราะห์ต้นทุน
การผลิต กำหนดราคาขายที่เป็นราคารามาตรฐาน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ต้นทุน ซึ่งผลการวิเคราะห์ต้นทุน
การผลิต ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้และเห็นว่าการตั้งราคาที่ผ่านมามีต่ำกว่าราคารามาตรฐานเพราะไม่ได้คิด

ค่าแรงงานตามจริง อย่างไรก็ตามเมื่อฟังเสียงสมาชิกกลุ่มก็พบว่า การขาดทุน ๕ บาทนั้นไม่ใช่ปัญหา ดังคำพูดของนางพอดีเมาะ ยาลา^๑ หนึ่งในสมาชิกกลุ่ม กล่าวว่า “เพียงขอให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำได้ถูกจำหน่ายออกไป เพียงเท่านั้น ดีกว่าเมื่อก่อนที่ไม่มีการใช้ประโยชน์จากบ้านจากและไม่มีค่าที่จะสามารถเป็นเงินได้ และสมาชิกเหล่านี้จากด้วยตัวเองไม่ได้รับซื้อ ถือว่าได้กำไรอีก ๓๐ บาท จึงสามารถขายราคา ๗๕ บาทได้ ถือว่ายังไม่ขาดทุน “

๔) จัดทำแผนการผลิตผลิตภัณฑ์จักสานจากบ้านจาก ด้วยการประเมินจากความสามารถของสมาชิกกลุ่มที่สามารถทำได้ ซึ่งสมาชิกกลุ่มที่สามารถทำผลิตภัณฑ์ได้สวยงามมีจำนวน ๘ คน เยาวชนที่มีความสามารถด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน ๓ คน และ สมาชิกกำลังพัฒนาทักษะฝีมือ มาร่วมกันวางแผนการทำผลิตภัณฑ์จักสาน ให้มีความหลากหลายสวยงามและมีความต่อเนื่อง และทดลองทำตามกำลังการผลิตที่กำลังต่อสัปดาห์

ตารางแสดงการกำหนดความรับผิดชอบตามสัดส่วนของสมาชิกต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ผลิตภัณฑ์	ขนาด	จำนวนที่กำหนดต่อคน	จำนวนที่ผลิตได้ต่อคน	ผู้รับผิดชอบ
เสวียน	๑๐ นิ้ว	๕ ชิ้น	๓ ชิ้น	แยณะ ลีมีง
		๕ ชิ้น	๖ ชิ้น	พาดีเมาะ ยาลา
	๙ นิ้ว	๕ ชิ้น	๒ ชิ้น	ดาร์เสาะ ลีมีง
		๕ ชิ้น	๓ ชิ้น	ฮาซือนะ สะนิ
		๕ ชิ้น	๒ ชิ้น	ซีเยาะ ดือระ
	๕ ชิ้น	-	ซง อาแวโย	
กล่องทึชชู	๕ นิ้ว	๔ ชิ้น	๓ ชิ้น	แมะ วาดิง
ฝาซี	๑๒ นิ้ว	๓ ชิ้น	-	พาดีเมาะ โตะมา
		ไม่ได้กำหนด	๑ ชิ้น	ซีเยาะ ดือระ
รวม		๓๗ ชิ้น	๒๑ ชิ้น	

ซึ่งผลจากการทดลองทำผลิตภัณฑ์จากOrder ที่กำหนด ๓๗ ชิ้นต่อสัปดาห์พบว่า สมาชิกกลุ่มสามารถทำได้เพียง ๒๑ ชิ้น คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๖ จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมกันทำผลิตภัณฑ์ตั้งไว้ เมื่อมี Order สั่งมาจะได้มีผลิตภัณฑ์ส่งให้ได้ทันที่ตรงที่ดังกล่าวของนางแยณะ ลีมีง ว่า “ ถ้าเกิดมีการสั่งทำผลิตภัณฑ์มาหลายๆ พวกเราก็ช่วยกันทำ แบ่งกันทำ ก็คงทัน”

^๑ วันที่ 14 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556 จากการชวนคิดต้นทุน

๔) จัดทำโลโก้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

การจัดการการตลาดจำเป็นต้องมีโลโก้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค สมาชิกกลุ่มจึงเล็งเห็นความสำคัญของโลโก้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่จะสื่อถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ สร้างตัวตนให้กับผลิตภัณฑ์ ที่มีเอกลักษณ์ และความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค

ส่วนที่ ๑ เกี่ยวกับการงานจักสาน เป็นกระดาษเจาะรู มีสายไว้ร้อยกับผลิตภัณฑ์ จะประกอบข้อความด้วยดั่งนี้ งานหัตถกรรมกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี โทร ๐๘๕-๖๙๒-๗๑๗๘ สนับสนุนโครงการโดยโครงการบัณฑิตอาสา มอ. สกว.ปัตตานี และ อบต.ไทรทอง เครื่องหมายโอท็อป และ ภาพผลิตภัณฑ์ ขนาด ๕*๓ ซม.

ส่วนที่ ๒ เป็นสติ๊กเกอร์ติดขวดน้ำส้ม จาก จะประกอบข้อความด้วยดั่งนี้ น้ำส้มจากแท้ ๑๐๐% ทำโดยมุสลิม สรรพคุณ ช่วยบรรเทาอาการความดัน เบาหวาน แก้อิโษชา เมื่อย ลดไขมันในเส้นเลือด สามารถนำไปปรุงอาหารได้ เช่น ต้มส้ม อาหารประเภทยำ ฯลฯ จัดจำหน่ายโดย: กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ : ๑๗๑/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผลิตโดย นายตอเฮ ลีมีง หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ขนาด ๖*๒๐ ซม.

๕) การจัดการด้านการตลาด พบว่า การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมี ๒ รูปแบบ ดังนี้

(๑) การขายปลีก โดยสมาชิกกลุ่มจะเป็นคนขายเอง ตลาดส่วนใหญ่จะเป็นงานออกร้านของหน่วยงานราชการภายในจังหวัดปัตตานี เช่น งานวัฒนธรรม จัดโดยสถาบันกัลยาณีวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เขตวิทยาปัตตานี ,งานจังหวัดเคลื่อนที่ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย และการเข้ากิจกรรม/ประชุมเครือข่ายนักวิจัยเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดปัตตานี ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดปัตตานี ฯลฯ

(๒) ฝากขาย โดยสมาชิกกลุ่มจะส่งผลิตภัณฑ์ให้กับเครือข่าย OTOP คือ กลุ่มจักสานบ้านทุ่งอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นเครือข่ายนักวิจัยประเด็นเศรษฐกิจชุมชนที่มีประสบการณ์ในการขายและมีตลาดอย่างต่อเนื่องตลอดปี นำผลิตภัณฑ์ไปขายให้ โดยทางกลุ่มจะขายให้ราคาส่ง การจ่ายเงินจะได้รับหลังจากเขานำผลิตภัณฑ์ไปขายแล้ว

ภาคผนวก 1 บันทึกการทำกิจกรรม

1. ประชุมชี้แจงโครงการ

ประชุมเวทีชี้แจงโครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

จัดเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2555 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง อ.ไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ที่เลี้ยงสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี นายอำเภอไม้แก่น ผอ.กศน.อ.ไม้แก่น พัฒนาการอ.ไม้แก่น (ตัวแทน) ท้องถิ่นอำเภอไม้แก่น คณะผู้บริหาร อบต.ไทรทอง ผู้ใหญ่บ้าน ม.1 และ ม. 5 โครงการบัณฑิตอาสา มอ. กลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนบ้านใหญ่

ขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากรับประทานอาหารร่วมกัน และลงทะเบียนรับเอกสารประกอบการประชุม ต่อจากนั้น ทาง ตัวแทนนักวิจัยกล่าวต้อนรับ ชี้แจงกำหนดการ โดยคุณประไพ นุ้ยสุวรรณ (อบต.ไทรทอง) และแนะนำตัวและหน่วยงานที่เข้าร่วมรับฟัง จากนั้นทางที่เลี้ยง สกว.ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนะนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยคุณ สุกัญญา สุขสุพันธ์ ซึ่งได้แนะนำถึงหน่วยงานสกว.และหลักกระบวนการการวิจัยเพื่อท้องถิ่น อีกทั้งปัจจัยการเลือกพื้นที่ชุมชนบ้านพ่อเทพในการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้งนี้ โดยมาจากความต้องการของชุมชน หลังจากนั้นทางตัวแทนทีมวิจัยนำเสนอโครงการฯ โดยเริ่มจากการประมวลภาพกิจกรรมที่ผ่านมาและนำเสนอโครงการวิจัย โดยบัณฑิตอาสา มอ.ประจำพื้นที่ บ้านพ่อเทพ คุณอาอีชะห์ ไซะไซ หลังจากนั้นมอบ ตัวแทนหน่วยงานแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน ดังนี้

ผอ.กศน.อ.ไม้แก่น : “ควรวิเคราะห์การตลาดให้ชัดเจน กศน.มีโครงการ OTOP MINI MBA”

ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านใหญ่ : ควรปรับปรุงความละเอียดของผลิตภัณฑ์ / เพิ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ดินหมา / จัดกระเช้าผลิตภัณฑ์สินค้าของอำเภอไม้แก่น

หัวหน้าส่วนสำนักงานปลัด : เวลาขายควรมีการแนะนำประโยชน์การใช้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (เช่น เสวียงหม้อมีประโยชน์มากกว่าที่รองหม้อ)

ท้องถิ่นอำเภอ : สถานการณ์ต้นจาก ณ ปัจจุบัน มีการลดน้อยลงอยากให้มีการฟื้นฟูการอนุรักษ์ต้นจาก ผลิตภัณฑ์ควรมีมาตรฐานรองรับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ หน่วยงาน อบต. ฯลฯ

ประธานกลุ่ม : สมาชิกกลุ่มมีการตื่นตัวและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี / ขาดสถานที่กลุ่ม และขาดความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

หัวหน้าส่วนการคลัง อบต. : ผลิตภัณฑ์ควรมีการสร้างรูปแบบตัวผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

พัฒนาชุมชน : รับผิดชอบเขียน OTOP / ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยจัดให้มีตลาดนัดวันพุธ / ควรทำสต็อกผลิตภัณฑ์ / ไม่ต้องกังวลเรื่องตลาด สมาชิกควรมีความตั้งใจ จริงใจ ทำต่อเนื่อง เพราะ พช.มีการออกร้านบ่อย

นายอำเภอไม้แก่น : การให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการลอกใบจาก และการสร้างรายได้ต่อเนื่องซึ่งควรสนับสนุน ซึ่งแนวทางความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ ผอ.กศน. ไม้แก่น สนับสนุนความรู้เรื่องการบริหารธุรกิจ (Otop Mini Mba) ฯลฯ และได้ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ อบต. ในการจัดเตรียมสถานที่ประชุม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้และมีความเข้าใจในโครงการ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ นายอำเภอไม้แก่นให้ข้อเสนอแนะและกล่าวปิดการประชุม

บรรยากาศการประชุมเวทีชี้แจงโครงการ

พี่เลี้ยง สกว. ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนะนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ตัวแทนทีมวิจัยนำเสนอโครงการฯ โดยบัณฑิตอาสา มอ. ประจำพื้นที่บ้านพ่อเทพ

ผอ.กศน. ไม้แก่นให้ข้อเสนอแนะเรื่องการตลาด

ทีมวิจัยได้พบนายอำเภอเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์

เสวียนหม้อจากก้านจาก

ลูกจาก

น้ำส้มจาก

2. ประชุมประจำเดือน

สรุปการประชุมเตรียมศึกษาดูงานโครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

จัดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2555 เวลา 9.00 -13.00 น. ณ ศาลาหน้ามัสยิด ม.5 บ้านพ่อเทพ (สระบัวรังบารู) ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ พี่เลี้ยงสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี พี่เลี้ยง อบต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น พี่เลี้ยง โครงการบัณฑิตอาสา มอ. สนง.เกษตรอำเภอไม้แก่น

ขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากการประชุมโดย คุณประไพ นุ้ยสุวรรณเป็นคนกล่าววาระการประชุม ซึ่งมีดังนี้

วาระแรกแจ้งเพื่อทราบ

- การใช้งบประมาณจากการจัดกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2555 ได้ให้สมาชิก ทีมวิจัยได้รับทราบ

วาระที่สองปรึกษาหารือ

- การไปศึกษาดูงานการใช้ประโยชน์จากต้นจาก ในพื้นที่จังหวัดตรัง และได้ตั้งวัน 16-18 พ.ย.2555 ระยะเวลา 3 วัน โดยที่ทางสมาชิกทางวิจัยได้เสนอในการไปศึกษาดูงานในครั้งนี้ เพื่อที่จะอบรม การทำผลิตภัณฑ์ให้เก่งกว่าเดิมและหลากหลายมากขึ้น เช่น 1.การทำตะกร้าใส่ผลไม้ 2. ทำฝาชี 3.ตีนหมา และ 4. การทำกล่องทิชชู

- อยากให้เสนอชื่อผู้ที่มีความประสงค์ไปร่วมศึกษาดูงาน ในวันที่ 16 จากการประชุมยังไม่มีชื่อสรุป พี่เลี้ยง สกว.ได้ฝากให้มีการจดบันทึกการประชุมทุกครั้งที่จะประชุม ซึ่งทางคุณอารีอตา เวาะแธ ได้ให้ทีมสมาชิกรับผิดชอบในตำแหน่งนี้ สองท่านซึ่งหากอีกคนติดธุระก็สามารถให้อีกคนรับผิดชอบ

วาระที่สาม AAR

- สมาชิกทีมวิจัยในพื้นที่ได้คาดหวังอะไรต่อบัณฑิตอาสารุ่นที่ 8 ที่เข้าไปรวมในพื้นที่ ซึ่งคนในพื้นที่ได้สะท้อนอยากให้ บอมมอ.เป็นตัวแรงในการช่วยเหลือทุกด้านที่ บอมมอ.มีความสามารถ
- สิ่งที่ทำทางกลุ่มทำได้ดี คือ ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากขึ้น และได้ชนิดผลิตภัณฑ์มากขึ้น เช่น เสวียงหม้อ ที่รองแก้ว ที่ใส่ปากกา ตะกร้าใส่ผลไม้ ส่วนการดำเนินการประชุมที่ชุมชนเริ่มเองได้แล้ว
- สิ่งที่ทำทางกลุ่มต้องปรับปรุง ในเรื่องประสบปัญหาด้านการเงินยังไม่เพียงพอจากรายได้การผลิต อาจต้องเสริมการขายขนม และสิ่งที่ทางกลุ่มต้องปรับปรุงในการจดยละเอียดผลิตภัณฑ์ว่ามีชนิด และรูปแบบ

บรรยากาศการประชุม

คุณประไพ น้อยสุวรรณกล่าววาระการประชุม

ชาวบ้านทีมวิจัยรับฟังวาระการประชุมอย่างตั้งใจ

ชาวบ้านที่มิจัยกำลังปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาฝีมือ

กล่องทึชชู่ที่ชาวบ้านที่มิจัยผลิตออกมา

3. ศึกษาข้อมูลการนำส่วนประกอบของต้นจาก

3.1 บันทึกการประชุม กิจกรรม ปฏิทินของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

จัดเมื่อวันที่ วันที่ 27 เดือน มกราคม พ.ศ. 2556 ณ มัลลิตสะปิอริงบารู ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ประกอบด้วยกลุ่มสตรีพัฒนาและชาวบ้าน บ้านพ่อเทพ รวมทั้งหมด 18 คน กระบวนการประชุม เริ่มจาก

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม

- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทบทวนการดำเนินงานการทำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมา
- เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงช่วงเวลาที่สามารถทำผลิตภัณฑ์(ทำปฏิทินการทำงานของกลุ่ม)

2.กิจกรรมสะท้อนความคาดหวังด้านความรู้สึกต่อการทำงานของกลุ่มที่ผ่านมา

- ดีใจ ภูมิใจ
- พัฒนาฝีมือ
- ทำผ้าซึ่งายขึ้น
- ปรับราคาให้สูงขึ้น
- เป็นแหล่งเรียนรู้
- ขายได้ตลอด
- สถานที่ขาย
- ประสบความสำเร็จ ก้าวหน้า
- อนาคต อยากให้สมาชิกเป็นแบบนี้ตลอด ด้านความสัมพันธ์และการทำงาน

3.กิจกรรมแบ่งกลุ่มทำโองงชีวิตและปฏิทินชุมชน

โองงชีวิต

รายรับจากอาชีพหลัก

- ลอกใบจาก 5 คน
- ขายมะพร้าว 2 คน
- หาเศษเหล็ก 2 คน
- รับเงินเดือนลูก 2 คน
- กรีดยาง 1 คน
- เลื่อยไม้ 1 คน
- อบข้าวเกรียบ 1 คน
- คั่วมะพร้าว 1 คน
- เงินเดือน 1 คน

- รายรับจากอาชีพเสริม
- ทำเสวียน 5 คน
- ดักปลาเก่า 3 คน
- หากุ้ง ปลา 1 คน
- ขายลอมกอก 1 คน
- ขายวัว แพะ 1 คน

รายจ่าย

- ค่าไฟ 5 คน
- ค่าอาหารกับข้าว 5 คน
- ค่าแก๊ส 5 คน
- ค่าผ่อนเสื้อผ้า 5 คน
- จ่ายกองกลาง 1 คน
- จ่ายซารีกัดมาตี 1 คน
- ค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ เรือ 5 คน
- ค่านมแพะ 1 คน
- ค่าซื้ออวน 1 คน
- จ่ายออมทรัพย์ 1 คน

สมาชิกกลุ่มโองงชีวิต

สมาชิกกลุ่มปฏิทินชุมชนโดยกลุ่มสตรีบ้านท่าเทพ

- นางซีเยาะ คือระ
- นางสาวฟาตีเม๊ะ วากือ
- นางสาวรอดีะ ลีมีง
- นางสาวซง อาแวโย
- นางสาวบีบีะ ลีมีง
- มีณี
- พี่พัช
- นายมะยากี ลีมีง

ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากทำโองชีวิตและปฏิทินชุมชนโดยกลุ่มสตรี

- สนุกสนานดีใจ
- ความสามัคคี
- เห็นภาพอนาคต
- รู้รายรับ – รายจ่าย
- สามารถกำหนดรายรับ – รายจ่าย
- เปิดโลกทัศน์
- มินหัว/ปวดหัว

บทวนกติกากลุ่ม

- ประชุมสัปดาห์ละครั้ง ทุกวันอาทิตย์
- ส่งของเข้ากลุ่ม 2 ครั้ง/เดือน (วันอาทิตย์)
- การตีราคา หักเข้ากลุ่ม 15%

คำนวณผลิตภัณฑ์

- กล่องทิชชู	ขนาด	5 นิ้ว
		1.5 นิ้ว
- ฝาชี	ขนาด	12 นิ้ว
		15 นิ้ว
		18 นิ้ว
- เสวียน	ขนาด	9 นิ้ว
		10 นิ้ว
		12 นิ้ว
- ตะกร้า	ขนาด	9 นิ้ว
		10 นิ้ว

- 12 นิ้ว
- แจกกัน   ขนาด 10 นิ้ว
- ที่ใส่ปากกา   ขนาด 8 นิ้ว
- ที่รองแก้ว   ขนาด 3.5 นิ้ว
- น้ำส้มจาก   ขนาด ขวดเล็กสปอนเซอร์ 25 บาท

ชวนคิดต้นทุน

กล่องของขวัญ

- ตัวกล่องของขวัญก้านจาก 160 ก้าน
- ฝากล่องของขวัญก้านจาก 128 ก้าน
- ก้านจาก 288 ก้าน ร้อยละ 10 บาท เท่ากับ 30 บาท
- วานิชและน้ำมันสน 10 บาท
- ค่าแรงชั่วโมง 10 บาท $10 \times 4 = 40$ บาท
- รวมต้นทุน   80 บาท
- กลุ่มรับซื้อ   75 บาท
- ขาดทุน   5 บาท
- กลุ่มขายส่ง   80 บาท $\rightarrow$ คิดเพิ่ม 5% = 86.4 บาท
- กลุ่มขายปลีก 100 บาท $\rightarrow$ คิดเพิ่มไม่เกิน 20%

หมายเหตุ ใช้เกณฑ์ความสวย รับซื้อ 80 บาท รองลงมา 75 บาท

ของที่ขายต้องหักเข้ากลุ่มร้อยละ 15%

4. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

ข้อคิดที่ได้จากการทำปฏิทินชุมชน คุณประไพ นุ้ยสุวรรณ หนึ่งในทีมวิจัยบอกว่า “การทำปฏิทินชุมชนทำให้เห็นว่าในช่วงกลุ่มว่างเราสามารถหากิจกรรมอื่นมาเสริมได้ซึ่งเป็นช่วงตุลาคมถึงกันยายน”

ภาพบรรยากาศโถงชีวิตและปฏิทินชุมชนโดยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

กิจกรรมสะท้อนความคาดหวังด้านความรู้สึกรอง
การทำงานที่ผ่านมาของสมาชิกทีมวิจัยชาวบ้าน

สมาชิกกลุ่มโองชีวิตช่วยกันระดมความคิด
เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายในแต่ละวันและวางแผนชีวิตในอนาคต

สมาชิกกลุ่มโองชีวิตพร้อมผลงาน

สมาชิกกลุ่มปฏิทินชุมชนกำลังวางแผนอาชีพและดำเนินงานด้วยความสามัคคีพร้อมผลงานที่น่าชื่นชม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านพ่อเทพ

"จาก" กับองค์ความรู้และประสบการณ์ของคนในชุมชนเขตน้ำกร่อยและน้ำเค็ม ซึ่งใช้ประโยชน์จากต้นจากมาเป็นระยะเวลายาวนาน องค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับจากนั้นจึงมีความหลากหลาย ทั้งในการจัดการป่าจาก การใช้จากในการสร้างบ้านเรือน การให้ยอกจากม้วนยาสูบ การทำ

เสวียนหม้อ หรือแม้แต่การนำผลจากอ่อน ดอกจาก รากจาก มาใช้เป็นยาสมุนไพร ดังนั้น “จาก” จึงถือได้ว่าเป็นพืชมหัศจรรย์ของเขตน้ำกร่อย ที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชน

ใบจากแก่ นำมาใช้ประโยชน์ในการทำ ที่กันแดด (สาแม) ตับจาก พนังจาก หลังคาจากและห่อขนมจาก ซึ่งใบจากมีลักษณะคล้ายใบมะพร้าว แต่มีความเหนียวและกว้างกว่า ทำให้สามารถนำมาเย็บเป็นตับจากได้ แล้วนำไปมุงหลังคา กันแดดกันฝนได้เป็นอย่างดี

วิธีทำตับจาก

เอาไม้มาตั้งตรง จากนั้นเอาใบจากแบ่งครึ่งต่อครึ่งเสียบตรงกลางไม้ที่ตั้งตรง

วิธีทำที่กันแดด (สาแม)

เอาใบจากแก่มาเรียง แต่ละแนวทับ 2 ใบมาซ้อน แล้วเอาหวายที่เราผ่าออกเป็นชิ้นยาวๆ มาสอยจนเป็นรูปสาแมสมบูรณ์แบบหลังคา จากนั้นเอามาซ้อนกันสองข้าง

ในอดีตคนแก่เฒ่า เล่าว่าสมัยก่อนจะใช้สาแมในช่วงฤดูฝน เพราะสมัยก่อนนั้นไม่มีร่มเหมือนปัจจุบันและทำสาแมใช้เองกันทุกบ้าน แต่ปัจจุบันไม่มีทั้งคนทำและคนใช้สาแม ทำให้ลูกหลานไม่รู้จักสาแม

วิธีทำพนังจาก

นำลำต้นจากมาผ่าออกเป็น 2 ซีก จากนั้นเอาใบมาซีกแซกใบต่อใบ

ใบ ใช้ห่ออาหาร ที่เรียกว่า “ขนมจาก” ซึ่งเป็นขนมที่ทำจากแป้ง น้ำตาล และมะพร้าวเอามาผสมแล้วคนให้เหลว แล้วนำห่อด้วยใบจาก ปิ้งบนไฟก็จะได้ขนมจากที่อร่อย มีกลิ่นหอม รสชาติดี ซึ่งเป็นขนมไทยอีกอย่างหนึ่งที่รู้จักกันดี

ใบจากแห้งสำหรับมวนยาสูบ ใบจากที่ยังไม่แก่ ยังสามารถใช้เป็นใบห่อยาสูบได้ โดยลอกใบจากที่ตากแห้งแล้วออกเป็นแผ่นบางๆ แล้วตัดให้พอดีสำหรับมวนยาสูบ

ทางจาก ประโยชน์ของทางจาก คือ ทำกระดาษสา ชาวบ้านพอเทพมืองค์ความรู้เรื่องการทำกระดาษสาแต่ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ในการทำกระดาษสา

ก้านจาก ประโยชน์ของก้านจาก คือ ทำการจักรสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสวียนหม้อ ที่ใส่กระดาษทิชชู ที่รองแก้ว ที่ใส่ดินสอ ฝาชี เป็นต้น

ลูกจาก สำหรับลูกจากนี้ มี 3 ระยะ คือ ระยะอ่อน ปานกลางและแก่

ระยะแรก คือ ลูกอ่อน สีของลูกมันจะอ่อน เปลือกของมันออกสีเป็นสีเทาอ่อนแค่เปลือกนอก สำหรับเปลือกในมันมันจะออกคล้ายกับสีเหลืองอ่อน ระยะแรกลูกไม่ออกเนื้อ มีแต่น้ำอย่างเดียว

ระยะที่สอง ลูกออกเข้มชนิดหนึ่ง เปลือกนอกออกเป็นสีเทาเข้มชนิดน้อย สำหรับเปลือกในออกเป็นสีเหลืองอ่อน ระยะนี้มันจะออกเนื้อที่สมบูรณ์ เนื้อนี้ รสชาติหวาน ตรงกลางเนื้อจะมีน้ำคล้ายกับน้ำตาล พอผ่านไปสักระยะหนึ่ง เนื้อจะเปลี่ยนเป็นระยะที่สาม วิธีการเอาเนื้อลูกจากออก คือ ต้องผ่าออกเป็นสองซีก และวิธีการรับประทาน ก็คือ ลูกจากที่สุกแล้วจะเป็นเยื่อสีขาว ใส นุ่ม มีรสหวานนิยมรับประทานเป็นของหวาน และสามารถกินสดๆได้ ถ้าจะให้อร่อยกว่านี้ต้องต้มน้ำตาลทราย จากนั้นเอาเนื้อจากใส่ลงไป แล้วอีกอย่างถ้าเอาเนื้อจาก น้ำมะพร้าวและนมผสมเข้าด้วยกันก็จะได้รับรสชาติไปอีกแบบหนึ่ง

ระยะที่สาม ลูกจากสีเข้มมาก เปลือกนอกออกเป็นสีเทาเข้ม สำหรับเปลือกในออกเป็นสีเหลืองเข้ม ระยะนี้เนื้อจะแข็งมาก ถ้ากินไปรสชาติคล้ายกับกินหมาก พอแก่มาๆลูกจากก็จะไม่ติดกับต้นจากอีกต่อไป ส่วนมากลูกจากจะหล่นลงไปใต้มันน้ำ ส่วนหนึ่งออกขึ้นมาตามธรรมชาติและอีกส่วนหนึ่งเป็นอาหารของปูทุกชนิด

น้ำส้มจาก จากจาวอ่อนๆที่เพิ่งออกดอกมา หากตัดแล้วหาภาชนะรองรับจะมีน้ำหวานจากไหลออกมา สามารถนำไปหมักทำน้ำส้มจาก แล้วนำไปเป็นส่วนผสมของอาหารและขนมอีกทีหนึ่ง หรือกินสดๆก็ได้

วิธีการทำน้ำส้มจาก

1. กาบอ่อน หากาบลูกที่ยังไม่แตกเป็นลูก (คือ ยอดลูกอ่อน) มาเขย่าทุกวันใช้เวลาประมาณเดือน หรืออาจไม่ถึงก็ได้

2. กาบที่ลูกแก่ ขั้นตอนเขย่านี้ต้องเขย่าให้ไค้ง และให้ยอดอ่อนมากที่สุด

3. แล้วตัดลูกแก่ทิ้ง หลังจากนั้นเอาลวดมาผูกกับกาบให้แน่น จากนั้นเอาไม้ปัดในโคลนให้แน่น เอาลวดที่ผูกกับกาบมาดึงให้ตึง แล้วเอาไปผูกกับไม้่ออีกทีหนึ่ง ต้องดึงให้ตึง

4. หลังจากนั้นเอาขวดพลาสติกใส่หัวกาบ เพื่อรองรับน้ำส้มจาก การเก็บน้ำส้มจากมี 2 ช่วง คือ ช่วงเช้าและช่วงเย็น ทุกครั้งที่เก็บต้องตัดเปลือกแก่ออกโดยประมาณ 2-3 ชั้น การตัดชั้นกาบอย่าตัดตรงต้องตัดให้เฉียง หลังจากนั้นเอาน้ำส้มจากที่เก็บกลับมาใส่ในภาชนะที่บ้าน ปิดฝาให้แน่นเก็บทิ้งไว้ 41 วัน ถึงจะครบอายุของการเป็นน้ำส้มจาก อย่าเปิดฝาดูเด็ดขาด จนกว่าจะครบอายุของน้ำส้มจาก ถ้าเปิดฝาจะทำให้อุณหภูมิร้อนลดลง อาจทำให้น้ำส้มจากเสียได้

5. วิธีการตัดหรือกรีด ต้องใช้มีดกรีดหญ้าวั้ว หรือมีดชนิดอื่นๆที่คม การกรีดต้องกรีดให้เปลือกบางที่สุดให้ออก 2-3 ชั้น

6. ภาชนะที่รองรับน้ำส้มจาก เช่น ขวดพลาสติกน้ำอัดลมหรือขวดน้ำ แล้วมาผ่าให้เป็นช่องเปิดปิด ภาชนะที่ใส่น้ำส้มจากที่บ้านต้องล้างให้สะอาดไม่มีกลิ่นอื่นปะปนอยู่ ถ้ามีกลิ่นอื่นปะปนอยู่น้ำส้มจากจะเสียทันที

การทำน้ำส้มจากมี 2 วิธี

1. วิธีทำน้ำส้มจากหวาน ต้องล้างภาชนะที่ใช้ให้สะอาด โดยเอาภาชนะที่ใช้มาล้างกับน้ำร้อน
2. วิธีทำน้ำส้มจากเปรี้ยว ไม่ต้องล้างภาชนะที่ใช้ให้สะอาด

สรรพคุณของน้ำส้มจาก

น้ำส้มจากถือว่าเป็นยาสามัญประจำบ้านสำหรับชาวบ้านบ้านพอเทพ เช่น ยาแก้ไอ ยาแน่นหน้าอก ยาหอบหืด เบาหวาน ความดันสูง

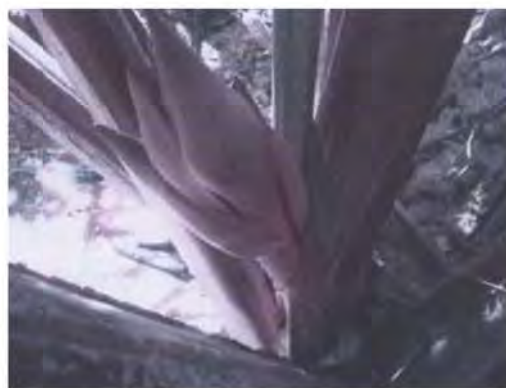
การรับประทานน้ำส้มจากมีสามสูตร ดังนี้

สูตรแรก น้ำตาลทราย การผสมขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำส้มจาก ถ้าหากน้ำส้มจากครึ่งแก้วน้ำชาจะต้องใส่น้ำตาลประมาณ 1 ช้อนโต๊ะ

สูตรที่สอง เอาน้ำส้มจากใส่ไว้ในแก้วแล้วเอาอินทผลัมใส่ลงไปโน้แก้วเดียวกัน หลังจากนั้นปิดให้มิดชิด ทิ้งไว้ประมาณ 1 อาทิตย์ แล้วเอามารับประทานได้

สูตรที่สาม สำหรับผู้ชายเป็นยากระตุ้นทางเพศ คือ เอาน้ำส้มจากหนึ่งแก้วหรือใส่ขวดที่เราจะเก็บแล้วเอาอินทผลัมประมาณ 20 ผลหรือมากกว่าก็ได้ แล้วนำพริกไทยประมาณ 2-3 บาทมาบดให้ละเอียดแล้วเอาน้ำผึ้ง 2-4 ช้อนโต๊ะ และเนย แล้วเอาส่วนผสมทั้งหมดนี้ใส่ในภาชนะแล้วคนให้เข้ากัน เก็บทิ้งไว้ 3-4 อาทิตย์ ปิดให้สนิท หลังจากนั้นเอามารับประทานได้ สำหรับสูตรนี้รักษาได้หลายอย่าง

กาบที่งอกออกจากต้นจาก ประโยชน์ของจาก คือ ใช้ทำเป็นยื่ากาบจาก ส่วนผสมของยื่ากาบจากมีดังนี้ 1. กาบที่งอกออกจากต้นจาก 2. ปลาต้ม 3. มะพร้าวคั่ว 4. หอมแดง 5. น้ำส้มจาก 6. พริกชี้หนู 7. พริกไทย 8. เกลือ 9. น้ำตาล 10. หัวกะทิ 11. ใบแพรว (ต้นปูละกาสีของ)

กาบจากอ่อนสามารถนำมารับประทานได้ โดยการนำมาต้ม เรียกว่า "ยื่ากาบจาก"

วิธีการทำ

แกะเปลือกนอกออก สับให้เป็นชิ้นเล็กๆ จากนั้นต้มให้เดือดประมาณ 2 ชั่วโมง แล้วเอามาแช่น้ำเปล่าประมาณครึ่งชั่วโมง (เพื่อล้างความขม) จากนั้นเอามาบีบให้น้ำออกให้หมด จึงสามารถนำมาใช้ได้ ส่วนรสชาตินั้นตามใจชอบ

รากจาก มีสรรพคุณทางยา แก้โรคเบาหวาน ความดัน สิ่งที่เขาจากต้นจากที่ทำยาสมุนไพร ประกอบด้วย รากจากและลูกจากอ่อน

รากจากที่นำมาทำเป็นยาสมุนไพร

ลูกจากอ่อน

วิธีการทำ

- เอารากจากมาล้างให้สะอาดให้หมดกลิ่นโคลน แล้วมาตัดเป็นท่อนๆ และเอาลูกจากอ่อน 4-5 ลูก มาล้างให้สะอาดมาต้มให้พร้อมกัน
- ใส่น้ำสะอาดประมาณ 1 ลิตร ต่อรากจาก 1 กำมือ ลูกจากอ่อน 4-5 ลูก ต้มน้ำจนน้ำเดือดให้น้ำลดประมาณครึ่งลิตร
- สมุนไพรที่ต้มแล้วห้ามทิ้งจนกว่าต้มให้หมดรสชาติของยาก่อนค่อยทิ้ง แล้วเอารากจาก ลูกจากมา ใส่ใหม่การต้มเอาเฉพาะน้ำใส่ข้างบน ปริมาณการต้มตามใจชอบ มีรสชาติฝาดๆ

วิธีเก็บรักษาน้ำสมุนไพรจากจาก

- เอน้ำสุมไพรจากจากเก็บไว้ในภาชนะ แล้วใส่ไว้ในตู้เย็น กินแบบเย็น
- ให้น้ำสุมไพรจากอยู่ในหม้อเค็ม อุณหภูมิร้อนอยู่ตลอดเวลาที่จะดื่ม

4. จัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน

ประชุมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนแนวทางการใช้ประโยชน์จากเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

จัดเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2556 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ มัสยิดสะบือริงบารู หมู่ 5 บ้านพ่อเทพตำบลไทรทอง อ.ไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ พี่เลี้ยง สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี บัณฑิตอาสา มอ. และนักศึกษาฝึกงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากบัณฑิตอาสา มอ. กล่าวต้อนรับทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ และพี่เลี้ยงสกว. โดยได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ คือ 1. ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่ม 2. ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 3. ส่งเสริมจัดการด้านการตลาด และได้เชิญประธานโครงการ พูดเกี่ยวกับความเป็นมาและกิจกรรมที่ผ่านมาของกลุ่ม จากนั้นบัณฑิตอาสา มอ. ได้เริ่มคืนข้อมูลให้สมาชิก โดยพื้นที่ป่าจากของบ้านพ่อเทพ มีทั้งหมด 98 ไร่ มีชาวบ้านบ้านพ่อเทพที่ถือครองที่ดินป่าจากมี 63 ไร่ และส่วนที่เหลืออีก 35 ไร่เป็นของคนนอกพื้นที่

รายชื่อของผู้ที่ถือครองที่ดินป่าจากมีดังนี้ โดยคนที่ถือครองพื้นที่ป่าจากมีดังนี้

บ้านเลขที่ 172 ชื่อ แอเสาะ เตะ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 177/3 ชื่อ เจะแม ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก ขายของชำและขายน้ำมันรถ

บ้านเลขที่ 177/2 ชื่อ ฮาแว (พาตีเมาะ) ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

บ้านเลขที่ 177/1 ชื่อ ยี เจ๊ะแว (โต๊ะอิหม่าม) ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 5 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 178 ชื่อ ซียะห์ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 3 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพและเป็นผู้บุกเบิกการทำยาสุมไพรจากรากต้นจาก

บ้านเลขที่ 178/1 ชื่อ วาวี ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

บ้านเลขที่ 165/3 ชื่อ แมะตีเมาะ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 8 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 165 ชื่อ สูแมะเมาะห์ ถือครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก ทำประมงและขายน้ำมันรถ

บ้านเลขที่ 164 ชื่อ กะเมาะ/ เปาะจิ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 8 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก อดีตเคยทำ
 สามีและพูดถึงภูมิปัญญาชาวบ้านว่าต้นจากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น เสวียนหม้อ
 ตับจาก ฝาน้ำ น้ำตาลจาก สามี

บ้านเลขที่ 175 ชื่อ มานะ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและรับจ้างขึ้นมะพร้าว

บ้านเลขที่ 167/2 ชื่อ แบนอง ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 173 ชื่อ เจ๊ะลิมาะ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 8 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 171 ชื่อ ดอเลาะ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 171/5 ชื่อ กะแย/แบแข็ง ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 172 ชื่อ กะจ๊ะ ถือกครองที่ดินจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 171/1 ชื่อ อารีอิดา ถือกครองที่ดินจำนวน 3 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก ทอผ้า และเป็นนัก
 กายภาพบำบัด

บ้านเลขที่ 169 ชื่อ ดารีเสาะห์ ถือกครองที่ดินจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจากและเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีบ้าน
 พ่อเทพ

บ้านเลขที่ 171/3 ชื่อ ตามือชะ/มะนาเซ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพ ลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 177 ชื่อ แมะซา ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 1 ไร่ มีสวนมะพร้าวและจ้างคนลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 158/7 ชื่อ กะนะ/แบฮาแว ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 2 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก เป็นสมาชิกกลุ่ม
 สตรีบ้านพ่อเทพ ทำประมงและรับซื้อปลาแก้ว

บ้านเลขที่ 184 ชื่อ แมะฮาไล๊ะ ถือกครองที่ดินป่าจากจำนวน 3 ไร่ มีอาชีพลอกใบจาก

บ้านเลขที่ 184/1 ชื่อ อูสตร์นาเซ ถือกครองที่ดินจำนวน 3 ไร่ มีอาชีพทำน้ำส้มจาก

กลุ่มในหมู่บ้านพ่อเทพมีทั้งหมด 5 กลุ่มมี ได้แก่

กลุ่มลอกใบจาก กลุ่มทอผ้าศูนย์ศิลปาชีพ กลุ่มปักดอกส่งศูนย์ศิลปาชีพ กลุ่มอนุรักษ์ป่าจากและ
 กลุ่มสตรีพัฒนากันบ้านพ่อเทพ

ภูมิปัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับต้นจาก ได้แก่

1. ใบจากแก่ นำมาใช้ประโยชน์ในการทำ ที่กันแดด (สามี) ตับจาก พนังจาก หลังคาจากและห่อขนมจาก
2. ก้านจาก ประโยชน์ของก้านจาก คือ ทำการจักรสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสวียนหม้อ ที่ใส่กระดาษทิชชู
 ที่รองแก้ว ที่ใส่ดินสอ ฝาชี ไม้กวาด เป็นต้น
3. กาบที่ทิ้งตลอดออกจากต้นจาก (อ่อน) ประโยชน์ คือ ใช้ทำเป็นย่ำกอบจาก
4. น้ำส้มจาก จาก จาวอ่อนๆที่เพิ่งออกดอกมา หากตัดแล้วหาภาชนะรองรับจะมีน้ำหวานจากไหลออกมา
 สามารถนำไปหมักทำน้ำส้มจาก แล้วนำไปเป็นส่วนผสมของอาหารและขนมอีกทีหนึ่ง หรือกินสดๆก็ได้ แก้ว
 โรคความดันสูง ยาแก้ไอ ยาแน่นหน้าอก ยาหอบหืด เบาหวาน

5. รากจาก มีสรรพคุณทางยา แก้โรคเบาหวาน ความดัน สิ่งที่เขาจากต้นจากที่ทำยาสมุนไพร ประกอบด้วย รากจากและลูกจากอ่อน

5. ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดูแลป่าจาก

5.1 ประชุมเตรียมศึกษาดูงานโครงการแนวทางการใช้ประโยชน์จากเพื่อพัฒนาอาชีพ เสริมของกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

จัดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เวลา 9.00 -13.00 น. ณ ศาลาหน้ามัสยิด ม.5 บ้านพ่อเทพ (สระบือรังbaru) ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ ที่เลี้ยงสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี ที่เลี้ยงอบต. ไทรทอง อ.ไม้แก่น ที่เลี้ยงโครงการบัณฑิตอาสา มอ. สนง.เกษตรอำเภอไม้แก่น

ขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากการสอบถามทีมวิจัยถึงความคาดหวังในการศึกษาดูงานในวันที่ 16 -18 พ.ย.55 จ.ตรัง ซึ่งทีมวิจัยโดยส่วนใหญ่ในการศึกษาดูงานในครั้งนี้ โดยกลุ่มทีมวิจัยครั้งนี้ผู้ใหญ่ 19 คน เด็ก 3 คน ซึ่งใช้รถตู้โดยสาร 2 คัน

คาดหวังในการอบรมทำผลิตภัณฑ์จากก้านจากให้ได้

- ดารีเสาะห์ ลิมิง (ตะกร้า , กระเป๋าผลไม้)
- แมะ วาดิง (กล้องทิชชู , ฝาชี)
- ตีเมาะ ยาลา (ฝาชี)
- ซียะาะ ตือระ (กระเป๋าผลไม้)
- อารีอตา เวาะแซ (ตีหมา)
- ชง อาแงโย (กระเป๋าผลไม้)
- มะดอ (กระเป๋าผลไม้)
- แยนะ ลิมิง (กระเป๋าผลไม้)
- พีทัช (กระดาสลา)
- กะนะ (ฝาชี)
- แบยี่ (กระดาสลา)
- แบแซ (การดูแลป่าจาก)
- มะยากี ลิมิง (การดูแลป่าจาก)
- รอด๊ะ ลิมิง (ตีหมา)

ได้รับความรู้การบริหารจัดการกลุ่ม

- วัตถุประสงค์ของการมีกลุ่ม
- กิจกรรมที่ทางกลุ่มทำ

- หน่วยงานสนับสนุน
- การตลาด
- การจัดสรรแบ่งผลกำไร
- การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ป่าจาก

ซึ่งสิ่งที่ทำให้ทีมวิจัยสำเร็จได้ในครั้งนี้ คือ ฝึกฝนมากๆ ถ้ามเมื่อไม่เข้าใจ และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับคนอื่นๆ

การแบ่งที่เลี้ยงในการดูแลแต่ละฐานผลิตภัณฑ์

- กระเช้าผลไม้และตะกร้า (น้องอาอิชะห์ บอมมอ.)
- กล้องทิงซู (อิสมาแอล สกว.)
- ฝาทึ (ต๊ะ บอมมอ. 8 จ.ตรัง)
- ตีหมาและกระดาศสา (อิสมาแอล พี่เลี้ยง บอมมอ.)

กำหนดการในการศึกษาฐาน ณ บ้านนายอดทอง-ทุ่งโพร หมู่ที่ 5 ตำบลวังวน อำเภอ
กันตัง จังหวัดตรัง ระหว่างวันที่ 16-18 พฤศจิกายน 2555

วันศุกร์ ที่ 16 พฤศจิกายน 2555

- 07.30 น. ลงทะเบียน
- 08.00 น. เดินทางจากบ้านพ่อเทพสุ จ.ตรัง
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน /ละหมาด
- 14.00 น. ถึงบ้านนายอดทอง จ.ตรัง
- 14.30 น. แนะนำตัว/วัตถุประสงค์
- 15.00 น. กิจกรรม "รู้จักพื้นที่ป่าจาก "
- 16.30 น. สรุปกิจกรรม "รู้จักพื้นที่ป่าจาก /การจัดการป่าจาก "
- 17.30 น. เข้าที่พัก /รับประทานอาหารป่าจาก

วัน ที่ 17 พฤศจิกายน 2555

- 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.30 น. อบรม " การบริหารจัดการกลุ่ม "
- 10.00 น. อบรม " การทำผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ การทำตีหมา ตะกร้าถักมีหูหิ้ว ฝาทึ กล้องทิงซู / ฝาทิงซู กระดาศสา "
- 12.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน /ละหมาด
- 13.30 น. อบรม " การทำผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ การทำตีหมา ตะกร้าถักมีหูหิ้ว ฝาทึ กล้องทิงซู / ฝาทิงซู กระดาศสา "
- 17.00 น. รับประทานอาหารเย็น /ละหมาด

19.00 น. พบกลุ่ม " แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้และสรุปกิจกรรม "

20.30น. เข้าที่พัก /พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555

07.30 น. รับประทานอาหารเช้า

08.30 น. อบรม " การทำผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ การทำตีหมา ตะกร้าถักมีหูหิ้ว ฝาชี กล่องทิชชู /ฝา
ทิชชู กระดาษสา "

12.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน /ละหมาด

13.30น. เดินทางกลับบ้านพอเทพโดยสวัสดิภาพ

ค่าใช้จ่าย

- ค่าเหมารถตู้โดยสาร คันละ 2,000 บาท x 2 คัน x 3วัน = 12,000 บาท
- ค่าน้ำมันรถ คันละ 4,000 บาท x 2 คัน = 8,000 บาท
- ค่าอาหาร มื้อละ 60 บาท x 22 คน x 6 มื้อ = 7,920 บาท
- ค่าที่พัก คืนละ 100 บาท x 2 คืน x 22 คน = 4,400 บาท
- ค่าอาหารว่าง มื้อละ 25 บาท x 4 มื้อ x 22 คน = 2,200 บาท
- ค่าวิทยากร ชั่วโมงละ 150 บาท x 18 ชั่วโมง = 2,700 บาท
- ค่าอาหารเที่ยง + อาหารเย็น ระหว่างเดินทาง มื้อละ 70 บาท x 2 มื้อ x 22 คน = 3,080 บาท
- สักรอง 5,000 บาท
- รวมทั้งหมด 45,000 บาท

ภาพบรรยากาศการประชุม

5.2 กิจกรรมศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการดูแลป่าจาก

จัดเมื่อวันที่ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2555 ณ บ้านนายอดทอง-ทุ่งโพธิ์ หมู่ที่ 5 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มบ้านพอเทพ ที่เลี้ยงสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ปัตตานี บัณฑิตอาสา มอ. ที่เลี้ยงโครงการจัดการกลุ่มน้ำสายบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารของกลุ่ม
2. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลป่าจากและการเพิ่มพื้นที่ป่าจาก
3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นจาก

สรุปผลการศึกษางาน

- ความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพอเทพในวันแรก
- รู้สึกดีกันเองและคุ้นเคย
- อยากกลับบ้าน
- เหนื่อย
- เมารถ
- ตีใจที่ได้มาอีกครั้ง

สรุปกิจกรรม "รู้จักพื้นที่ป่าจาก /การจัดการป่าจาก "สิ่งที่ได้เรียนรู้"

ประโยชน์จากต้นจาก	บ้านพอเทพ	บ้านแหลม
วิธีการปลูก	จะให้เท้าเหยียบในดินโคลน	จะให้เท้าเหยียบในดินโคลน ส่วนทุ่งนาหรือนาทุ่งจะใช้การขุดดิน
การใช้ประโยชน์	ทุกส่วนเหมือนกันยกเว้นยอดจาก	ทุกส่วนเหมือนกันยกเว้นทางจาก
สภาพดิน	ดินทราย ดินขาดสารอาหาร	ดินโคลน ดินสมบูรณ์
พื้นที่จาก	-	ประมาณ 1000ไร่
การเลือกสายพันธุ์	-	พันธุ์เยี่ยม พันธุ์ทองแดง
ลักษณะใบจาก	บาง	หนา
ลักษณะสีใบจาก	สีแดง	สีเขียว
การตัด	แล้วแต่โต	3 เดือนครั้ง
ปอกกุ้งนาร้าง	ดินปนทราย น้ำท่วมถึง	ปลูกโตเร็ว

ประโยชน์จากต้นจาก	บ้านพ่อเทพ	บ้านแหลม
ลักษณะการปลูก	ริมคลอง ต้นชิดๆ	เป็นหย่อมๆ ต้นห่าง
การดูแลต้นจาก	สวนใครคนนั้นดูแล	มีคณะกรรมการ สวนใครคนนั้นดูแล
การตลาด	ขนาดยาว ร้อยละ 15/12 บาท ขนาดสั้น ร้อยละ 8 บาท	กิโลกรัมละ 80 บาท ประมาณ 200 -300 ใบ

ภาพบรรยากาศกิจกรรมศึกษาดูงาน

สมาชิกกลุ่มออกเดินทางสู่จังหวัดตรัง

การแสดงความรู้สึกร่วมของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มบ้านพ่อเทพศึกษาพื้นที่ป่าจาก โดยมีชาวบ้านจังหวัดตรังเป็นคนที่แนะนำพื้นที่

6. ฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์

กิจกรรมการอบรมทำผลิตภัณฑ์ใหม่จากบ้านจาก

จัดเมื่อวันที่ วันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2555 ณ บ้านนายอดทอง-ทุ่งไพร หมู่ที่ 5 ตำบลวังวน อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ทีมวิจัยกลุ่มบ้านพอเทพ พี่เลี้ยงสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ. บัตตานี บัณฑิตอาสา มอ. พี่เลี้ยงโครงการจัดการรุ่มน้ำสายบุรี

ขั้นตอนการดำเนินงานโดยการแบ่งการอบรมทำผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับ 2 วัน (เนื่องจากมีข้อจำกัด ในเรื่องวิทยากรที่จะมาสอน)

วันแรก (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2555) เรียนการทำผลิตภัณฑ์ 3 อย่าง 1.กระดาษสา 2.ผ้าชี 3.กล่องทึชชู

1.สมาชิกกลุ่มกระดาษสา

- พี่ทัศน์ จินดาไพศาล
- ชาริยะ โตะมะ
- อารีดา เวาะแซ
- รอด๊ะ ลีมิง
- บีบี๊ะ ลีมิง
- มะยากี ลีมิง
- ชูโนชะ ลีมิง
- รอฮานา ลีมิง

2.สมาชิกกลุ่มผ้าชี

- ฮาสีอนะ สะนิ
- ดีเมาะ ยาลา
- ซีเยาะ ดือระ
- พาตีเมาะ โตะมา

3.สมาชิกกลุ่มกล่องทึชชู

- แมะ วาดิง
- คาริเซาะ ลีมิง
- ชง อาแวโย
- แยนะ ลีมิง

วันที่สอง (วันที่ 18 พฤศจิกายน 2555) เรียนการทำผลิตภัณฑ์ 2 อย่าง 1.ตีหมา 2.ตะกร้า

1.สมาชิกกลุ่มตีหมา

- พี่ทัศน์ จินดาไพศาล
- ชาริยะ โตะมะ

- อารีอตา เวาะแซ
- รอต๊ะ ลีมิง
- บีบ๊ะ ลีมิง
- ยากี ลีมิง
- ชูโนชะ ลีมิง
- รอยานา ลีมิง

2.สมาชิกกลุ่มตะกร้า

- แมะ วาดิง
- คาร์เขาะ ลีมิง
- ชง อาแวโย
- แยนะ ลีมิง
- ฮาลือณะ สะนิ
- ตีเมาะ ยาลา
- ซีเยาะ ตือระ
- พาตีเมาะ โตะมา

สรุปจากการอบรม “การบริหารจัดการกลุ่ม” โดย การบริหารจัดการกลุ่มบ้านนาฮอดของ กระบวนการของกลุ่ม

1. มีการคณะกรรมการ
2. มีสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย
3. แบ่งหน้าที่กันทำ
  - คนที่ทำเป็น ทำหน้าที่ผลิตสินค้า
  - คนที่ทำไม่เป็น ทำหน้าที่รับซื้อจาก ตลาดก้านจาก
4. การขาย
  - ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ รับซื้อขาด
  - ผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ ผากขาย
6. บัญชีชาวบ้าน 1 เล่ม
7. ศึกษาดูงาน การจัดการกลุ่มของศรีวัง (นครฯ)
8. ผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง จานรองแก้ว จะใช้ก้านจากที่เหลือจากการทำเสวียน และจะใช้วานิชผสม
น้ำมันสนทาผลิตภัณฑ์ แล้วฝังลมห้ามตากแดด
9. การตั้งราคาดูคุณภาพสินค้า และขนาดผลิตภัณฑ์
10. การซื้อก้านจาก เวลารับ สั่งเลย เอาเลย ร้อยละ 15 บาท 6ปีที่แล้ว ร้อยละ 5 บาท

การตลาด 100% หัก 15%

ตัวอย่าง เสวียนราคา 60 บาท รับซื้อ 51 บาท เข้ากลุ่ม 9 บาท

วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม

- 1.อนุรักษ์ป่าชายเลน (มูลนิธิหยาดฝน)
- 2.จัดตั้งกลุ่มสตรี
- 3.อนุรักษ์ภูมิปัญญาเดิม
- 4.ชุมชนสำนึกรักทรัพยากรในชุมชน

กิจกรรมศึกษาดูงาน

- ที่ ต.คลองขุด อ.กันตัง
  - ผ้ามัดย้อม
- การอนุรักษ์ป่าชายเลน (มูลนิธิหยาดฝน)
  - ทราย
  - นครฯ คลองลึก

รูปแบบการทำ เช่น กล่องทิชชู งานรองแก้ว ฝาชี โคมไฟ ทดลองทำ 4-5 ครั้ง หลายๆครั้ง และหลายอย่าง รูปทรงต่างๆ การอนุรักษ์ป่าชายเลน จะปลูกป่าต้นน้ำ

การบริหารจัดการกลุ่ม

ต้องมีความอดทน และเสียสละ เริ่มแรกทำผลิตภัณฑ์ที่ไม่สวยท้อ ทำให้มูลนิธิหยาดฝนมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการทำงานกลุ่ม ศึกษาดูงาน ออกงานขายผลิตภัณฑ์ ขายผลิตภัณฑ์ได้ทำให้มีกำลังใจในการทำงานต่อ มีการโฆษณาผลิตภัณฑ์ มีผลงานให้ติดตาม

การจัดการกลุ่ม ในช่วงแรกมีการระดมทุนภายในกลุ่ม จากนั้นมีหน่วยงานภาครัฐมาช่วยเหลือพัฒนาชุมชนของจังหวัด มาสนับสนุนอุปกรณ์ ก้านจาก วานิช 40000 บาท เป็นกองกลาง 23000 บาท เปิดบัญชี 2-3 คน การรับซื้อผลิตภัณฑ์ จะรับซื้อ 15 วัน / ครั้ง ราคาขึ้นอยู่กับขนาดคุณภาพสินค้า แล้วตัดซื้อไว้ คุณภาพสินค้าสวย ก็รับซื้อขาด ถ้าคุณภาพสินค้าไม่สวย ก็จะฝากขาย ในส่วนของกำไร 15 % จะเป็นค่าพาหนะในการออกงาน ค่าถุงบรรจุภัณฑ์ สมุดบัญชี ฯ เข้าหาหน่วยงาน เพื่อหางบประมาณสนับสนุนเป็นกองกลาง พัฒนาผลิตภัณฑ์

หน่วยงานที่มาสนับสนุน ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของกลุ่ม มูลนิธิหยาดฝน พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ (จุดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน งบประมาณต่อเติมโรงเรือน)

แรงบันดาลใจ เกิดจากการศึกษาดูงาน ที่ ต.คลองขุด อ.กันตัง ผู้จัดการดี การสังเกตภาชนะในครัวเรือน คำบอกเล่าของลูกค้า แล้วทดลองทำ ทำไม่สวย ทำต่อจนสวย

กิจกรรมพบกลุ่ม "แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้และสรุปกิจกรรม"

กลุ่มสตรีบ้านพ่อเทพ

- เก่งขึ้น ทำได้ดีกว่าเดิม ตั้งใจทำเต็มที่กับงานที่ได้ทำอยากให้เสร็จ เองงานกลับไปทำต่อที่พัก ได้ผลิตภัณฑ์กลับมาฝีมือตัวเอง ดีใจที่ได้มาอีก

- การดูแลกลุ่มดี
- ประธานภูมิใจ
- มีกำลังใจในการทำงาน
- กลับไปฟื้นฟูเพื่อให้มีงาน
- กลับไปถ่ายทอดความรู้
- กระบวนการ ฝ่าชีเสร็จทุกคน กล่องทิชชูเสร็จ ฝ่าทิชชูเสร็จบางส่วน

- อาหารอร่อย ดีมาก

การสอนของวิทยากร

- เข้าใจง่าย
- ตั้งใจสอนให้เสร็จ
- ครูสอนดีมาก
- กล่องทิชชูเสร็จ เหลือฝ่าทิชชูยังไม่เสร็จ
- วิทยากรทำกระดาษสาไม่ค่อยพูด
- มีพื้นฐานแล้วทำงาน
- การเข้าถึงของวิทยากรทั่วถึง สอนตัวต่อตัว

ปัญหาและอุปสรรค

- ที่พัก นอนไม่หลับต่างถิ่น คืนที่ 2 ยุ่งเยอะ
- คนขับรถ ขับรถเร็ว
- เครื่องมืออุปกรณ์ทำกระดาษ บ้านพ่อเทพไม่มี

ข้อเสนอแนะ

- อยากให้สอนวิธีการทำ ฝ่าทิชชู ฝ่าตะกร้า อีกแบบหนึ่ง แต่เวลาจำกัด

ความคาดหวัง

- มาเรียนรู้รูปแบบใหม่
- ฝึกทำผลิตภัณฑ์
- กล่องทิชชู
- ตะกร้า
- ฝ่าชี

- ตีหมา
- กระดาษสา
- ได้กลับไปสอนคนอื่น

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมศึกษาดูงานในครั้งนี้

การจัดการกลุ่ม

- การหักเปอร์เซ็นต์ 15% ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มไม่ได้เป็นผลให้สมาชิก
- สมาชิกต้องทาวานิชเอง
- เหลาก้านจากร้อยละ 15 บาท
- การรับซื้อสินค้าขึ้นอยู่กับคุณภาพสินค้า
- สินค้ามีคุณภาพสินค้า ชื่อขาด
- สินค้าไม่มีคุณภาพสินค้า ผากขาย

กลุ่มอบรมผลิตภัณฑ์ผ้าซี

- ใช้ก้านจาก $28 \times 8 = 240$
- การขึ้นลง 3 2 3 2 9 -10 ครั้ง
- การลงวานิช ต้องฝั่งลม ห้ามตากแดด
- ต้องใส่ตะกร้าเพื่อให้อยู่ทรง
- ใช้มีดในการตั้งฐานให้ตั้ง
- ฐานสี่เหลี่ยม
- เทคนิคการทำไม่เหมือนกันแต่ผลออกมาเหมือนกัน
- บ้านแหลมก้านยาวกว่า

กลุ่มอบรมผลิตภัณฑ์กล่องทิชชู

- ใช้ก้านจาก $20 \times 8 = 160$
- ผูกตรงกลางกล่อง
- วิธีการตั้งเชือกให้แน่น
- ตั้งให้ตั้งก่อนค่อยตัดที่หลัง
- ฐานรองไม่ควรตัดสั้นเกินไป

กลุ่มอบรมผลิตภัณฑ์กระดาษสา

- ควรระวังตอนลงสาร ควรใช้ถุงมือตอนลงโซเดียมไดออกไซด์
- ต้องล้างน้ำสะอาด 2 - 3 ครั้ง
- วิธีการทำ ส่วนผสม เริ่มทำได้ แต่ไม่มีอุปกรณ์
- ต้องอยู่เหนือลมตอนต้มฟอกขาว

- มีน โคนสารเคมีที่ใช้ในการทำกระดาษ
- ไม่มีเครื่องบดทางจากสำหรับการทำผลิตภัณฑ์เมื่อกลับบ้าน

กลุ่มอบรมผลิตภัณฑ์ตะกร้า

การทำตะกร้าจะซื้อตะกร้าที่ทำเสร็จแล้วมาเรียนการใส่หูหิ้วเนื่องจากเวลามีกำจำกัด เรียนรู้วิธีการใส่หูหิ้ว 3 2 3 2 ใช้ก้าน 6 - 7 ก้านในการทำหูหิ้ว

กลุ่มอบรมผลิตภัณฑ์ตีหมา

จะใช้ใบจากที่เหมือนกับใบนำมาลอก ต้องผึ่งแดดก่อนเพื่อให้หายเปราะแล้วมาคลี่ใบแต่ละใบ เพื่อสามารถสอดเข้ากันได้จนได้ขนาดตามต้องการ จากนั้นเอาหัวทั้งสองมาชนกันมามัดเข้าด้วยกัน แล้วจัดเก็บความเรียบร้อย

ภาพบรรยากาศการอบรมทำผลิตภัณฑ์จากก้านจาก

สมาชิกเยี่ยมชมการลอกใบจากของ
หมา

การตากกระดาษสา

สมาชิกกลุ่มฝึกทำผลิตภัณฑ์ตี

เยวชนจังหวัดตรัง

สมาชิกฝึกทำผลิตภัณฑ์ผ้าชีจากก้านจาก

สมาชิกฝึกทำกล่องทิชชูจากก้านจาก

7. เข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายภาคีกับ อบต. ไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

7.1 บันทึกการจัดการประชุม โครงการ เวทีประชาคมกลุ่มอาชีพตำบลไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

จัดเมื่อวันที่ 22 เดือน มกราคม พ.ศ. 2556 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ กลุ่มอาชีพในตำบลไทรทอง 5 กลุ่ม 25 คน คณะผู้บริหาร อบต. ไทรทอง 3คน สกว.ปัตตานี 2 คน บัณฑิตอาสา มอ. 1 คน

ขั้นตอนการประชุมเริ่มจาก

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม โดยนางประไพ นุ้ยสุวรรณ

- เพื่อให้กลุ่มอาชีพทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา (จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และข้อจำกัด)
- เพื่อให้กลุ่มอาชีพสามารถจัดทำแผนพัฒนากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเชื่อมเครือข่ายกลุ่มอาชีพของตำบลไทรทอง

2.กิจกรรมแนะนำตัว

ทำให้ได้ทราบว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความสามารถพิเศษเกี่ยวกับอาชีพและ ความคาดหวังของผู้เข้าร่วมประชุม ของผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ประกอบด้วย

ความสามารถพิเศษเกี่ยวกับอาชีพ

- การเย็บเสื้อเย็บผ้าคลุม
- ผ้าปักของสมเด็จพระ
- ทำขนมกอลและรังผึ้ง เค้กกล้วยหอมชาลาเป่า โดนัทจิ๋วโรตีมะตะบะ
- วิทยากรสอนการทำข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือถั่วคั่วทราย
- ขายข้าวยา
- ผลิตภัณฑ์จักรสานจากก้านจากเสวียนหม้อ กล้องทิชชู ผ่าชี ตะกร้า
- ทอผ้า
- ลอกใบจาก

ความคาดหวัง ต่อการประชุมครั้งนี้

- ส่งเสริมการวัดตัว การตัดเย็บ
- อบต. สนับสนุนงบประมาณ และเป็นพี่เลี้ยง
- ส่งเสริมด้านวิทยากร ด้านความรู้การเก็บรักษาขนมได้นาน เพิ่มทักษะการตัดเย็บ
- สนับสนุนการต่อยอดกิจกรรมทำขนมเค้ก
- สนับสนุนงบประมาณเรื่องของสถานที่
- การเชื่อมเครือข่ายในอำเภอไม้แก่น

3.ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มและสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือได้รับการสนับสนุนต่อยอด ดังนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสาระวัน

ประธานกลุ่ม นางอำไพ จงลอน

สถานที่ตั้ง 102 หมู่ที่ 2 ต.ไทรทอง

ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2547

วัตถุประสงค์

- เพื่อต้องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- เพื่อความสามัคคี

สมาชิก 30 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมี 2 อย่าง ข้าวหอมมือ ถั่วคั่วทราย

สถานที่จำหน่าย

- ในชุมชนสถานที่ตั้ง ที่ทำการเกษตรอำเภอไม้แก่น
- ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2553
- ออกร้านตามงานต่างๆ เช่น งานกาชาด ฟิวเจอร์ปาร์ค

แบ่งผลประโยชน์

- หักต้นทุน
- หัก 5 %
- หักค่ารถ เหลือกำไรมาแบ่งกัน

ปัญหาอุปสรรค

- วัตถุดิบไม่เพียงพอ (น้ำท่วม)
- ข้าวสารเป็นมอด
- ขึ้นอยู่ตามฤดูกาล

กลุ่มแม่บ้านพงกาเนส(เค็กกล้วยหอม)

ประธานกลุ่ม มัชณี สามี

วัตถุประสงค์

- อยากให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

สมาชิก 20 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมี : เค็กกล้วยหอม กะทิพุด โดนัทจิ๋ว ขนมชั้น

สถานที่จำหน่าย

- ตั้งร้านค้าใกล้บ้าน
- ทำตามลูกค้าสั่ง

แบ่งผลประโยชน์

- บันผลเดือนละครึ่ง

ปัญหา-อุปสรรค

- ผลิตรถยนต์เก็บไว้ไม่ได้นาน
- โรงเรือนที่ตั้งยังไม่สมบูรณ์

กลุ่มแม่บ้านภูวียง

ประธานกลุ่ม นางชอบารีย์ระห์ เจ๊ะหลง

สถานที่ตั้ง มัสยิดบ้านภูวียง

ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2556

วัตถุประสงค์

- อยากให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

สมาชิก 20 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมี : ขนมรังผึ้ง ขนมสาเลี การ์ทิฟ ขนมไทย

สถานที่จำหน่าย : ขายตามร้านค้าทั่วไป

แบ่งผลประโยชน์ : เฉลี่ยรายได้เท่าไร่ กำไรเท่าไร่ แบ่งสมาชิกให้เท่ากัน

ปัญหา-อุปสรรค : ยังไม่มีที่ตั้งของสมาชิกกลุ่ม

SWOT

จุดเด่น : ประธานอธิบายเข้าใจได้ง่าย สมาชิกเข้าร่วมพร้อมเพรียง

โอกาส : ได้โอกาส อบต. ส่งเสริมให้

จุดด้อย : อยากได้ความรู้เรื่องของการทำขนมเพิ่ม

อุปสรรค : ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ ขนมเก็บไว้ไม่ได้นาน

กลุ่มตัดเย็บบ้านปลักแดน

ประธานกลุ่ม นางนุรีหิยะ สะแลแม

สถานที่ตั้ง มัสยิด

ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2556

สมาชิก 15 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีเสื้อผ้าแฟชั่น ผ้าคลุม

สถานที่จำหน่าย ขายที่ตลาดอำเภอไม้แก่นและชายฝั่ง

แบ่งผลประโยชน์ แบ่งสมาชิกให้ตามชิ้นงาน

ปัญหา-อุปสรรค

- ตัดไม่เป็น วัดตัวด้วย

- ไม่มีเครื่องจักรเย็บ

- ไม่มีวัสดุอุปกรณ์

กลุ่มเค็กทำข้าง

ประธานกลุ่ม นางปยารี เปาะแต

สถานที่ตั้ง 203 บ้านท่าช้าง

ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2556

สมาชิก 15 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีเค็กอบ

สถานที่จำหน่าย ขายตามร้านค้าทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน

ปัญหา/อุปสรรค

- ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์และต้นทุนงบประมาณ
- ขนمเก็บไว้ไม่ได้นาน
- อยากรู้เรื่องของการทำขนมและความหลากหลายของขนม

กลุ่มสตรีพัฒนาบ้านพ่อเทพ

ประธานกลุ่ม นางสาวอารีอิดา เวาะแซ

สถานที่ตั้ง 171/1 หมู่ที่ 5 ตำบลไทรทอง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี

ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2554

วัตถุประสงค์ เพื่อนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูป

สมาชิก 22 คน

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมี เสวียน ที่รองแก้ว ที่รองจาน ฝาชี ตะกร้า กล่องทิชชู กระเช้า ที่ใส่ปากกา

แจกันดอกไม้

สถานที่จำหน่าย งาน มอ. ออกรงาน อบต.ชายที่โรงพยาบาลและชายส่ง

แบ่งผลประโยชน์ ร้อยละ 15 หักเข้ากลุ่ม

ปัญหา/อุปสรรค

- การตีราคาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์
- ไม่มีโรงเรือน

3 ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร อบต.ไทรทอง

รองนายก : ถือเป็นนิมิตรหมายที่ดีสำหรับโครงการวันนี้

หัวหน้าส่วนการคลัง : เป็นสิ่งดีเนื่องจากนายก อบต.ให้การสนับสนุนอยู่แล้ว

หัวหน้าส่วนการศึกษาโดยทาง อบต.ให้การสนับสนุน โดยกลุ่มสตรีชายในเดือนรอมฎอนทุกกลุ่ม อยู่แล้ว ยกเว้นบ้านพ่อเทพที่ยังไม่ได้มาชายเดือนรอมฎอนผู้นำท้องถิ่นสนับสนุนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้กับกลุ่มการทำกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องของกลุ่มต้อง swot กลุ่ม และการแบ่งปันเพื่อช่วยเหลือ สังคม

4.สรุปการประชุม/นัดหมายครั้งต่อไป

นัดเขียนโครงการแบบมีส่วนร่วมและพิจารณาโครงการในวันที่ 7 ก.พ. 56 ณ อบต.ไทรทอง ตั้งแต่ เวลา 09.00 -15.30 น.

ภาพบรรยากาศการประชุม

ชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม
โดยนางประไพ นุ้ยสุวรรณ

กิจกรรมแนะนำตัวของสมาชิกกลุ่มอาชีพตำบลไทรทอง

สมาชิกกลุ่มนำเสนอสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือได้รับการสนับสนุนต่อของของกลุ่ม

รองนายกแสดงความคิดเห็น   สรุปการประชุมโดย ที่สุกัญญา
สมาชิกกลุ่มอาชีพตำบลไทรทอง

7.2 ประชุม โครงการ เวทีประชาคมกลุ่มอาชีพตำบลไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

จัดเมื่อวันที่ 7 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง

อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ กลุ่มอาชีพในตำบลไทรทอง 5 กลุ่ม คณะ
ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน

การประชุมเริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมโดย คุณสุกัญญา สุขสุพันธ์ และนำ
กระบวนการโดยเริ่ม กิจกรรม ความคาดหวังของกลุ่มสตรีต่อการทำโครงการ

ความสามารถพิเศษ มีประโยชน์ต่ออาชีพ

- การเย็บเสื้อผ้า
- ผ้าปักของสมเด็จพระ
- โรตีมะตะบะ
- ทำขนม กอและ รังผึ้ง เค้กกล้วยหอม ซาลาเปา โดนัทจิ๋ว
- เย็บผ้าคลุม
- วิทยากรสอนการทำข้าวกล็อง ข้าวหอมมือ
- ถั้วคั่วทราย
- ขายข้าวยา
- ผลิตภัณฑ์จักสานจากก้านจาก เสวียนหม้อ กล้องทึชชู ฝาชี ตะกร้า
- ทอผ้า
- ลอกใบ

ความคาดหวังต่อการประชุมครั้งนี้

- ส่งเสริมการวัดตัว การตัดเย็บ
- อบต. สนับสนุนงบประมาณ และเป็นพี่เลี้ยง
- ส่งเสริมด้านวิทยากร ด้านความรู้การเก็บรักษาขนมได้นาน
- เพิ่มทักษะการตัดเย็บ
- สนับสนุนการต่อยอดกิจกรรมทำขนมเค้ก

- สนับสนุนงบประมาณเรื่องของสถานที่
  - การเชื่อมเครือข่ายในอำเภอไม้แก่น
- เป้าหมายการทำโครงการพัฒนาอาชีพ**
- หมู่ที่ 1 มีรายได้ ช่วยเหลือครอบครัว พัฒนาความสามารถและความรู้
  - หมู่ที่ 2 มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้
  - หมู่ที่ 3 สตรีมีงานทำ มีรายได้ แก้ปัญหาการว่างงาน
  - หมู่ที่ 4 สมาชิกมีรายได้เสริม อาชีพเสริม ครอบครัวมั่นคง มีกินมีใช้
  - หมู่ที่ 5 เพิ่มรายได้ให้กับตัวเองและชุมชน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพิ่มทักษะฝีมือด้านอาชีพ
- ข้อมูลทั่วไปของโครงการกลุ่มสตรีที่ต้องการพัฒนาหรือได้รับการสนับสนุนต่อยอด ดังนี้

1. บ้านสาระวัน

เป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- เพื่อให้สตรีมีอาชีพเสริม
- อยากรมีรายได้ ไม่ว่างงานและได้ความรู้
- ต้องการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่น

โครงการกลุ่มวิสาหกิจแม่บ้านสาระวัน ข้าวซ้อมมือ ถั่วคั่วทราย

หลักการและเหตุผล

- เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานส่งเสริมให้สตรีมีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้ดับครอบครัว
- มีวัตถุดิบทางเกษตรอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ข้าวซ้อมมือ ถั่วคั่วทราย แต่มีปัญหาเรื่องข้าวสารเป็นมอด ถั่ว มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอ (ช่วงฤดูน้ำท่วม) จำเป็นต้องรับซื้อถั่วจากนอกพื้นที่ ทำให้ถั่วที่รับซื้อมีคุณภาพที่แตกต่าง ส่งผลต่อรสชาติและคุณภาพของถั่ว

วัตถุประสงค์

- เพื่อแปรรูปวัตถุดิบให้มีมูลค่า
- สร้างรายได้ และความสามัคคีในกลุ่ม
- เพื่อจำหน่าย

วิธีการ/ขั้นตอน

ถั่วคั่วทราย

- นัดประชุมกลุ่มคุยกันวางแผน
- นัดการทำเมื่อไร
- วางแผนเรื่องการตลาด

ข้าวซ้อมมือ

- ต่างคนต่างทำ แล้วนำมาบรรจุภัณฑ์ที่กลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 30 คน

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท

สถานที่

- อาคารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านสารวัน 102 ม.2 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- นางอำไพ จงลอน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- กรแปรรูปวัตถุดิบทางเกษตรได้เพิ่มมูลค่าจากเดิม
- แม่บ้านมีงานทำ มีรายได้เสริมในครอบครัว
- สามารถจำหน่ายสินค้าที่มีมาตรฐาน

2. บ้านโคกนิบงเป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- อยากรมีรายได้เลี้ยงครอบครัว
- อยากรมีอาชีพเสริมให้กับกลุ่ม
- ความรู้เรื่องการทำขนม

โครงการ เด็กก๊อด้วยหอมกลุ่มแม่บ้านพงกาเนต ม.1 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

กลุ่มได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2552 ทำเค้กกล้วยหอมหนึ่ง การีฟฟ์ โดนัทจิว ขนมชั้นมีปัญหาเรื่องเก็บไว้ได้ไม่นาน ก็เลยคิดจะทำเค้กกล้วยหอมอบ เพราะเค้กกล้วยหอมสามารถเก็บไว้ได้นานกว่าเค้กกล้วยหอมหนึ่ง และทำขนมรูปแบบใหม่เพิ่มเติมที่ถูกลูกอานามัย

วัตถุประสงค์

- เพื่อเพิ่มรายได้กับครอบครัว สมาชิกกลุ่ม
- เกิดความสามัคคีในกลุ่ม

วิธีการ/ขั้นตอน

- ประชุมสมาชิกในกลุ่มเพื่อวางแผนการทำงาน
- กำหนดกติกาในกลุ่ม

- อบรมการทำเค้กกล้วยหอมอบ เทคนิคการทำขนมให้มีสีสันทันรับประทานและถูกหลักอนามัย

- จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เตาอบ

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 20 คน

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท
- ซื้อเตาอบ

สถานที่ดำเนินการ

- โรงเรียนใกล้เกษตรอำเภอไม้แก่น

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- นางมัทณี สามแม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- มีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่สมาชิกกลุ่ม
- สร้างความสามัคคีภายในกลุ่มชุมชนและเกิดเครือข่ายกลุ่มอาชีพในตำบลไทรทอง

3. บ้านกุวิง ม. 3 (เดิมทำโครงการ เกี่ยวกับขนมไทย)

เป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- ปัญหาการว่างงาน
- สตรีมีอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

โครงการ น้ายาล้างจาน (น้ายาอเนกประสงค์) บ้านกุวิง ม.3 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

ในหมู่บ้านเคยทำมาแล้ว แต่ในกลุ่มไม่เข้มแข็งขาดความสามัคคีในอดีต ส่วนปัจจุบันอยากรื้อฟื้นองค์ความรู้เดิมการทำน้ายาล้างจานใหม่

วัตถุประสงค์

- เพื่อนำองค์ความรู้เดิมมาสร้างเป็นอาชีพเสริม
- เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านมีงานทำและเกิดความสามัคคี

วิธีการ/ขั้นตอน

- ระดมทุนคนละ 50 บาท สำหรับสมาชิก
- วางแผนการทำงานแบ่งกลุ่มการทำงาน

- จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
- เครื่องกวนส่วนผสม
- วางแผนเรื่องการตลาดขายที่กลุ่มและส่งตามร้านค้า

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 10 คน

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท
- เงินระดมทุนจากสมาชิก 500 บาท

สถานที่

- ในบริเวณมัสยิดบ้านคูวัง

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- นางสาวซูไรนิง เลาะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- สมาชิกสามารถเรียนรู้กระบวนการทำน้ำยาล้างจาน จนสามารถสร้างอาชีพเสริม
- สมาชิกในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม

4. บ้านปลักแตน

เป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- อยากรู้จักอาชีพเสริมให้และมีรายได้เพิ่มขึ้นให้กับตนเองและชุมชน ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคง

- แก้ปัญหาว่างงาน สามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ เกิดความสามัคคีในชุมชน และเพิ่มทักษะพัฒนาฝีมือ

โครงการ เย็บเสื้อสตรีและผ้าคลุมผม บ้านปลักแตน ม.4 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

จะลดการว่างงานของกลุ่มสตรีในชุมชน มีรายได้ต่อตนเองและกลุ่ม โดยการตัดเย็บเนื่องจากสมาชิกกลุ่มบางคน มีพื้นฐานการตัดเย็บเสื้อผ้าแฟชั่น ผ้าคลุม เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม อยากรู้จักการอบรมเรื่องการตัดเย็บ เพื่อนำความรู้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกกลุ่ม และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเพิ่มรายได้กับครอบครัว สมาชิกกลุ่ม

- เกิดความสามัคคีในกลุ่ม

วิธีการ/ขั้นตอน

- ประชุมสมาชิกกลุ่มวางแผนการทำงาน
- อบรมการวัดตัว ตับเย็บ
- จัดซื้อวัสดุการตัดเย็บ
- ดำเนินการตัดเย็บ
- ทำการตลาดตามตลาดนัดใกล้บ้าน (ปลีก-ส่ง)

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 15 คน

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท

สถานที่ดำเนินการ

- อาคารอเนกประสงค์ (มัสยิดบ้านปลักแตน)

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- นางนุรีหิยะ สะแลแม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- มีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มขึ้นใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- สร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม

5. บ้านท่าช้าง

เป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- ลดอัตราการว่างงาน
- สร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้ตนเองและครอบครัว
- พัฒนาฝีมือการทำขนมใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์
- สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

โครงการ ขนมเค้กอบสตรีบ้านท่าช้างม.5 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

- เพื่อเพิ่มรายได้และช่วยกลุ่มสตรีมีงานทำ

วัตถุประสงค์

- สร้างอาชีพเสริมและความสามัคคีในหมู่คณะ
- มีรายได้เสริมในครอบครัว

สถานที่

- 203 ม.5 บ้านท่าช้าง ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 15 คน ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท

วิธีการ/ขั้นตอน

- ประสานงานวางแผนการทำงานถึงความต้องการสมาชิกกลุ่ม
- จัดหาซื้อวัสดุอุปกรณ์

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- นางปยารี เปาะแต

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- สามารถสร้างอาชีพเสริม และความสามัคคีในหมู่คณะ
- มีรายได้เสริมในครอบครัวเพิ่มขึ้น

6. กลุ่มทำควาย ม.5 (กลุ่มใหม่)

เป้าหมายของการทำโครงการอาชีพ

- อยากรมีรายได้ ไม่ว่างงานและได้ความรู้

โครงการ น้ายาล้างจาน บ้านท่าควาย ม.5 ต.ไทรทอง อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

- สามารถนำจำหน่ายมีรายได้เสริม มาใช้จ่ายในครัวเรือน อยากรเรียนรู้เพิ่มเติม

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีรายได้เสริมและความมั่นคง

วิธีการ/ขั้นตอน

- ทำน้ายาล้างจาน
- ประชุมกลุ่ม
- แบ่งหน้าที่การทำงาน
- หาวัสดุอุปกรณ์

- นัดกลุ่มมาทำงานอาทิตย์ ละครั้ง
- ส่งขายตามร้านค้า

กลุ่มเป้าหมาย

- สมาชิกกลุ่ม 12 คน

งบประมาณ

- เงินสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรทอง 20,000 บาท

สถานที่

- บ้านสมาชิก วายุษฐ์ วรจิระพาน

ระยะเวลา

- 6 เดือน มีนาคม – สิงหาคม 56

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- สมาชิกกลุ่มมีรายชื่อดังต่อไปนี้

นางวายุษฐ์ วรจิ(ประธาน)

นางอามีเนาะ หะมะ(รองประธาน)

นางซูไรดา มามะ

นางคอมชะห์ วาจิ

นางลาตีพะห์เจะมุ

นางพอดีเมาะ หะมะ

นางอาสนะ สามะ

นางซูไฮนิง วาจิ

นางฟูซียะห์ หามะ

นางรูชีลา สะอะ

นางสลีสะห์ หามะ

นางแอเซาะ ยูโซะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- สมาชิกสามารถมีรายได้เสริมในครอบครัวเพิ่มขึ้นจากเดิม

ภาพบรรยากาศการประชุม

ชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุม

การเสนอความคิดของกลุ่มสตรีต่อการ

ทำโครงการ

โดยคุณสุกัญญา สุขสุพันธ์

สมาชิกกลุ่มสตรีนำเสนอสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือได้รับการสนับสนุนต่อยอด

สมาชิกกลุ่มสตรีร่วมกันแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มตัวเองเพื่อที่จะนำข้อมูลมานำเสนอให้ทุกคนได้รับฟัง

บันทึกการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม

นางแมะ วาดิง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2556

ก่อนที่กะย๊ะจะมารวมเข้ากลุ่มสตรีกะย๊ะมีอาชีพ ลอกใบจาก ทำการปักดอกของโครงการพระราชินี และโครงการจักรสานจากต้นจากนั้นก็จากที่บัณฑิตและหน่วยประสานงานวิจัยท้องถิ่นเป็นผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการจักรสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น การทำกล่องทิชชู กล่องดินสอ ที่รองแก้ว เสวียนหม้อ ส่วนหน้าที่ในกลุ่ม กะย๊ะจะเป็นผู้ผลิตทำกล่องทิชชูในอดีตกะย๊ะเล่าว่าปู่ทวดของตนเองเคยทำงานจักรสานมาก่อน แต่ลูกหลานไม่มีใครสืบทอดและจากที่กะย๊ะได้ทำกิจกรรมจักรสานในครั้งนี้ก็ทำให้ญาติๆ บอกว่ากะย๊ะเหมือนปู่ทวดของตัวเองมากเพราะกะย๊ะจักรได้สวยและก็มีพรสวรรค์ในด้านนี้ สำหรับรายได้จากการทำจักรสานนี้กะย๊ะจะเก็บเงินใส่กระปุกเพราะจะเก็บไว้ซื้อทอง ส่วนเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนกะย๊ะจะใช้เงินที่มาจากส่วนอื่น ได้แก่ จากการทำประมง เลี้ยงวัว เลี้ยงเป็ด ตัดไม้ ในเรื่องของการหากรกินนั้นก็จะหาเอง คือโดยการลงทะเลจับปลาเก๋า จับหมึก ส่วนไข่กะย๊ะไม่เคยซื้อเลยตั้งแต่ได้เลี้ยงเป็ดมากะย๊ะก็จะนำไข่เป็ดนั้นแหละมากิน ชีวิตความเป็นอยู่ของกะย๊ะก็จะเป็นแบบพอเพียง วิถีชีวิตของกะย๊ะตื่นเช้ามากก็จะลอกใบจากให้อาหารเป็ดและหลังจากนั้นก็จะนั่งจักรสานผลิตภัณฑ์ส่วนประมงและดักปลาเก๋าในฤดูที่มีปลาเก๋าและเลี้ยงวัวนั้นจะเป็นสามีของกะย๊ะเป็นผู้ทำ

ในเรื่องของความรู้สึกของกะย๊ะที่ได้ทำผลิตภัณฑ์นี้ก็คือ กะย๊ะรู้สึกดีใจที่ได้มีคนมาช่วยเหลือในส่วนนี้เพราะมันเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้มีรายได้เข้ามาและเป็นการลดค่าใช้จ่ายอีกด้วย สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ได้จากโครงการนี้คือ ทำให้คนในหมู่บ้านมีความร่วมมือและความเอื้ออารีต่อกันเวลามีอะไรเข้ามาคนในหมู่บ้านก็จะแบ่งปันกันช่วยเหลือกัน อย่างเช่นโครงการนี้ก็มีสมาชิกบางท่านที่ยังทำไม่เป็นในส่วนนี้ กะย๊ะก็พยายามที่จะช่วยสอนเขาเพราะกะย๊ะคิดว่าเขาก็คงอยากจะทำเป็นเหมือนเราเมื่อเขาอยากทำเป็นบ้างกะย๊ะก็จะช่วยสอนในส่วนนี้ด้วย จากการที่ได้ผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นมานั้นกะย๊ะบอกว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเพราะต้นจากที่กะย๊ะได้นำมาจักรสานนั้นจะไม่มีวันหมด แม้ว่ากะย๊ะจะนำต้นจากมากี่ต้นหรือเยอะเท่าไรก็ตามก็จะไม่มีวันหมดเพราะกะย๊ะจะมีวิธีการเก็บของตัวเอง เช่น 2 เดือนนี้ กะย๊ะจะตัดต้นจากในจุดนี้พอตัดครั้งต่อไปกะย๊ะก็จะไปตัดตรงจุดอื่นต่อกะย๊ะจะทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ เป็นวงจร และจากการที่กะย๊ะได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำโอ่งชีวิตนั้น ผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้กะย๊ะได้คิดและทบทวนว่าตัวเองนั้นมีรายได้และรายจ่ายเท่าไรทำให้ได้รู้ว่าเงินที่ได้ใช้จ่ายไปนั้นได้ใช้จ่ายซื้ออะไรบ้างกะย๊ะบอกว่าทำให้ตัวเองมีชีวิตที่เป็นแบบแผนมากขึ้นทำให้รู้จักระมัดระวังในการใช้จ่ายอีกด้วย

นางพาตีเมาะ ขาลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2556

วิถีชีวิตของกะเมาะ คือ ตื่นเช้าก็จะลอบไปจาก เลี้ยงไก่ 4-5 ตัว ให้อาหารไก่และจักรสานจากต้นจาก หน้าทีของกะเมาะในกลุ่มก็คือ จะเป็นประชาสัมพันธ์เมื่อมีการประชุม แต่ก่อนกะเมาะจะทำอาชีพลอบไปจากและเลี้ยงไก่ พอมีโครงการจักรสานนี้เข้ามาหมู่บ้านทำให้กะเมาะมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะแต่ก่อนไปจากเมื่อลอบเสร็จแล้วก้านมันก็จะนำไปทิ้งโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรเลย พอเดี๋ยวนี้เมื่อได้เข้ามาเข้ากลุ่มนี้ทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากส่วนนี้ได้ เช่น นำมาสานทำเสวียนหม้อ ส่วนกล่องทึขชุนั้น กะเมาะบอกว่าตัวเองทำได้ไม่ค่อยสวยเท่าไรจะเบี้ยวๆหน่อยเลยมาเน้นจักรสานเสวียนหม้อแทน ในส่วนของความรู้สึกของกะเมาะที่ได้ทำกิจกรรมครั้งนี้ก็รู้สึกดีใจที่มีโครงการนี้ขึ้นมา ทำให้ตัวเองได้รู้ถึงคุณประโยชน์ของต้นจากว่าสามารถทำประโยชน์ได้มากมายและช่วยส่งเสริมรายได้ให้แก่ตนเองอีกด้วย ในอนาคตข้างหน้าการทำผลิตภัณฑ์จากต้นจากนั้นกะเมาะบอกว่าตนเองจะพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้นกว่าเดิมและจะรักษาให้คงอยู่อย่างยาวนานกับตัวเองตลอดถึงแม้ว่าจะไม่มีบัณฑิตอาสาสมัครคอยดูแลแล้วก็ตาม ทางกลุ่มสตรีสามารถที่จะอยู่ได้ด้วยตนเอง ส่วนในเรื่องของความเอื้ออารีนั้นกะเมาะจะเป็นคนที่เอื้ออารีคือจะสอนผู้ที่สนใจและสมาชิกที่ยังทำงานจักรสานไม่เป็น ซึ่งการทำผลิตภัณฑ์นี้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้แก่กะเมาะอีกด้วยและช่วยให้ตนเองเป็นคนที่ประหยัดมากขึ้นอีกด้วย การทำผลิตภัณฑ์นี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้แก่กะเมาะก็คือจากการวิทยากรมาสอนทำให้กะเมาะได้รู้จักการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำต้นจากมาใช้ประโยชน์ให้แก่ตนเอง และในเรื่องของเคล็ดลับและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนนั้น กะเมาะจะตัดต้นจากที่แห้งและใกล้ตายเพราะการทำแบบนี้เป็นการช่วยให้ต้นจากได้รับการบำรุงก็คือต้นจากที่เราตัดนั้นมันจะกลายเป็นปุ๋ยเพื่อเป็นการบำรุงรักษาต้นจากอีกด้วยและสามารถนำมาใช้ได้ อีกในภายภาคหน้า การทำอาชีพลอบไปจากและการจักรสานจากต้นจากนั้นกะเมาะบอกว่าไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพราะการที่เราไปเอาต้นจากมาใช้ประโยชน์นั้นเป็นการดีเพราะมันจะไม่ตายแต่ถ้าเราไม่ไปเอาหรือไม่ไปตัดมันเลยนั้นไม่นานมันก็จะตายแต่ถ้าเอาบ่อยๆโดยเอาทุกเดือนๆไม่มีการว่างเว้นด้วยอย่างนั้นมันก็จะตายเหมือนกัน การที่ชาวบ้านได้ใช้วิธีการตัดต้นจากทุก 2 เดือนนั้นการตัดเช่นนี้ก็จะเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

นางแยนะ ลิ้ม สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2556

การดำรงชีวิตในแต่ละวันของกะแยนะ ทุกวันกะแยนะก็จะทำการลอบไปจากก่อนพอลอบไปจากเสร็จกะแยนะก็จะเริ่มทำการจักรสานผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่กะแยนะทำ ส่วนอาชีพหลักของกะแยนะก็คือลอบไปจากนั่นเอง เพราะกะแยนะเล่าว่าการลอบไปจากนั้นเป็นรายได้ที่สามารถหาเงินได้รวดเร็ว เพราะขายเองหรือมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อส่วนการจักรสานผลิตภัณฑ์นั้นจะทำช่วงที่มีเวลาว่างจริงๆ เนื่องจากการขายผลิตภัณฑ์นั้นได้เงินช้าเพราะต้องออกไปขายนอกพื้นที่ ต่างจังหวัด และการนำผลิตมาขายนั้นทางกลุ่มจะซื้อแค่เดือนละ 2 ครั้งเอง คือช่วงวันที่ 1 และวันที่ 15 ของเดือนเท่านั้น ส่วนเงินที่ได้จาก

การจักรสานนั้นจะเป็นเงินที่ใช้สอยในแต่ละวัน เพราะในแต่ละครั้งที่ขายนั้นก็จะได้เงินประมาณ 400-500 บาท ต่อครั้งของการขาย ส่วนความรู้สึที่ได้ทำผลิตภัณฑ์นั้นก็รู้สึกดี เพราะแต่ก่อนหลังจากที่ลอบใบจากเสร็จก็จะนำเศษไปทิ้งหรือเผา แต่พอโครงการนี้เข้ามาก็เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้าน เพราะสามารถนำกากจากที่เหลือจากการลอบใบจากนั้นมาใช้สานเป็นเสวียนหม้อ กล่องทิชชู ที่รองแก้ว กะแวนะก็ยิ่งเล่าอีกว่า ในอนาคตข้างหน้าเขาจะพัฒนาฝีมือให้ดีกว่าเดิมและคิดผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นอีกเช่น หมวก กระเป๋า ถึงแม้ว่าไม่มีบัณฑิตอาสาและหน่วยงานของ สกว. เข้ามาดูแลสมาชิกก็จะเก็บเกี่ยวความรู้ที่ได้มาจัดการด้วยตัวเองได้และจะคงอยู่อย่างยาวนาน หน้าที่ของกะแวนะก็เป็นสมาชิกที่ทำการจักรสานผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่ม ส่วนสมาชิกคนอื่นที่จักรสานไม่เป็นกะแวนะก็ไม่ไปสอนเขาเท่าไรกะแวนะบอกว่าต่างคนต่างทำมากกว่าเราทำของเรา เขาทำของเขา การตัดต้นจากนั้นกะแวนะจะตัด 2-3 เดือนครั้ง พอต้นจากของตนเองตัดไปหมดแล้วกะแวนะก็จะไปรับจ้างทำของคนอื่น ซึ่งการทำอาชีพเสริมนั้นเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและเป็นการประหยัดคอตอมด้วย กะแวนะบอกว่าต้นจากถ้าเราไม่ไปตัดมันเลยหรือเมื่อมันไม่ได้กลิ้งคนเลยต้นจากมันจะตายแต่เมื่อมันได้กลิ้งคนหรือคนคอยไปตัดไปสนใจดูแลมันมันก็จะไม่ตาย (นี่เป็นความเชื่อของกะแวนะที่บรรพบุรุษได้บอกไว้)

นางสาวชื่อนะ สะนิ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2556

กะนะได้เล่าว่า วิถีชีวิตของเขานั้น ก็จะทำอาชีพลอบใบจากเป็นอาชีพหลัก ทำการประมง เลี้ยงไก่ พอช่วงบ่ายๆก็จะนำเศษที่เหลือจากการลอบใบจากไปทำการจักรสานโดยการนำกากจากมาใช้ในการทักทอให้เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นมาได้แก่ ทำเสวียนหม้อ กล่องทิชชู และได้เล่าอีกว่าการตัดต้นจากนั้นก็จะตัด 2-3 เดือนต่อครั้ง ถ้าไม่ตัดเลยก็จะทำให้ต้นจากตายได้ ช่วงสมัยก่อนนั้นกากจากจะไม่ใช้ประโยชน์อะไรเลยพอมีโครงการเข้ามาในหมู่บ้านก็ทำให้กากจากสามารถนำมาเป็นประโยชน์ได้ในการจักรสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวและมีวิทยากรคอยให้ความรู้เกี่ยวกับการจักรสานสิ่งต่างๆและที่บัณฑิตกับหน่วยงาน สกว. คอยดูแล ส่วนในเรื่องของความรู้สึนั้นกะนะกะนะรู้สึกดีใจที่ได้ทำให้กากจากที่ไร้ประโยชน์นั้นสามารถนำมาทำให้เกิดประโยชน์ได้และยังเป็นการเพิ่มรายได้เสริมอีกด้วย ในอนาคตกะนะก็ยังเล่าอีกว่าต้นจากนั้นจะไม่มีวันหมดเอาเท่าไรก็ไม่หมด แต่ถ้าเราไม่ไปเอามันเลยต้นจากก็จะตายได้ และกะนะก็ยังบอกอีกว่าแม้จะมีบัณฑิตอาสาหรือหน่วยงานมาดูแลกลุ่มสตรีของตนก็สามารถที่จะจัดการตนเองได้จะพัฒนาฝีมือตนเองอย่างสม่ำเสมอ ส่วนสมาชิกที่ยังจักรสานไม่เป็นนั้นกะนะบอกว่ก็ยินดีที่จะช่วยสอนและคอยให้ความรู้ แต่สมาชิกที่จักรสานไม่เป็นนั้นเขาไม่ตั้งใจเรียนและไม่รับความรู้ในสิ่งที่วิทยากรได้สอนเอง หรือเขายังพยายามไม่มากพอ ส่วนผลกระทบนั้นกะนะบอกว่าการที่เราทำผลิตภัณฑ์ขึ้นมาจะไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเลยกลับดีซะอีกที่เราได้ไปใช้ประโยชน์จากมัน

ภาคผนวก 2 ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล นางสาวอารีอดา เวาะแซ เลขบัตรประชาชน 2-9408-00007-32-6
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 171/1 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
วัน / เดือน / ปีเกิด 1 มกราคม 2519 อายุ 35 ปี
การศึกษาสูงสุด ม.ปลาย ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ การศึกษานอกโรงเรียน ไทรทอง
ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย อาชีพรอง ลอกใบจาก
คติประจำใจ อย่ทำ้อ - อย่ถ่อย เพื่อวันข้างหน้า
ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. ประธานกลุ่มลอกใบจาก/บ้านบ่อเทพ
2. รักษาความปลอดภัยระดับหมู่บ้าน
3. กลุ่มสตรี
4. จิตอาสาของโรงพยาบาลไม้แก่น
5. อาสาสมัครปกป้องสถาบัน
6. อาสาสมัครสาธารณสุข / อ.ส.ม. 16 ปี

2. ชื่อ-สกุล นางประไพ นัยสุวรรณ.....เลขที่บัตรประชาชน...3940800050211.....
ที่อยู่ บ้านเลขที่.....87.....ถนน.....ตำบล.ไทรทอง..อำเภอ..ไม้แก่น...จังหวัด..ปัตตานี
วัน / เดือน / ปีเกิด ..26 กันยายน 2514...อายุ.....41.....ปี
การศึกษาสูงสุด.....ปริญญาตรี.....ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ.....มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.....
ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก...รับราชการ ที่อบต.ตำบลไทรทอง
คติประจำใจ....ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นเรื่องสำคัญ และการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันก็เป็น
เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ดีปฏิบัติเช่นกัน.....
รู้จักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจาก ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน นำไปสู่การส่งเสริมอาชีพของประชาชนใน
พื้นที่ตำบลไทรทอง หมู่ที่ 5 บ้านสะบือรังบารู(พ่อเทพ) ทำให้ได้รู้จักงานวิจัย.....
เหตุที่สนใจทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพราะ ....ต้องการต่อยอดการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมการมี
รายได้เสริมของกลุ่มสตรีบ้านสะบือรังบารู จาก สกว.เมื่อครบอายุสัญญา 1 ปี โดยเป็นนโยบายหลัก
ของ อบต.ไทรทองที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอาชีพ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง หาก สกว.
ครบสัญญา ทาง อบต.ไทรทองก็จะดำเนินการต่อไปได้ โดยไม่ขาดตอน
ความสามารถพิเศษ.....พูด ฟัง ภาษามลายูท้องถิ่นได้ปานกลาง.....

3. ชื่อ-สกุล นางสาวฟาตีเมาะ วากือ เลขบัตรประชาชน 2 9408 00006 48 6
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 164/1 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 29 มีนาคม 2527 อายุ 28 ปี
 การศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก บัณฑิตอาสาพัฒนามาตุภูมิ อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ อย่าเหนื่อยกับสิ่งที่ต้องทำ สิ่งที่ต้องเหนื่อยคือการหยุดนิ่ง
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. ทำโครงการกลุ่มผู้บริโภค (ระหว่างเรียน)
2. ทำวิจัยธุรกิจ
3. ทำแผนธุรกิจ

4. ชื่อ-สกุล นางซีเยาะ คือระ เลขบัตรประชาชน 3 - 9408 - 00081 - 50 - 8
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 178 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 6 พฤษภาคม 2496 อายุ 69 ปี
 การศึกษาสูงสุด ประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนบ้านไม้แก่น
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ทำมะพร้าวคั่ว อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. กลุ่มแม่บ้านทำขนมบ้านพ่อเทพ

5. ชื่อ-สกุล นางมวีระ เปาะแต เลขบัตรประชาชน 3 - 9408 - 00038 - 49 - 1
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 119/6 ตำบล ดอนทราย อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 11 มกราคม 2506 อายุ ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนบ้านท่าช้าง
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก รับจ้างทั่วไป อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ก้าวต่อไป เพื่อวันข้างหน้า

6. ชื่อ-สกุล นางสาวตีเมาะ มะลี เลขบัตรประชาชน 3 9409 00169 32 6
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 167/5 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 2 ก.ค. 2522 อายุ 33 ปี
 การศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาตอนต้น สถาบันการศึกษาที่จบ ปอเนาะอัลญามีอะห์อัลอิสลามียะห์
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก แม่บ้าน อาชีพรอง อีกรับจาก (รับจ้าง)

7. ชื่อ-สกุล นางบาริเดะ นามสกุล เตชะ เลขบัตรประชาชน 3 9407 00127 31 0
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 167/3 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 15 มิ.ย. 2508 อายุ 46 ปี
 การศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาตอนต้น ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนนาโงกียิววิทยา
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ค้าขาย อาชีพรอง บั๊กผ้า

8. ชื่อ-สกุล นางสาวสุรียานา นาวา เลขบัตรประชาชน 1 9407 00084 09 0
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 167/4 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 12 มิ.ย. อายุ 26 ปี
 การศึกษาสูงสุด ม.3 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ ก.ศ.น.
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก อาชีพรอง
 คติประจำใจ ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1.กลุ่มบั๊กผ้า

9. ชื่อ-สกุล นางเจาะเยาะ ลิมิง เลขบัตรประชาชน 3 9408 00032 07 8
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 168 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 8 สิงหาคม 2505 อายุ 50 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ ไม้แก่น
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก เลี้ยงแพะ อาชีพรอง -
 คติประจำใจ ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. กลุ่มบั๊กผ้า
 2. เคยทำงานกลุ่มลอกใบจาก

10. ชื่อ-สกุล นางฮาฮีอนะ ตะนิ เลขบัตรประชาชน 3 9407 00139 74 1
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 158/7 ตำบล ดอนทราย อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 18 ก.พ. 2509 อายุ ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ลอกใบจาก อาชีพรอง ทอผ้า
 คติประจำใจ ก้าวต่อไป เพื่อวันข้างหน้า
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. ลอกจาก
 2. ทอผ้า

11. ชื่อ-สกุล นางแมะ วาดิง เลขบัตรประชาชน 3 9408 00031 86 1
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 164/3 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 6 ก.ค. 2507 อายุ 48 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป. 4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนบ้านไม้แก่น
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ลอกใบจาก อาชีพรอง ปักผ้า
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. ปักผ้า

12. ชื่อ-สกุล นางสาวดาริเสาะห์ ลิมอ เลขบัตรประชาชน 3 9408 0078 34 5
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 169 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 7 มิ.ย. 2524 อายุ 30 ปี
 การศึกษาสูงสุด ม. 6 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ การศึกษานอกโรงเรียน
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก รับจ้างทั่วไป อาชีพรอง อนุช่าว์เกรียน
 คติประจำใจ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. กลุ่มลอกใบจาก
 2. อาสาสมัครปกป้องสถาบัน
 3. อาสาสมัครสาธารณสุข อ.ส.ม. 4 ปี
 4. จิตอาสาของโรงพยาบาลไม้แก่น

13. ชื่อ-สกุล นางสาวบีบี๊ะ ลีมีง เลขบัตรประชาชน 394080033180
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 184/3 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 17 กุมภาพันธ์ 2513 อายุ 42 ปี
 การศึกษาสูงสุด ม.3 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ ไม้แก่น
 ปัจจุบันมีอาชีพหลัก ลอกใบจาก อาชีพรอง -
 คติประจำใจ...ผู้ต้องไปเพื่อวันข้างหน้า
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. กลุ่มนักร้อง
 2. กลุ่มลอกใบจาก

14. ชื่อ-สกุล นางสาวซารียะ โต๊ะมะ เลขบัตรประชาชน 3940800027309
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 25 มิถุนายน 2506 อายุ 49 ปี
 การศึกษาสูงสุด ม.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ.....-.....
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ลอกใบจาก อาชีพรอง นักร้องอาชีพ
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. กลุ่มนักร้อง

15. ชื่อ-สกุล นางสาวรอดี๊ะ ลีมีง เลขบัตรประชาชน 3940800033198
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 184/2 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 17 กุมภาพันธ์ 2513 อายุ 42 ปี
 การศึกษาสูงสุด กำลังศึกษาต่อปริญญาตรี ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 ศูนย์ปัตตานี
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ครูผู้ดูแลเด็ก อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. กลุ่มนักร้อง
 2. ประชุมกับชาวบ้านทุกๆปีเพื่อมาร่วมกลุ่ม

16. ชื่อ-สกุล นางสาวนริมน์ โตะมา เลขบัตรประชาชน 5940800020025
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 178/1 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 24 มีนาคม 2534 อายุ 21 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.6 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา
 คติประจำใจ คิดดี ทำดี เพื่อสุขภาพอันยาวไกล

17. ชื่อ-สกุล นางพาตีเมาะ โตะมา เลขบัตรประชาชน 3960600109387
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 178/1 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 7 พฤษภาคม 2504 อายุ 51 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ .ก.ศ.น.....
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก เย็บผ้าคลุม อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1. ลอกใบจาก

18. ชื่อ-สกุล...นางสาวसानะ ลีมีง เลขบัตรประชาชน 3940800032230
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 171/5 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด.....20 สิงหาคม 2503 อายุ 52 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป. 4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ ...โรงเรียนบ้านท่าช้าง..
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก คั่วมะพร้าว อาชีพรอง .....จับปลาแก้ว
 คติประจำใจ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด

19. ชื่อ-สกุล นางตีเมาะ ยาลา เลขบัตรประชาชน 3960300007384
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 177/2 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 1 เมษายน 2503 อายุ 52 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนชุมชนบ้านท่าช้าง
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ลอกใบจาก อาชีพรอง แม่น้ำ
 คติประจำใจ ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา
 1..ทำขนม 2.ปักผ้า

20. ชื่อ-สกุล นางสาวชง อาแวโย เลขบัตรประชาชน 3960300065864
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 184/1 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 15 มีนาคม 2513 อายุ .....42.....ปี
 การศึกษาสูงสุด ม.3.....ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนน้ำตกปลาใจ
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก ทอผ้า อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. ทำขนม
2. กลุ่มลอกใบจาก
3. ทอผ้า

21. ชื่อ-สกุล นางแยนะ ลีมีง เลขบัตรประชาชน 3940800078329
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 169/2 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 4 ตุลาคม 2518 อายุ 36 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ โรงเรียนบ้านท่าช้าง
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก รับจ้างทั่วไป อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ก้าวต่อไปเพื่อวันข้างหน้า
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. กลุ่มทอผ้า
2. กลุ่มลอกใบจาก

22. ชื่อ-สกุล นางกาย๊ะ ลีมีง เลขบัตรประชาชน 3940800078299
 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 169/3 ตำบล ไทรทอง อำเภอ ไม้แก่น จังหวัด ปัตตานี
 วัน / เดือน / ปีเกิด 13 เมษายน 2513 อายุ 41 ปี
 การศึกษาสูงสุด ป.4 ชื่อสถาบันการศึกษาที่จบ
 ปัจจุบันมีอาชีพ หลัก รับจ้างทั่วไป อาชีพรอง ลอกใบจาก
 คติประจำใจ ทำอะไรก็ได้อย่าทอด้อยกับสิ่งที่สำคัญจะเกิด (สู้)
 ประสบการณ์การทำงานกลุ่ม/ทำงานชุมชน ที่ผ่านมา

1. กลุ่มทอผ้า
2. กลุ่มลอกใบจาก